

НОВА
БЪЛГАРСКА
ЛИТЕРАТУРА
ПРОЗА
2012

АЛМАНАХ

БЪЛГАРСКО НАЦИОНАЛНО РАДИО®
медия партньор

Алманах „Нова българска литература
Проза 2012“

Copyright © 2012 Фондация „Буквите“

© Издател Фондация „Буквите“

ISBN 978-619-154-026-6

МЪЖЪТ, КОЙТО ХВЪРЛЯШЕ КАМЪНИ...

Крайбрежната улица гъмжеше от хора. Беше лято, но тук – на север – морето е студено, а слънцето рядко подава носа си изпод облачния юрган. Множество лодки се полюшваха в такт с вълните, защото въжетата, прикрепящи ги към кея, им пречеха да танцуват свободно. Гларуси, патици и лебеди плуваха или летяха волно из залива под завистливите погледи на закотвените човешки изобретения.

Разхождах се и разговарях с братовчед си. Макар нисък и слаб, с рядка светло-руса коса, той се открояваше с чаровна усмивка и пламъче в очите, много рядко срещано тук. Обичах го заради вродената му добродушност и нещо недефинирано, което старите хора наричат "гласът на кръвта".

До нас вървеше жената на братовчед ми – массивна севернячка – и на височина, и още повече на широчина. Имах усещането, че все още не вярва в роднинството ми с мъжа ѝ. Толкова различни сме на външен вид и като темперамент. Но няха фактологични причини да се оплаквам от нея – проявяваше сдържана учтивост, гледаше ме с безчувствен поглед, който

не позволява да "прочетеш" що за човек имаш насреща. Все пак, за да спестя на братовчеда евентуални семейни неприятности, говорехме на английски и се стараех да я включавам в разговора.

Изведнъж наблизо тупна малък плосък камък. Огледах се. Пред нас, сред тълпата, стоеше висок мършав и рошав мъж със занемарен вид и налудничав поглед, с бутилка в едната ръка и камък в другата. Вероятно поради погълнатите количества алкохол (или дрога), лицето му се "четеше". Отчаяние, гняв, желание да нарани някого. Съчувствах на човека (никой не стига до депресия от щастлив живот!) и се страхувах от него.

В следващия момент мъжът избълва поток от словесна помия към тълпата, сякаш искаше да предизвика някой. Никой не го и погледна.

Мъжът запрати следващия камък по възрастна жена с една патерица. Очевидно не я нарани сериозно, не се видя и драскотина по ръката. Тя се извърна и от изненадата в очите ѝ проблясна моментен гняв. Но някак много бързо пресмисли ситуацията, лицето ѝ придоби удобния безизразен вид и отмина. Защо? Разправията не си струваше заради едно наранено достойнство? Или се страхуваше? Защо младите и здрави хора не се намесиха и сякаш не забелязваха какво става?

Пияният продължи заниманието си и явно се забавляваше. Вбесих се. И последната капка съчувствие към него се изпари. Макар и да разбирах, не говорех езика (оправях се на английски) и затова не можех да звънна в полицията. Но защо някой друг не го направи?

Явно лицето ми е издало каквото мислех (така и не се научих да се преструвам), защото жената на братовчеда ми прошепна:

— Дръж се, сякаш нищо не се е случило.

— Но ако не бъде спрян, той може да удари сериозно някого. Ако нарани дете? Моля те, обади се в полицията!

— Не е мой проблем. Не виждаш ли, че макар и пиян, той не се цели в едри хора? Няма да посмее. А ако продължиш да се нервираш така очевидно, ще привлечеш вниманието му. Не си търси белята.

Гласът ѝ беше равен и спокоен, сякаш наистина нищо не се случваше. Как го правеше? Дали наистина не ѝ пукаше за никого? Как можа братовчедът да вземе такава жена?! Винаги е бил наивен... И сега си мълчеше, поглеждайки виновно ту нея, ту мен.

Обаче мъжът явно беше забелязал изразеното възмущение, защото следващият камък ме удари в главата. Причерня ми от гняв.

— Идиот! – извиках спонтанно на български.

Но, както е известно, думата е интернацио-

нална и пияният ме разбра прекрасно. Лицето му цъфна в дива радост. Намери се глупак, който все пак му обърна внимание. Захвърли бутилката, дотича с невероятна за пиян човек бързина, хвана ме за яката на якето и ме блъсна в стената на близкото заведение. Болеше... Хората отминаваха...

Защитавах се, както мога, от ударите. Докато мъжът си поемаше дъх, успях да видя как братовчедът се отскубна от ръцете на жена си. Тя продължи да вика нещо след него.

С изненадващ за размерите и нрава си устрем, той се нахвърли върху пияния. Удряше и крещеше на български! Звучеше, сякаш вика от дълго сдържана болка... Успя да отвлече вниманието към себе си. Но в този момент жена му го хвана и задърпа. Този път могъщите ѝ ръце не се огънаха. Пияният се съвзе. Въпреки състоянието си, сякаш прецени, че е по-удобно да малтретира по-слабия и се обърна към мен. Повали ме на земята и зарита...

Братовчедът още се бореше с жена си. Протегнах ръка към него... В помътненото ми съзнание изплува мисълта „Поне няма да умра сама в тази чужда страна.“

Последното, което помня, беше погледът на братовчед ми. По бузите му се стичаха сълзи от безсилна ярост... и обич, която старите хора наричат "гласът на кръвта"...

ЖЪЛТИ ЦВЕТА

Аз съм Филип. Живея в градчето Форфил-енд в близост до голямото езеро Суен. Както навсякъде из страната и тук е в сила законът за еднаквите къщи: на една улица всички постройки трябва не само да са еднакви по форма и големина, но и по цвят. Същото важи и за оградите. В центъра на всеки град или село всички къщи са бели с розови огради. Дори пердетата са бели. Навявали чувство за чистота, казват. Къщите извън центъра могат да бъдат сини, сиви, лилави, зелени, червени, кафяви - в различни нюанси на цветовете според улицата. Това е знак за по-ниското социално положение на семействата. Но във всяко друго отношение обитателите се стараят да поддържат стандарта. Дворовете са покрити с райграс, винаги ниско подстриган. Храстчета, подрязани в симетрични форми, се мъдрят на точно определено разстояние едно от друго. На специално място, оградено с малки кръгли камъчета, са засадени цветя. Но и тук личи статусът на собствениците – в центъра са разрешени розови и бели рози, в следващите улици – червени, а в най-крайните квартали - само жълти. В последните и къщите са жълти. С оранжеви огради. За въпросните крайни квартали се носят слухове,

че семействата били толкова бедни, че не могли да си позволят дори бели пердета. Жените ходели на работа и не поддържали къщите и дворовете в ред. А децата по цял ден играели на улицата без надзор. Когато огладнеели, горкичките, ядяли студено ядене от предишния ден или хляб с масло и сирене.

Аз съм бояджия и зидар. Такива са били баща ми, дядо, прадядо и прочие от незапомнени времена. Бояджиите си имат „територии“, в които работят. И това се предава по наследство. Професията е доходна, защото по закон къщите и оградите трябва да се пребоядисват (в същия цвят) всеки пет години, а в центъра – всеки две. А улиците са били застроявани по различно време и всяка година имам доволно много работа в моята територия. Тук е моментът да спомена, че имам къща в центъра на Форфиленд.

По принцип хората не ходят по другите квартали. Но професията ми налага опознаването на всички улици. Когато отидох с баща си в крайните квартали да се обучавам на занаята, видях за първи път къщи в жълто и оранжево. Стоях като зашеметен. Дори бих казал, че ми харесаха, ако би било прилично. Светли, весели цветове. Весели бяха и децата. Някак свободни. Смееха се без задръжки, гонеха се лудо по улицата, дори се катереха по дърветата (в този квартал имаше и дървета поради немърливостта на хората). Баща

ми обясни, че нашият социален статус не позволява да показваме силни емоции. Не е прието да викаме, да се смеем шумно. Демонстрацията на спокойствие и доволство от живота е знак за добро възпитание.

И аз се стараех да се държа подобаващо. Няколко години по-късно се ожених за момиче от центъра – чудесно обучено да върти домакинство, като майка си, баба си и така нататък от незапомнени времена. Родиха ни се две деца – момче и момиче. Родителите ми се радваха, че ще има кой да продължи семейния занаят. Постигнал бях всичко, което един мъж може да желае. Трябваше да се чувствам щастлив. А ме притесняваше перспективата, че в бъдещето нямаше да се случи нищо ново.

Вършех си съвестно работата, за да изхранвам семейството. Всеки ден отивах на определена улица и продължавах да боядисвам с разрешения цвят. Всяка вечер се връщах в своята бяла, подредена къща, сядах да вечерям винаги вкусното ядене, с винаги усмихнатата и красива жена, с винаги чистите, сресани и добре възпитани деца.

Малко по-различно се чувствах, само когато трябваше да боядисвам къщи от крайните квартали. Радвах се на цветовете, работех с увлечение. Слушах шума, който вдигаха децата и се опитвах да си представя своите, играещи

волно. Всичко това си фантазирах тайно, разбира се. А не беше прилично дори да го помисля. В такива моменти имах смътното усещане, че не съм постигнал още всичко, че има нещо повече, което не знам.

Един ден боядисвах в жълто последната къща от една улица. Пристигна млада жена, на-товарена с покупки. Косата ѝ беше разрошена, а дрехите - развлечени. След малко излезе от къщата с нещо като статив за ноти и бели листа. Изнесе странни малки тубички и четки, по-малки от моите. Неусетно бях спрял работа. Жената отвори тубичките, от които излизаше нещо като боя. И започна да рисува... Не само слагаше различни багри по листа, а и ги смесваше, произвеждайки съвсем нови цветове. Разбира се, бях виждал картини в галерията. Портрети на важни личности, пейзажи, натюрморти – все признати произведения на изкуството. Но те съдържаха само познатите цветове. И бяха рисувани само от наследствени художници. Техниката на изкуството им се пазеше в тайна, разкривана от бащи на синове. А сега обикновена жена от крайните квартали рисуваше.

Слязох от стълбата и се приближих. Когато забеляза интереса ми, жената мълчаливо подаде бял лист и малка четка. С треперещи пръсти, с чувство за извършване на светотатство, отворих жълтата тубичка. Защо именно нея?

На двора се полюшваха от вятъра непознати жълти цветя с височината на храст. Сякаш насън, ръката ми правеше непривични движения, следвайки формите на листата...

— Браво! Имате талант! – гласът на жената ме „събуди“.

Побягнах. От радост. От страх. От срам. За първи път извършвах нещо нередно. Дори изражението на лицето ми трябва да е било променено, защото когато го видя, жена ми веднага извика доктор. Последният пристигна, прегледа ме и започна да задава въпроси:

— Къде работихте днес?

— В квартал "Оранжев".

— Ясно. Случвало се е и друг път честни работници да пострадат от общуването с по-прости хора и да се връщат с психично разстройство. Препоръчвам един месец болнични и срещи с нормални хора.

За първи път усмивката на жена ми се стопи и то за цели пет минути. След като изпрати доктора до вратата, се върна и съчувствено ме изгледа:

— Горкичкият. Ще видиш как бързо ще се оправиш. Ще се грижа за теб. Всичко ще бъде отново наред.

...Лежах, ядях, ходех на разходка, срещах се с нормални хора. Ден след ден виждах само бели къщи. Осъзнах, че не ги харесвам. Ден

след ден водех същите празни разговори, които започват с "Добър ден. Как сте?" и продължават с "Благодаря, много добре"... Тук преставах да слушам, защото нямаше как да чуя нещо по-различно от преди.

През цялото време мислех за картината с жълтите цветя. Докато я рисувах, не бях себе си. Изпаднах в транс, забравил всичко друго. Непознати сили се вливаха в мен. Беше по-красиво и от най-неприличните ми фантазии...

Една нощ, след като изчаках всички да заспят, се измъкнах на пръсти. Отидох в бараката, където държах боите. Извадих всичките пред къщата. Отворих ги. Взех четката...

...Събудих се от писъка на жена ми. От съседните къщи наизлизаха хора. Едва погледнали, вдигаха шокирано ръце и ахкаха. На стената бяха прясно нарисувани големи жълти цветя със зелени стебла и листа. Над тях блестеше голямо оранжево слънце...

Още същия ден ми беше наредено да пребоядисам стената в бяло. Мълчаливо събрах багажа си. Погалих цветята за сбогом и се отправих към квартал „Оранжев“. Чувствах се странно свободен. Къде щях да живея? Нямаше значение. Само да мога да рисувам!

ЧЕРВЕНО И ЧЕРНО

— Здравей, Джак. Наистина, радвам се да те видя.

Изсумтях и разклатих леда в уискито си. Такива мазни, сякаш оваляни в шарлан гласчета хич не ги обичам. Насилих се обаче да наподобя нещо като усмивка.

— И аз се радвам да те видя, Ари.

Най-богатият сводник в Лас Вегас качи тънките си като моливи крака на табуретката и буквално засия. На него фалшивата усмивка му се получи много по-добре. Нали има възможност да я тренира постоянно.

Виждате ли, „Лъстиво Сърце“ не е обикновеният бардак, в който сте попадали – ако изобщо сте попадали в бардак, де. Първо е замаскиран като хотел и действително функционира като такъв, макар и само първите три етажа. Следващите седем вече са царството на разврата – тук може да получите абсолютно всичко. Тройки, оргии, ролеви игри, травестити, строги господарки, садо-мазо, писинг – това е само за разгривка. Ако си падате по еднopolовата любов, ви очаква всичко от нежен русоляв юноша до атлетичен негър с член като Айфе-

ловата кула. Искате жена, с която имате голяма възрастова разлика? Няма проблем! Кеф ти нежна фея, сякаш вдъхновила Набоков за „Лолита“, кеф ти опитна ветеранка, която вероятно е обслужвала и пилоти на Луфтвафе. Скат-парти, бременни, животни, дебелани, воайори – тук ограничения и табути не съществуват, има абсолютно всичко за всеки вкус. Ако се питате аз към кои принадлежа – дръжте се да не паднете: харесвам нормалния, стандартен секс. Просто не мога да ги понасям тия извратенци, дето ви ги изброих току-що.

Второ – в този луксозен храм на удоволствията никой не знае истинските ни имена, а всички сме известни с прякорите си. Малвина, Дървото, Президента, Малкия, Италианеца, Емануела, Черният Боздуган – това са само част от ВИП-персоните, посещаващи редовно „Лъстиво Сърце“.

И, разбира се – Ари.

Как получи прякора си ли? Аз му го лепнах. Чували ли сте за „Комедиан Хармонистс“? Не може да не сте чували – това са Бийтълсите на 30-те години, най-успешната мъжка група в световен мащаб. А знаете ли кой е бил първият тенор на този секстет? Аспарух Лешников, по прякор Ари – един българин, може би най-успелият от народа си на световната музикална сцена. Собственикът на „Лъстиво Сърце“ е едно

към едно с него, честно ви казвам – дребен, слабичък, зализан с брилянтин и тънки мустачки, все едно са братя близнаци. Облечен само в правени по поръчка костюми, със скъпи обувки и 1000-каратова усмивка на лицето, вечно следван от двама бодигардове, приличащи на кръстоска между горила и носорог.

А на мен всички ми викат Джак. С мускулите, черните очила и късата си руса коса напоям култовия герой Дюк Нюкъм, но за разлика от него съм облечен в черна кожа. Като добавим към това и страстта ми към хазарта и уискито, как иначе бихте ми казвали?

В момента сме четиримата в офиса на Ари – аз, той и двете човекоподобни. Страхотен офис има, пезевенка му ситен. Всичко е издържано в червено, любимият ми цвят: виещите се рози по тавана, плюша по фотьойлите, персийският килим, драпериите по стените, масичката от махагон между нас...

— Е, какво да бъде, Джак – прекъсна мислите ми той, без да сваля подкупващата си усмивка. – Руса или черна, кестенява или червенокоса? Бяла скандинавка или смугла южнячка? Опитна майсторка или чаровно стеснителна? Само кажи. Знаеш, за тебе само най-доброто.

Свих рамене и гаврътнах уискито на един дъх. Единственото, което ме дразни, са двете маймуни в стаята – едната подпряна на вратата,

другата стърчаща зад гърба на Ари. Нарочно चु-
кнах празната чаша малко по-силно в масичката,
отколкото бе нужно – ледчетата вътре звънна-
ха, а биячите направиха едновременно крачка
напред. Нагло им се ухилих – какво да направя,
алергичен съм подобни говеда и рядко пропускам
възможност да овъргаям някой такъв.

Днес не обаче. Днес съм дошъл за друго.

Обърнах се към сводника и разперих ръце.

— Изненадай ме, Ари.

Той кимна и за малко стана сериозен, кол-
кото да си запали цигара от любимите „Трежъ-
рър“. Щракна със златния си „Клипър“ („И във
жега, и във дъжд, „Клипър“ пали отведнъж!“) и
изпусна дълга струя дим. Ноктите на лявата му
ръка, покрити с безцветен лак, разсеяно пот-
ропваха по масичката.

— Какво ще кажеш за японка?

Хм, японка. Като се замисля, май не съм го
правил с такава... Защо пък не?

— Окей, навит съм. Стандартната тарифа ли?

— Има отстъпка за редовни клиенти, както
знаеш – внимателно отвърна той.

Повдигнах вежда, свил устни. Знам я тая от-
стъпка аз – едни кирливи десет процента. Брък-
нах във вътрешния джоб на якето и извадих
бала банкноти с лика на Бен Франклин. Пред-
намерено бавно започнах да отброявам върху
масичката – една, две, три, докато станаха десет.

Развях последната стотачка, все едно е мръсна носна кърпа, която ще си прибера, после внезапно я върнах при сестричките ѝ на масата.

— Задръж си отстъпката. Може да пратиш с нея горилите си на уроци по добро възпитание.

Ари се изкикоти като хиена, този път май искрено.

— Шегаджия. Хайде, бягай в стая 716. Ето ти ключ.

Влязох в 716-а и изчаках малко на прага, за да свикнат очите ми с полумрака. Естествено, мога да си махна тъмните очила, но предпочитам да не го правя – имам си съображения.

Постепенно започнах да различавам обстановката наоколо. Във всеки ъгъл на стаята имаше по една скъпа на вид ваза, в която бяха аранжирани куп сухи цветя. На стената се мърдеше огромна картина в японски стил, изобразяваща жени в кимона, веещи си с ветрило. Под картината беше леглото – огромно нещо, поне два на три метра. На миниатюрните шкафчета от двете му страни грееха общо шест свещи, от които идваше единствената светлина в стаята. Определено имаше нужда от светлина – стените бяха боядисани в черно и те караха да се чувстваш все едно си в ковчег.

А на леглото беше жената.

Не можах да потисна въздишката си. Проклетият му сводник, неслучайно беше номер

едно в бранша – трябва да му се признае. Между червените сатенени чаршафи се протягаше тяло, което Господ сто на сто водеше в графата си „лични шедьоври“. Нисичка, около метър и половина, такова стройно и стегнато маце май не съм виждал досега. Момичето обаче бе модерно, нямаше нищо общо с античните рисунки над главата си – видимо ходеше на солариум, а в циците ѝ имаше доволно количество силикон. Няма лошо, стоеше ѝ добре, страхотно даже. С мъка откъснах очи от малките, тъмни зърна, които вече пълнеха устата ми със слюнка и насочих погледа си към главата ѝ.

Миловидно, сладко личице със сърцевидна форма – красавица, няма спор. Но това, което я правеше уникална и ме караше да треперя, бе косата ѝ. Къса, отрязана до врата и оформена в прическа като малка лъвска грива. Кичури-те бяха в тъмновинен цвят и постепенно изсветляваха, завършвайки връхчетата с оттенък като разжарен огън.

Ох.

Овлажних пресъхналите си устни и с мъка преглътнах.

— Как се казваш? – успях да изграча аз.

Едното ъгълче се мръдна нагоре в лека усмивка.

— Наричай ме Суки.

Тръпка премина по целия ми гръб, изпра-

вяйки всички косъмчета по тила и накрая се загнезди в слабините ми, където прерастваша ерекцията. С няколко движения разхвърлях всички дрехи от тялото си. Ако на света съществуваше комбинация между котка и змия, тя сега се извиваше пред мен в леглото, фиксирайки ме с ярките си зелени очи. Чак се почудих защо зениците им не са отвесни.

Суки разтвори малката си устица и лакомо посегна с нея към члена ми.

Леко, но решително опрях длани в раменете ѝ и поклатих глава. Принадлежа към онези статистически три процента от мъжете по света, които мразят да им духат. Имаше си даже специален термин на латински – фобия, свързана със страха да не ти го отхапят или нещо от сорта. Тя разбра и се изтегна обратно по гръб на леглото, разтваряйки широко крака. Вулвата бе гладко обръсната, на черта. Нахлузих един кондом и проникнах.

Оооох. Нима има по-голямо удоволствие на света от това?

— Мммм – измърка Суки, докато работех отгоре ѝ.

Изминаха няколко минути, през които се разгорещавах все повече и повече. Дадох ѝ знак да сменим позата и тя послушна застана на четири крака. Изръмжах от кеф, щом влязох обратно в нея. Кулминацията приближаваше, усещах го...

Бавно придвижих десница към гърба си, докато тя охкаше. Върховете на пръстите ми достигнаха канията с ножа, залепена за гърба ми с изолирбанд. Голям зор беше, докато намеря модел тиксо, който да стои здраво залепен за кожата и да не се разлепя от изпотяване. Още по-голям, докато се науча как да прикрепям ножа малко по-горе от кръста си и да го вадя и прибирам бързо от такова неудобно място. Но с времето човек се научава на всичко.

Извадих ножа, без да спирам да се движа. Десетсантиметрово острие, закривено като нокът и заточено от вътрешната страна. С такъв нож Антъни Хопкинс изкорми един италианец в „Ханибал“ и изсипа червата му по паважа. Действа безотказно.

Ето, идва...

Зарових длан в прекрасната ѝ коса и стиснах кичурите. Стоновете ни се сляха в абсолютен синхрон.

Оргазмът дойде едновременно и за двама ни. Извих главата ѝ назад, оголвайки вратлето. Видях туптящата жила на него...

Ножът блясна в огнената светлина на свещите, допълвайки се идеално към обстановката в червено и черно, дарявайки ме с поредния трофей.

След малко се опомних. Тялото ѝ лежеше неподвижно в пълен безпорядък на леглото. За

тридесет секунди се облякох, прибрах си такъмите и се запътих на пръсти към вратата.

— Ще те видя ли отново?

Беше се понадигнала на лакти и отново бе втренчила зеления си поглед в мен. Лъстивата котка/змия в очите ѝ вече бе сита и доволна.

Поколебах се за момент, стиснал дръжката на вратата. После реших, че няма смисъл да лъжа.

— Едва ли – отвърнах аз.

На излизане от бардака на Ари извадих трофея от джоба си. Кичур разкошна коса с тъмновинен цвят, който постепенно изсветляваше и на върха вече бе с цвета на залеза. Вдъхнах от уникалния му аромат, затворил очи в замечтан усмивка. Вече си представях как се прибирам вкъщи и го прибавям към огромното табло с колекцията си, а под него слагам лепенка с надпис „№ 999: Суки“. Закрачих бавно, игнорирайки градската лудница около себе си.

Ей, Ари е огромен, нищо, че на външен вид е само джезве кокали.

ВЛАСТ

Тая история изобщо нямаше да се случи, ако един нашенец от селата оттатък Рожен не бе станал писар в Министерството на просвещението. Вярно, че редеше буквите като калиграфин, ама нямаше и да си помисли да се главѹ за тая работа, ако не му бяха дали акъл да се пише от не знам каква си партия, на която идеше ред да сграбчи кокала. Наскоро подир туй катурнаха Роженския синор, та и людете от отвѣдните села и паланки почнаха да отбират от свобода, но излезе тѣй, че братѣт на калиграфина я взе за слободия...

1912-а свари Тодѹо Прѣдлев без работа, при все че по онова време работа бол - "и за гла̀ва, и за рѣки", както викаха беловласите старчета от родното му село Чукундур дере. Да, ама чиновник - колкото и да му се щеше – нямаше как да стане, че на времето въобще не рачи да ходи на училище, макар че като стана десетинагодишен, баща му го отведе при селския даскал и рече:

— Даскале, прѣви-струвай, челяк го стори! – сетне бай Дафо погали детето си по остриганата му с овчарска ножица глава и го благослови. – Да изпревариш бат' ти Дичо! Чу ли?

Какво чу Тодьо, не се разбра веднага, но когато баща му се накани да си върви, онзи се вкопчи в потурите му и взе да се изревава като скопено магаре. Тъй го мъчи бай Дафо, инак го мъчи даскалът, но той - келешът му с келеш - се държеше по-здраво и от въшка и не щеше да се пусне. И да не бере повече срам, бащата нарами твърдоглавеца като чувал и си го отнесе в къщи, дето го смля от бой. Ама на другата сутрин историята пак се повтори...

И тъй една неделя бай Дафо го разнася между тях и училището, додето накрая махна с ръка и отсече:

— Дà е на твойто бе, темерут! – сетне въздъхна тежко и извади пунгията с тютюна. – А ако някогаш ти доде акъл в кратуната, знаеш къде е сокакън за училищену!

Тодьо обаче никога вече не хвана училищния сокак, макар че насетне му се прищя училища да върти...

Ама да карам подред. Когато Тодьо навъртя една година в къщи, бай Дафо разбра, че няма да излезе наглава с него и почна да го дава аргатин за по-лека кърска работа: я водица по жътва да донесе, я животно да напои или пък нещо друго да свърши. Да, ама, дръвникът му с дръвник, като идеше на вода, тъй се унасяше, че се връщаше подир два-три сахата, когато бърните на жетварките вече бяха се изпопукали

от жажда. Тръгнеше ли пък на водопой, веднага щом се скриеше от погледа на харманджията, яхваше умореното животно и то - какво да прави – мятеше натрапника в някое дере и се спотайваше вдън земя да попасе. Затуй като смени двама-трима сайбии, вече никой го не щеше...

Сетне бай Дафо го даде при овчари занаят да учи. И додето беше невръстен, пастирите смятаха, че акълът ще му дойде с годините. Да, ама взе Тодьо да възмъжава и гледаш главата му шинѝк¹ голяма станала, а вътре в нея - нищичко! А какъв овчарлък без акъл? Щото овцете са кротка и покорна стока, ама трябва да знаеш по кое време от кошарата да ги изкараш, къде на паша да ги отведеш, кога на сянка да ги запладниш или пък на зàвет подслониш. Ами доенето? И то чалъм иска! Тъй трябва да издоиш една овца, че хем мляко да ти пусне, хем мастит² да не хване. Ако пък не можеш сетне млякото да подквасиш – хвърлил си го! Ами зимуването на овцете? Агненето? Или отделянето на йоза³ от сегмала⁴? И още един куп неща, за които се иска акъл. Ама като го нямаш, а отгоре на всичко си вързан и в ръцете! Тогава?

1 шинѝк (тур.-гр.) – дървен цилиндричен съд, служещ за мярка за зѣрнени храни, която е равна на 8-12 кг

2 мастит (фр.) – възпаление на млечната жлеза

3 йоз (диал.) – недойни животни: агнета, шилета, кочове

4 сегмал (диал.) – дойни животни: овце, кози

Когато се разбра, че от Тодьовото дърво овчарска свирка не става, взеха да го прехвърлят от билюк на билюк, додето накрая го напъди-ха. Бай Дафо обаче отдавна вече не бе между живите, та Тодьо взе да се шляе без работа. И тъй като единственото, което научи от овчарлъка, бе да надува гайда, начесто от околните барчини, опасващи отвсякъде Чукундур дере, се чуваше любимата му песен:

*Торнал Тодьо на гурбет да иде,
на гурбет да иде, пари да спечели
Ага е стигнал Кърджалийскън камен
съоднал Тодьо прогюма⁵ да прави
Та оттапанил⁶ пълнен тас с апраци⁷
и адин месалчек с кревѐни⁸ колаци.
А че потросил пунгена с тютюнен,
забурил я Тодьо в новине потуре.
Та че са върнал пунгена да трочи
и са свършил Тодьо му гурбетен.*

След това настъпваше кратко затишие, по-дир което гайдата му наново подхващаше същата песен. Когато Тодьо я повтореше десетина пъти, отправяше влажен поглед надолу към селските гробища и викаше:

5 прогюма (диал.) – сутрешно ядене, закуска между 8 и 9 часа

6 оттапанил (диал.) – изял

7 апраци (диал.) – тестено изделие, питурка

8 кревѐн (диал.) – свеж, пресен

— Ех, дано съм жив да науче барем още една авà⁹

Когато почна мурабèто¹⁰ с турците, той вече бе ерген за женене. И въпреки че куцо и сакато се емна да се бие за бащинията, единствен Тодьо не рачи пушка да нарами. За да не го вземат обаче на подбив, се кри в някакви хендеци и се весна чак като заглъхна и последния тюфек¹¹, макар изпосле да се изкара баш храбреца....

Въпреки че насетне се пишманеше до края на дните си, тъй стана, че по време на Европейската война главният околийски учител Хапков назначи Тодьо за училищен слуга. Ама да не мислиш, че го назначи в Чукундур дере. Неее. Назначи го направо в околийското класно училище! Макар всички да завикаха: „Той с овцете не можа да се оправи, та с децата ли...“, никой не се учуди на назначението. И как да се учуди, като нямаше ученик в околията, който да не знае, че Хапков зае службата си единствено заради министерския писар. А отгоре на туй по онова време в училище слугуваха само мъже, ама бяха кът, че се биеха на фронта...

Тъй Тодьо влезе за пръв път в училище, без да реве.

И щом почна да плюска от държавната со-

9 авà (диал.) от хава (ар.-тур.) – мелодия, песен

10 мурабè (ар.-тур.) – война, в случая Балканската

11 тюфек (тур.) – пушка

фра - да му се чудиш на акъла - взе да гледа някак отвисоко. Вярно, че додето беше из баирищата, израсна бая на бой, ама откак захвана тая работа, тъй те поглеждаше изпод вежди, че сините му очи минаваха през снагата ти, без даже да се позапрат за малко... И на тебе ти се струваше, че те гледа не обикновен училищен слуга, ами баш министърът на Просвещението!

Както се и очакваше, и тая работа не бе по Тодьовите сили, затуй училищните стаи бяха ту студени, ту мръсни и прашни. И макар че даскалите ката ден донасяха на Хапков, онзи нарочно си затваряше зъркелите, че се страхуваше за мястото си.

Въпреки че още първия ден дечурлигата му лепнаха прякора Пръдльо, те най-бърже свикнаха с Тодьо. И как няма да свикнат, като бяха на един акъл. Станеше ли беля в училището, слугата не само че знаеше кои са пакостниците, ами лично той ги подкокоросваше какъв зулум да спретнат, което обаче не го възпираше изпосле да ги наковлади пред даскалите...

Ама нали бяха детища, сума ти време се претърколи, додето го разберат колко пари струва. А и правичката да си кажем, Тодьо ги спечели още щом взе метлата от петдесет и осемгодишния бай Щильон, който на своя глава се юрна да се бие на фронта... Лека му пръст! Добър челяк беше - на мравката път правеше!

Ама стана зян и остави девет дребни сирачета...

Какво питаш? Как Тодьо подмами дечурлигата? Ами баламоса ги с бур̀и¹². Не знаеш какво е бур̀ия ли? Свирка. Най-обикновена върбова пищялка, дето може да направиш само по Цветница. По друго време и да искаш, няма как да я сториш! Проспиш ли двете недели, когато мъзгата на върбите е булук¹³ и кората им се свлича лесно като дреха, край! – свърши с бур̀ията. Иначе тя се прави лесно: с нож отделяш от кората на по-дебел клон една тасма¹⁴, дълга барем аршин и поне 4-5 санта нашир, подир което я навиваш на фуния и я забобдаш накрая с трънче, да не се разсуква. Сетне сторваш пискун¹⁵ и го нагласяваш отпреде на фунията. И бурията е готова! Остава ти само да я надуеш.

Ей тая нищо и никаква свирка подмами децата. Колко бур̀и им стори Пръдлето, той си знае, ама зурладжиите тѣй гърмяха, че се чуваха през девет дерета в десето. Оглушиха орталъка, ти казвам! Даскалите в чудо се видяха, додето усмирят тия гърмидоловци.

Няма да повярваш, ама тая гюрултия докара хаир на дядо Бечо, който се върна от фронта

12 бур̀ия (тур.) – трѣба за свирене

13 булук (тур.) – изобилие, в голямо количество

14 булук (тур.) – изобилие, в голямо количество

15 пискун – трѣбичка от излющена върбово клонче, издаваща остър звук

оглушал, та насетне се пулеше в хорските бърни, белким схване какво му думат. И знаеш ли какво стана с него? Взе да си чува наново, бе?! Е, честен кръст ти правя!

Отначало си рекохме, че бурните сториха още един хаир, ама изпосле стана ачик, че той не бе на хубаво... Какво се случи? В училището учеше едно сираче от Скечанските¹⁶ села, което едвам свързваше двата края. Въпреки че имаше добри люде, които му даваха туй-онуй, то рядко беше сито, но иначе знаеше най-много от всички. Изглежда заради туй, като свърши Околийското, поп Нойчо от Скеча го прати да учи за даскал. Ама нека ти кажа какво стана, додето си беше ученик. Щом Тодьо почна да прави бурите, тоя Манолчо - тъй го викаха - стоеше все встрани, макар че и на него му се искаше да посвири като другите. Не щеш ли, веднъж Тодьо най-неочаквано разбута децата и му даде една бурия. Макар че подир сахат свирня я подари на друг, насетне Манолчо се отплати на слугата. Как ли? Ами дотогава Тодьо изписваше името си все с палец, а момчето го научи да се подписва като министър?! Вярно, че сума ти време слугата се обливаше в студена пот, додето ръчището му свикне с калема, ама най-накрая успя и тутакси се емна из чаршията:

— Асва съм я! – рукаше Тодьо Пръдлев и

16 Скеча – гр. Ксанти

сочеше един лист, на който силom стоеше едно разклучено "Т.П."

Хората на часа взеха да хвалят сирачето, щото даже и кокошките знаеха, че от година бори Тодьовата дивотия. Насетне обаче вкупом проклеха деня, в който слугата почна да се подписва самичък. И как няма да го прокълнат, когато мина-не мина година и Тодьо завика, че щом може да удрия параф, е узрял за даскал... И взе, че се изтъпани пред Хапков за повишение?! Отначало главният учител взе да го усуква, щото още от първия ден му стана ясно, че Тодьовия акъл не стига да раздели на две магарета копà сено, камо ли даскал да стане... Сетне обаче като размисли, реши, че баш сега му е паднала сгода да се отърве от него, но нарочно не отвърна веднага, а взе да бърше очилата си с кърпа.

— Тъй да бъде! Ще даскалуваш с Бабачев в Чукундур дере! – рече накрая Хапков, мислейки да напъти тамошния даскал да му дава някои по-дребни поръки, без да го пуска много-много с децата.

— Тц! Там не ща! – отсеке Тодьо, сетил се как Бабачев се мъчеше да го откопчи от потурите на бай Дафо.

Главният учител зина невярващ, а слугата наперено притури:

— Туй ищем! – и тропна с крака по дюше-

мето, но не щеш ли, навущата¹⁷ му се развърза-
ха, та да се наведе да ги оправи.

Когато свали свинските си цървули, в канцеларията тъй се размириша, че Хапков моментално се хвана за носа.

— Ама тука... няма... място... – запелтечи гъгниво той.

— Тога ще пусна абер на бател... – закани му се Тодьо, без да вдига глава.

Чул това, главният учител окончателно капитулира и взе че го назначи в Околийското?! За даскал по пение...

Ама да не мислиш, че назначението угаси Тодьовите мераци! Ами! Тъй ги разпали, че като лумнаха... Леле мале! Не стига, че стана за смях като даскал, ами когато Хапков - нацяло орезилен от назначението - не издържа и сам даде оставката си, неукният неочаквано прииска да седне на стола му?! Прищя му се да върти училищата в околията...

"Тая няма да стане!", решиха околийските даскали и предложиха най-първия между тях да встъпи в длъжност. И знаеш ли какво стана? Избраха Тодьо за главен учител, бе!!! Недей се пули, него избраха. Как ли? Ами измениха някакво даскалско правило... По време на война можело и челяк без тапия да върши тая рабо-

¹⁷ навуща – дълги вълнени ивици, които са навиват под коляното

та, стига да е по-буден?! Че Тодьо няма никаква тапия се знаеше открай време, но чак тогава се разбра, че бил буден... Бил, ама на куково лято! Макар че серсеминът три недели сън не заспа, додето чакаше хабер от бацьо си...

Когато се разчу, че е назначен на мястото на Хапков, някакъв вестникар го причака една сутрин пред училището и му рече:

— Господин Пръдлев....

Новият околийски главен учител обаче без-церемонно го прекъсна:

— Ааааа, чакай... Не ма подкарват веке тъй, сега съм Непръдлев! - и зарови из потурите да извади някаква тапия.

Озадачен, вестникарят си рече: "Види се, че някой му е дал акъл да си смени името, ама изглежда, самичък си го е избирал!", сетне едвам съдържащ усмивката си, попита:

— Добре, господин... Непръдлев, ще ми дадете ли едно интервю?

— Немам атак'во! – рече чукундуринът и обърна джобовите на потурите си.

— Хубаво, хубаво – засмя се вестникарят. – Ами таман съм дошъл, барем да те питам нещо, а?

— Е, тъй може... – щедро отсече Непръдлев и властно добави: - Ама питай бърже, че чанъс ше лопне...

— Помогна ли ти някой да заемеш тая работа?

— Тц! Батьо даже не знаеше, че съм мераклия – излъга неукият, без да му мигне окото, и забърза към Околийското.

— Чувай, Боже! – промълви вестникарят и се закръсти подире му.

Въпреки че нататък взе да се вика Непръдлев, Тодьо продължи да се подписва по старому: "Т.П.". И макар името си да смени, насетне тъй опърдя цялата околия, че умириса царщината.

Първата му работа, дето стори като главен учител, бе да катурне от длъжност Бабачев, когото всички почитаха не зарад белите му като Карлък¹⁸ коси, а затова, че беше изучил цяла камара по-сетнешни даскали, чиновници и какви ли не други учени люде. Затуй мало и голямо се юрна да го брани, ама нищо не стана... И как да стане, като е знайно, че срещу ръжен се не рита...

Първи рипнаха да го бранят хората в Чукундур дере, ама тъй се опариха, че... Що ли? Ами родопските школа по онова време никнеха като гъби, а Тодьо прави-струва, закри им тяхното, и проводи горките дечица да сричат в Чембер дере... Като видяха тая кривда, се надигнаха в Околийското. И въпреки че тогавашните даскали бяха бая по-куражлии от днешните, щом онзи уволни един-двамина, другите взеха да кротуват, даже някои тъй му се заумилкваха

¹⁸ карлък (тур.) – снежна местност, в случая родопски връх

насетне, че на едно срещане три пъти селям му даваха, а един стигна дотам, че захвана да му стъкмява разни рапорти, повеления¹⁹, писма, а неукият само удряше параф накрая...

Е, туй му бе всичката "даскалска работа", за която му брояха 4200 наши пари - най-голямата плата в околията по това време. А кога Тодьо „даскалуваше“, ставаше ачик-ачик веднага, щото още писарят не бе попил мастилото от недодялания му подпис, и откъм училището заехтяваше гайдата на чукундурина. Затуй, когато на чаршията се чуеше любимата му песен, зевзеците викаха: "Ей, наш Тодьо се утрепа от работа, бе!"...

Ако само това му беше кусурът, дето се вика, на ръце да го носиш! Ама насетне властта тъй му завъртя главата, че се разбесува бетер турчин... Уволняваше за щяло и нещяло. И то най-първите даскали в околията!!! Един го гледал тъй, друг въобще не поглеждал към него, трети пък нарочно се навирал да го пита нещо, а четвърти дума не му продумвал! Лелеееее, що люде затри, що къщи запали... Да знаеш колко народ се изниза към Станимака и Пловдив! Ако серсеминаът се бе заседял, сега нямаше да има ни окръг, ни дявол...

На хората тъй им дотя теглилото, че захванаха да се молят да падне бацьо му, белким на сетне миряса и околията, ама той не падаше...

19 повеление (остар.) – заповед

Изглежда обаче, че накрая Господ се смили!

Всички вече бяха алащисали²⁰ на тая робия, когато една заран се чу, че Тодьовия писар е ял пердах. Но кой го беше бил, тъй и не се разбра. И въпреки че нямаше челяк да не знае за какво го млатят, никой не вярваше, че боят ще помогне. Ама стана тъй, че лобутът хвана дикиш, бе!

Подир месец увиване в кожи, когато битият се върна в Околийското, спря да пише повече. И както се очакваше, веднага се намери друг писар, само че когато се разбра кой е, всички онемяха. Че как да не онемееш, когато насетне с писарството се захвана Манолчо...

Той вече бе взел даскалска тапия от Казанлък и от година учеше на четмо и писмо децата в Околийското, дето го почитаха напук на малкото му години. Затуй вкупом се втрещиха, когато взе да помага на главния учител, макар че след урока, който даде на всички, до един го благославяха...

Още първия път, щом му заръчаха да пише някакво прошение, даскал Манолчо покорно взе писалката и я топна в мастилницата. Когато изписа листа, го подаде за параф.

— Убава работа сторихме, Манолчо-о-о! — рече Тодьо, след като подписа прошението и взе да разгъва гайдата.

— Хептен хубава, господин главен учител! —

20 алащйствам (тур.) – свиквам, навиквам

отвърна ухилен даскал Манолчо и забърза към пощата, а серсеминът засвири "Торнал Тодьо", без ни най-малко да се усъмни, че подписа собствената си оставка...

Подир месец дойде още един хаирхабер²¹. Партията, дето тури писар брата на Тодьо, падна от власт, а барабар с нея изритаха и него...

21 *хаирхабер (тур.) – добра вест*

В ЕДНА ВЪЛШЕБНА ЗВЕЗДНА НОЩ... СТАВАТ ЧУДЕСА

Ш-ш-ш ... Шъ-шъ-шъъъ шумеше морето, хри-хрип хрущеше пясъка под краката ми. Вълните сякаш ме мамеха и по извивките на дъгичките им подскачаше слънчевият залез. Идваше лято. Гларуси прелитаха в оловно наситеното синьо небе и се стрелкаха към пустия плаж, а вятърът неуморно препускаше в косите ми и ги навиваше на пръстите си. Красиво беше.

Моят град - Бургас - беше едно от чудесата в детския ми свят, изпълнен с училищни междуметия и тренировъчни дни в спортната зала, пълни с мечти за големия ден. Замислих се. Знаех, че скоро всичко това ще е само илюзия, ако хората продължават с безотговорните си действия да рушат всичко, няма да има къде да заведат децата си. за да вдишват истински въздух.

— Хей, внимавай! - извика някой до мен.

Огледах се, нямаше никой. Само един червеникав рак бе застинал до ръката ми, с която бях заграбила малко от студения пясък по брега на морето.

Засмях се на себе си, бях толкова уморена, че явно ми се причуваше. Мама беше права, трябваше да си поспивам повече.

— Хайде, следвай ме! Побързай де! - стресна ме гласът отново.— Трябва да ти покажа нещо, преди да изчезне.

Разтърках очи, затворих ги и пак ги отворих. Бях сама. Тогава го забелязах пак, насреща ми, ококорил двете си големи рачешки очи, нетърпеливият бърборко ме гледаше сърдито.

— Чудничко ! – помислих си невярваща на ситуацията, но ми се случваше найаве. — Е, какво пък толкова. Идвам! - щях да извикам, но само изохках.

Малкият „господинчо“ ме бодна, като с трънче със своите щипци и ме и поведе право към морето, разбира се, с рачешка походка.

Пред мен то неочаквано се отдръпна и направи дълга и тясна пътечка, криволичеща между други представители на водния свят, учудени от визитата ми.

И всички одобрително клатеха своите малки „крачета“ и „ръчички“. Бях смаяна. Зад гърба ни сякаш самият морски цар прибираше своите води, разделени до преди малко подобно къдрави плитки. Очарователно беше.

Затворих очи и започнах да потъвам. В началото се стреснах, но само за миг, защото осъзнах, че някак си успявам да дишам и под водата.

Дълги странни подобия на риби преминаваха около нас, разноцветни морски звезди примигнаха, а едно същество така се прехлас-

на по мен, че се завъртя като пумпал и наоколо зазвучаха звуци, и като фоеерверки се разпиляха в тъмното. Пасаж от дребни, сребърни рибки минаха край мен. Меки като коприна водорасли бях застлали морското дъно. Нещо се шмугна отпред. Заприлича ми на цвете, чиито листенца се оглеждат към светлината. Една водна костенурка величествено загреба с перките си водата, а от малка вдлъбнатина надникна дълга змиорка.

Една прозрачна медуза, направена сякаш от дантела, докосна феерично ръката ми. Невероятно е. Стъпих на един издаден камък и той възмутено се раздвижи и се превърна в маскирана риба.

Нощ е, най-вълшебната приказна нощ, такава, за която даже и не бях мечтала, а в морските дълбини незнайно как над главата ми заблестяха звезди, по-ярки и по-красиви от небесните.

Не бях дишала по-чист въздух и по-прекрасно място не бях и виждала и в сънищата си. Водата е прозрачна, обитателите на това странно подводно царство са

дружелюбни и уверени в себе си, обичат се и се държат приятелски, поздравяват се по-своему, красота и мир навсякъде цари - ето такива бих искала да бъде и моят частичка от света, в която живея.

За мое учудване сълза се търкулна по лицето ми, заплаках, за всичко: за моят свят, пълен с отровни газове, за хората, които се правеха, че не се познават, за усмивките, които бяха като престорени гримаси, за децата незнаещи какво е детство и за планетата ни потъваща в разруха и алчност и за звездите, които вече никой не забелязва... Осъзнах, че искам да остана тук, в този чужд свят и да се правя, че съм част от него... и тази вълшебна звездно-морска нощ никога да не свършва.

Внезапен остър писък на гларус ме стресна. Отворих очи, а слънцето вече е станало жарко и гали лицето ми. Нима съм заспала на плажа?

Вятърът заплита пръсти в косите ми.

Ш-ш-ш... Шъ-шъ-шъъ шуми морето... Дали съм сънувала?

Хи-хрип изхрущява пясъкът. Оглеждам се. Един червеникав рак бавно се отправя към морската шир.

Извиках, а той бавно се обърна. Тихо, като затихващо ехо дочух гласа му.

— Върви момиче, върви. Всичко зависи от теб. Показах ти това, за което те повиках. Покажи нашият свят, докажи им, че вие хората сте нищо без природата, накарай ги да повярват, че и във вашият свят може всяка вечер да е вълшебна и звездна, пълна с безброй звезди.

ТАЙНАТА НА АНИ

В съавторство с Nanita

Намуси се небето. Намръщи се. А беше лято, преминаваше юли.

Тъмни облаци обсипаха синия небосвод. Небето хвърляше тежки мълнии, като огнени палки. Светкавици раздираха с гласа си небето. Идеше буря. Тътен, подобно удряне по барабан, се носеше над боровата гора и очертаваше ивица върху върховете на планината. Едри капки, като песен забарабаниха над селцето. И заваля.

Тревата, цветята затанцуваха със стъбълца, нямаше дъжд вече близо два месеца. Зашумяха боровите в многогодишната гора, а вятърът минаваше през тях, като през опънати струни и тананикаше.

Долу, сгушено в планинския склон на Стара планина, дремеше селцето. Тук-там се виждаше някоя светлинка из зад прозорчетата на къщите.

Само един звук смущаваше нощта - тихоскимтене се чуваше от двора на една стара постройка, която привично нямаше жива душа.

Валеше, бурята беше в разгара си, а там в калта се раждаше живот.

Джеса, немската овчарка на баба Славка, вадеше на бял свят поредното си домочадие. Мъката в очите ѝ осветяваше локвите, в които мал-

ките същества се озоваваха на бял свят. Нямаше време да направи заслон за рожбите си, раждането беше изненадало майката. Едно, две, три се появиха на бял свят в тъмното. Най-накрая се роди и последното, изтърсакът десети под ред.

Изтощена от появяването им, младата майка полегна за миг, да поотмине болката, а след това едно по едно ги поогледа с гордост и облиза - всички бяха живи и здрави.

А дъждът барабанеше и превръщаше радостта ѝ от появата на децата и в тревога. Не спираше. Светкавици процедираха небето и ги плашиха. Каква нощ.

Кучката се изправи и грабна едно от палетата си. Понасе го в устата, търсеща сухо местенце, където да го приюти. Скимтеше, лаеше за помощ, но никой не я чуваше.

Дъждът безмилостно я удряше и дълбаеше земята, смесвайки се с калта. Новородените вече лежаха в огромен ров, пълен с дъждовна вода и трепереха от вятъра и студа.

И тогава някой я повика, по име, с тънко пискливо гласче. С лъч на надежда в очите кучето се затича с малкото в уста към момиченцето, което стоеше в дъжда и се опитваше да разбере какво се случва.

— Джеса! Джеса! Тук! - сочеше и детето кучешката къщичка, в която да приюти малкото си. Но майката не разбираше. Все още носеше

черната си рожба и се чудеше как да спаси децата си в бурята.

Ани беше дошла лятната ваканция на гости на баба си и, чула воя на домашния пазач, беше се осмелила да излезе в бурната и тъмна нощ. За нейните крехки 10 години тя беше умно и съобразително дете. Но се уплаши, видяла пороя и напора на вятъра. Осъзна се едва когато присветна от небето и съзря малките съзнания до шия в локва с кална вода и чу жалното им затихващо скимтене.

— Ще се удавят! - помисли си детето и се огледа.

Кучешката колиба беше далеч, а всичко около момиченцето бе потънало във вода и стигаше да глезените ѝ, беше наводнено. Детето изтича до навеса и се опита да примамви Джеса, но синджирът на който беше вързана, не позволяваше да се скрие на сушина.

Ани намери голям найлон и парчета стари вестници и ги занесе до вековното дърво на едно място, където не се беше събрала много вода. Засла ги, но преди това сложи една дървена касетка от буркани, в която майката да премести кученцата си. Успя да ги преброи - бяха десет. Малки и чернички, те се сливаха с нощта. Детето не мислеше за себе си, водата се стичаше върху него и безмилостно се изливаше върху крехкото телце, а то гледаше с въз-

хита как благодарната майка бързо принасяше скимтящите същества едно по едно в касетката на сухо и ги облизваше, почистващи ги от калта.

Но за жалост сушината не се оказа доста тъмна. Беше тясно и за малките, и за майката и тя яростно започна да дере с нокти по касетката, да я разшири идъските не издържаха и се счупиха. Новородените плачеха. На Ани и дожаля и сълзите ѝ се сляха с дъжда. Беше безпомощна. А всички в къщата спяха. Какво ли да направи?

Момичето помисли и с решителен жест изтри мокрото си лице. В поредната светкавица, осветила двора, видя кучешката колиба, която баща и беше сковал и се сети. Тя беше вдигната от земята на петдесетина см и нямаше да се наводни от дъжда.

С решителни крачки Ани побърза да се добере до нея през локвите и калта, водата вече стигаше почти до коленете ѝ. Опита да я вдигне - беше скована от масивни дъски, макар, че една от тях липсваше. Малката спасителка обърна глава, усетила движение до себе си. Джеса молещо стоеше до нея и скимтеше, призовавайки я за помощ. Събрало последните си сили и воля детето започна да бутва кучешката къщичка, като се надяваше да се приплъзне по мократа трева и да я избута като шейна под вековното дърво. Учуди се, че тя поддаде. Явно дъждът за първи път и помагаше и колибата се хлъзгаше по тре-

вата, улеснена от калта наоколо.

Успя! Най-накрая трудната част беше свършена. Сега трябваше само да се преместят от ново кутретата.

Джеса се луташе между нея и децата си и много добре разбираше какво се случваше. И тя беше останала без сили и искаше само някъде да се подслони и да си почине. За благодарност кучето взе едно от бебетата си и го пусна в ръцете на момичето.

— Джеса! Джеса! - бързо вътре. - посочи ѝ сухата кучешка къщичка детето.

Кучката се втурна в нея с едно от децата си в уста и се отпусна вътре уморена. Изтощена.

— А другите! - притеснена завика Ани, но Джеса вече не я чуваше, краката ѝ не държаха и само с влажен поглед я погледна и затвори очи.

Детето знаеше, че не трябва да пипа новородените, за да не ги изостави майка им, но нямаше избор, времето летеше и малките можеше да не оцелеят мокри и гладни.

Започна да ги взема едно по едно от локвата, която се беше образувала и почти ги покриваше и да ги слага при майка им. Отначало се уплаши кучката да не ги изхвърли от колибата, но тя с благодарност облизваше ръцете ѝ наред с телцата на малките си.

„Това беше. И последното кутре беше прибрано на топло до майка си“, успокои се мал-

ката спасителка и си отдъхна. А бурята не намаляше, вече 4 часа валеше, но не и в новия дом на малките.

— Свърши се. Спасих ги! - усмихна се детето и усети топлия поглед на Джеси върху себе си. Детето взе един голям найлон и го метна върху къщичката, където имаше една счупена дъска да не влиза дъжда вътре. Цялото кучешко семейство беше в безопасност.

Ани си отдъхна. Време беше да се прибира, беше загубила представа за времето с битката с бурята, а мама щеше да забележи, че я няма и да се притесни. Детето потрепери. Чак сега осъзна, че е мокра до кости и косата и беше прогизнала, но усмивката не слизаше от устата и при вида на доволните кученца, които вече сучеха и примлясваха смешно, дошли на себе си. Беше успяла, за сега беше спасила десетте кученца, а на очите и седеше благородния жест на Джеса, когато и даваше едната си рожба и топлия и поглед, пълен с благодарност...

На сутринта, когато отвори очи майка и я галеше по челото. Усмихната. Канеше я да види чудото, станало в кучешката колибка. И Ани се засмя. Никой дори и не подозираше какво се беше случило през нощта, в бурята. Но не каза нищо. На никого. Само под вековното дърво Джеса я приветства с лая си - тя щеше да запази тайната на Ани.

ПОКРИВЪТ

Цяла година мина, откакто Ваня отвори вратата на кухнята и стовари пълните, мокри от дъжда, мрежи на масата. Самата тя доста се бе намокрила, докато успее да напазарува. Картината от този злощастен ден и сега е пред очите ѝ. Противен дъжд, в началото силен, а после тягостно ситен и бавен, явно дълго щеше да продължи. Добре, че се прибра, мислеше си тогава, когато се оказа, че това не е толкова добре. От тавана капеше, в началото слабо, сетне капките се застигаха все по-бързо, нямаше да има отърване от дъжда...

Двайсет години беше живяла безпроблемно в панелния блок. Когато покойният ѝ вече съпруг купувал апартамента, имал голям избор, тъй като станал първият собственик в сградата. Избрал последния етаж - никой да не му хлопа и изтърсва отгоре. Едва ли е мислел, че някой ден трябва да се препокрива блока. Тогава всичко е изглеждало толкова далечно... А годините си минаха и дойде времето за това. Съседите посрещнаха на нож предложението да се препокрива. Работата се отложи и потули. Но

появилият се теч, вече си беше силен аргумент. Тъй мислеше, пък излезе друго. Никой от входа не се интересува, че тече. Ето цяла година се мъчеше да убеди съседите, че покривът е общ - на всички, не само неин. И че са длъжни заедно да се погрижат за него. Междувременно паркетът на пода се надигна и не можеше да се влиза безпроблемно в кухнята. Едва когато потече и в двата съседни апартамента, нещата се пораздвижиха. Съседът Иван постави и ултиматум. Ако до един месец не се организират, почва да ремонтира покрива само над своя апартамент. А тя какво да прави като е сама? Добре че от другия вход излязоха по-съвестни и поеха ангажимент да организират работата. Трябваше само да съберат парите и да се почва. Това беше радостна, както тя си мислеше, новина. Обадиха ѝ се, докато беше на гости у дъщеря си, да дойде и събере парите на входа. Това се искаше от нея.

Още в първите съседни, на които звъня днес, обаче, удари на камък. Посрещна я ядосаната физиономия на сина им. Събудила го, а не бил спал - пътувал. „Пътувал да краде бензин цяла нощ“ - помисли си, но най-любезно му обясни за какво става дума.

— Ако въобще дадем пари, то сумата трябва да е по-малка от тази на последния етаж.

— Нали на събранието е взето решение да

плащаме по равно - изненада се Ваня.

— Щом е така, ние не плащаме - заяви категорично младият мъж и захлопна вратата.

Разочарована, Ваня позвъни на Петрова от първия етаж, която я посрещна не по-добре.

— Не съм съгласна - побърза да декларира тя. - Първо да съберем пари да измажем входа, пък тогава ще мислим за покрива!

Имаше право, покривът беше далеч от нея.

— Знаеш, че таванът ми тече...

— А ти не знаеш ли откога е паднала мазилката в коридора? Пък и защо по равно. Скъпите апартаменти от третия етаж трябва да дадат най-голяма сума. Аз и без това нямам пари!

— Ами аз какво да кажа? Ти на шейсет години работиш, пък аз на четирсет и девет съм спряла.

— Всичките от входа сте злобарки! Завиждайте ми, че работя - кръвно обидена избухна Петрова.

Разтреперана, Ваня се прибра в къщи. Тъкмо се обади сестра ѝ от Гърция и някой позвъни на входната врата. Стана ѝ криво. Не се бе чувала със сестра си от месеци, пък трябваше да я подкани да свършват. Направи го, защото звънецът ставаше все по-настойчив и нахален.

— Търсила си ме - започна Рени от третия етаж. - Ако е за покрива, трябва да ти кажа, че не съм съгласна да плащаме по равно. Навре-

мето нашият апартамент беше по-скъп. Я си представи само лихвите за толкова години! И Демиреви смятат, че горните етажи трябва да участват с най-голям дял.

— Щом така смятате, нека бъде - отстъпи от немай къде Ваня.

Мислеше, че проблемът ще се реши, но се излъга. Одисеята продължи със събрание вечерта, на което главен оратор стана Стоевски. Той надълго и нашироко обяснява, че тъй не става. Трябвало да се оформи договор и полагащите се необходими документи.

— Аз пари имам - декларира той - но въпросът е да се оформят нещата.

— И аз имам пари - засече го Ваня. - Хайде ти да организираш всичко, щом така трябва. - Беше сигурна, че Стоевски говори така, за да забави и осуети покриването.

Сякаш отгатнала мислите ѝ, се намеси Пеева:

— Времето минава, а зимата покрив не може да се прави. Затова пишем сега един списък и с Ваня тръгваме да събираме пари!

Пеева беше оперена жена и помощта ѝ съвсем навременна. Най-напред позвъниха у Велеви от първия етаж. Излезе Станка, суха, добра старица, която се чудеше как да каже, че няма толкова пари. Пеева обаче разбра и бързо ѝ влезе в положението. Предложи да даде

вместо нея половината сума, пък ще ѝ върне парите, когато има.

След нея дойде ред на домоуправителя Ненов.

— Хайде, господине, дай двеста лева! - бодро го подкани Пеева.

Той подскочи като ужилен:

— Вий имате ли акъл? Да ми искате цялата пенсия!

— Тогава дай половината - лавира Пеева.

— Ще си помисля - каза.

Влезе и повече не излезе. Остана вътре да мисли. Костов пък започна да им разяснява политическата и икономическата ситуация в страната:

— Сега разбираш, положението с парите е тежко, разбираш. Борба за оцеляване, всеки трябва да се спасява поединично, разбираш...

Безполезният маратон се оказа обезкуражаващ дори и за дейната и решителна Пеева и тя предложи да отложат събирането за друг път.

Ваня с горчивина мислеше като какво нещо е това човекът. Не че досега не го бе мислила. От двайсет години живееше с тези хора и не беше ги познала, както това стана днес, само за няколко часа. Не каза на Костов, а трябваше, че пари се печелят, но отношенията си с тях няма да купят. Защото, както си говореха с Пеева, съседството им в блока беше дотук.

ДОМОШАР

Пътувах към Австрия с туристическа група. Екскурзията бе изгодна, а и древните замъци в Алпите заслужаваха да се видят. Времето бе мрачно, валеше и спираше неведнъж. На границата със Сърбия по традиция ни скъсаха нервите. Шофьорите се изнервиха, голяма част от хората в автобуса също.

Спряхме за поредна почивка някъде в Словения за половин час. Небето в следобеда спеше мрачно, залято сякаш с нефт. Не се виждаха облаци, а тъмнина като мастило превзе половината небе. Едната светеше все още жива, вярна на слънцето и деня, докато другата напомняше нощ. Бе валяло и скоро пак щеше да завали. Нямах излишни евро, затова реших да се разтърпам около бензиностанцията. Автомобили и тирове бяха превзели пространството, вървах между тях като Алиса в непознат свят.

До един Тир съгледах бетонно кошче с мушката. Свежи, зелени, с красиви топчести цветове, в ярки, виолетови, розови и червени оттенъци. Боже, помислих си, защо майка ми не е тук! Би им се зарадвала от душа. Приклеках до пръстта - влажна, точно толкова, колкото тряб-

ва. Погалих листата на цветята, лекичко, като бузките на дете.

— И ти ли обичаш цветята?- стресна ме мъжки глас.

Обърнах се. Застанал с навити ръкави до лактите, мъж на средна възраст ме гледаше с усмихнати очи.

— Познах, че си българка по цветята - добави той. – Баба ми така ги галеше в градината. Никоя друга, освен нашенката не го прави. Тук имат прекрасни градини, ама са студени хора. От автобуса ли слезе?

Кимнах с глава.

— Заповядай да те почерпя сладко.

Инстинктивно се дръпнах назад. Човекът започна да се смее.

— Ела, ела да видиш моята резиденция – помаха той и се скри зад камиона.

За няколко минути се поколебах. Можех само да надникна. Човекът изглеждаше чист, освен това обичаше цветята като мен. Просто поглед и ще се върна назад.

Надникнах зад кабинката на камиона. На малко столче мъжът седеше пред газов котлон, върху който вряха два чайника един върху друг. От разгънат кашон бе направил малка масичка, застлана с чист вестник. Две вратички стояха отворени от страни на камиона и откриваха странна гледка.

Щом ме видя, човекът скочи и отвори малко столче до картонената масичка.

— Бъди ми гост – засмя се той. – Хубаво е да споделя следобедната закуска с българин.

Стана и отиде до кабината. Отвори я и на второто стъпало събу обувките, стъпи по чорапи и взе нещо завито. После отново obu обувките и дойде при мен.

— Палачинки с ягодово сладко, чай и плодова салатка с крутони предлага заведението днес – отново по детски се усмихна той.

— Имаме само половин час почивка – обясних аз.

— За пет минути съм готов – обеща странникът.

Разгледах внимателно „шкафчетата“ на Тира, срещу които бях седнала. Бурканчета, подредени като аптека. Подправки - сол, олио, ориз, салфетки - всичко подредено по големина и цвят дори на бурканите. В другото отделение се кипреха сухи супи, варива, чай, плодове и зеленчуци, отново всичко подредено до перфектност. И чисто, сякаш жена ги е нагласила. „Може би съпругата му подрежда нещата, преди да потегли“, помислих си и наблюдавах мъжа, който няколко пъти отиваше до кабинката и всеки път се събуваше, преди да стъпи в нея. Връщаше се, бързо и сръчно намираще купички, вилица, тиганче, олио, кутийка с мляко - всичко необ-

ходимо за перфектна закуска следобед. Не, не беше жена му тази, която бе подредила всичко. След всяко вземане на бурканче или пакетче той го връщаше внимателно на същото място, сякаш векове е било там.

Докато ароматният чай изстиваше, непознатият разби сместа за палачинки виртуозно и скоро на газеното котлонче се появи първата златиста вкуснотия. За минутки станаха шест. Боклуците бяха почистени веднага, появиха се плодове, мъжът ги нарязва в еднократни купички красиво и бързо, поръси ги с ядки и седна срещу мен.

— За салатата може да не остане време, но заповядай от палачинките - покани ме той.

Сложи салфетката по всички правила до еднократната чинийка, отвори малко бурканче домашно сладко и въздъхна.

— Явно си голям домошар – намекнах неразумно, разтопена от аромата на палачинката и планинския чай. – Защо си хукнал из Европа, а не си стоиш у домакато толкова много обичаш уюта?

Мъжът остави чашата с чай.

— Жена ми почина от рак преди години – започна той и замълча. – Ако имах пари, може би щеше да се спаси. На бедните дните най-бързо са преброени – сякаш на себе си обясни той и пак замълча.

И аз оставих своята чаша и палачинката.

— Имам две деца, сега ги наглежда майка ми – продължи той. – Изкарвам добри пари, искам да спестя нещо. Да учат в бяла държава, да не живеят като баща си по пътищата като номади.

Усетих как нещо ми припари под сърцето. Шофьорите не говорят така.

— Какъв си бил преди да се случи така? – попитах го тихо.

— Учител по български и история – усмихна се тъжно той. – Хайде да си говорим за друго. До къде е екскурзията?

Говорихме за Виена, Алпите, щастливите крави там и децата ни, които имат шанс да живеят добре някъде в сърцето на Европа, за разлика от нас.

На тръгване домошарят зави едно бурканче сладко в салфетка на цветя, а в друго ми сипа купичката салата, за която не стигна време да бъде опитана.

— Докато се върнеш у дома, да си имаш България – пожела ми простичко той.

Извади от джоба си няколко банкноти и насила ги мушна в джоба на якето ми.

— Обувките ти струват десет лева – обясни кратко той. – Жена ми имаше такива. Искам като идеш във Виена, да си купиш едни обувки. Рени искаше поне веднъж да обуе немски обувки, а

аз така и не успях да изпълня мечтата ѝ.

Автобусът потегли бавно, с уморено ръмжене. Дъждът плисна от небето изведнъж, чистачките едва насмогваха. Гледах тревожно навън през прозореца.

— Спокойно – докосна ме приятелски жената на седалката до мен, – шофьорите са опитни, ще се справят.

Не мислех въобще за тях, а за онзи номад домошар преди малко и се молах да е събрал бързо цялата къщичка невредима, с която си има България всеки път, когато спре в чужда земя.

МЪЖЪТ С ШАРЕНИТЕ ЧОРАПИ

— О, не мога повече – театрално скръсти ръце пълничката жена. – Като го видя да си обува различни по цвят чорапи, идва ми да го напусна на минутата.

— Напусни го – наля масло в огъня изрусена хубавица срещу нея. – И без това с неговата даскалска заплата никъде не може да те заведе.

— Ще си намериш някой богат – всмукна дим от цигарата третата в групата. – Турчин или арабин – те умират за пухчета като теб.

— Дааа - и четирите въздъхнаха и надигнаха чашите със следобедното кафе.

— Ама аз го обичам! – почти проплака съпругата.

Нейните „приятелки“ замълчаха. Всяка от тях за миг си представи мъжа с шарените чорапи в леглото си. Беше беден, но имаше някаква красота в тъмното на очите му, в ъгълчето на устните и в силата на мъжките му ръце. Всяка от трите би го откраднала от законната благоверна, но не се получаваше. Мъжът с шарените чорапи бе верен на своята половинка с упоритост, на която можеше да завиди и Пенелопа.

Само да не беше този навик с шарените чорапи, които обуваше всеки път, щом тръгнеше някъде.

Една събота отидоха на гости у роднини.

След две питиета пухкавата съпруга пак се оплака от странния навик на своя съпруг, който я „подлудявал“ с носене на шарени чорапи. Тогава една от възрастните жени я погледна тъжно и ѝ разказа една обикновена история.

„Съпругът ти бил малък тогава. С баба си отивали на пазар. Минавали по моста над реката върху дървен мост, който потрепвал при всеки по-тежък минувач. Детето се оглеждало страхливо, когато се връщали, натоварени с покупки от града. И в онзи ден още на отиване му се сторило, че мостът скърца някак жаловито. Реката била придошла от снощния дъжд и езичите на водата облизвали парапетите на моста в основите.

— Не се бой, тоя мост тука стои откога. Що порои са минали, никой не го е отвял – успокоявала внука си бабата.

И той като истински мъж не стискал ръката на ѝ, а се опитвал да не показва страх. Въпреки това сърцето му треперело като голо врабче и очите му скачали по водата като птичета.

На ъгъла до дървения мост продавал захарни изкушения сладкарят Митко. Голям мъж, може би метър и деветдесет, със сива коса и вечно засмени очи. Той бил вълшебникът на сусамките, фунийките с ванилов крем и захаросаните ябълки. Шегувал се с хората, които минават край него и често подарявал лакомство

на плачещо дете. На връщане от пазар баба му винаги купувала нещо от него, а сладкарят винаги ѝ пожелавал усмихнат ден. И неизменно, когато преминели моста, баба му казвала ядно:

— Хубав човек, ама на, сложил на краката шарени чорапи.

Детето я поглеждало неразбиращо, за него чичо Митко бил много добър. А чорапите – левият сив, десният черен, му се стрували даже красиви.

Та в онзи ден той поискал от баба си захаросана ябълка. Сладкарят му избрал най-сладката, подал му я и отново пожелал усмихнат ден.

Стъпили леко на моста и момчето усетило люшване. Баба му обаче, натоварена с чантите с плодове, продължила да върви нататък. Мостът простенал и изведнъж от единия край раменете му литнали над реката. Оказали се в ледена вода, притиснати от дървените парапети.

Сладкарят смъкнал обувките си, заедно с чорапите, и скочил в лудата вода да им помага. След него скочили и други мъже. Митко обаче хванал първи детето и го измъкнал на брега. После се върнал за баба му и я изтеглил заедно с торбите, която тя така и не била пуснала.

— Загубих си ябълката, загубих си ябълката – разплакано повтаряло момченцето.

Сладкарят го прегърнал, завел го до сергията със сладкиши, свалил мокрите му дрехи и го

завил със сладкарската си престилка. После му обул своите шарени чорапи – сивият на левия крак, черният – на десния, а джобчето на бялата престилка напълнил със захаросани ябълки.

От тогава баба му не каза нито дума за чорапите на веселия сладкар.”

Възрастната жена побутна чинията със сушамки и захаросани ябълки към гостенката.

— Тези ги прави Митко – синът на онзи сладкар. Най-хубавите в целия град. И той ходи с шарени чорапи, да не избяга сладкия късмет от рода.

Жената нищо не каза. Стана и излезе навън. Когато след малко се върна, прегърна съпруга през рамо и го целуна в косата.

— Купих ти сиви и черни чорапи, да смениш твоите, ако ти се изпотят краката.

Мъжът я погледна усмихнато и слънцето от сладост залепна в душата му.

НАЙ-КРАСИВАТА

Мъжете довършваха третата бира в кварталното заведение. Нормално, след обсъждането на футбола, кризата с горива и колите, дойде ред на жените. Очите им заблестяха с онзи блясък, присъщ на рибари и риболовци, разказващи своите подвизи. Темата се хареса на всички в компанията и най-едрият от тях се провикна към младата сервитьорка:

— Още по едно за всички!

След секунди изпотените студени бутилки намериха ръцете на мъжете и те се вгледаха един в друг като в каубойски дуел. Някой все пак трябваше да стесни темата. Който поръчва бирата, той я определя, някак негласно се разбраха помежду си и погледнаха едрият мъж. Той доволно прие оказаната чест и отпи глътка бира.

— Всеки от нас да разкаже за най-красивата жена, срещнал в живота си. Не е нужно да е правил любов с нея. Просто да сподели историята.

Приятелите се спогледаха изненадано. Едно е да разказваш за креватните подвизи, за които никой не може да каже, че не е така, защото там не е бил, друго е да говориш за най-красивата жена.

— Може – колебливо обърса студените капки от бирата първият. – Но без имена.

— Естествено – в един глас се съгласиха тримата.

Облекчение се изписа на лицето на всеки от тях. Лятната вечер догаряше като фас на цигара между пръстите тъмнина, сервитьорката безшумно тичаше между масите. Наставаше време за откровения, скътани в дъното на суровата мъжка душа.

— Понеже аз дадох идеята – отново се обади едрият мъж, нека аз да разкажа първи.

Останалите кимнаха и нощта се подпря на лапи, да не пропусне и думичка от историята.

„Бях командировка в Турция. Не знаех много добре езика им, но все някой преселник се намираше да помогне при нужда. Монтирахме сложна машина в един завод, понякога се налагаше да оставам и вечер. Работата ми бе отговорна и аз се прибирах в хотела, смазан от дългия ден. После работата влезе в ритъм, скоро щях да довърша монтажа, оставах няколко проби и можех да се върна у дома.

Бе вторник. Приключих рано следобяд и излязох да се разходя. До хотела ми имаше МОЛ, щях да обиколя етажите, да харесам подаръци за моите мишлета. При влизането в големия магазин пред себе си видях млада жена, забрадена изцяло. Казвам жена, защото водеше дете за ръка. Гледах я в гръб. Независимо от дългото наметало, очертанията подсказваха хубава

фигура, виждах подметките на малките черни обувки, понякога парченце от тъничък глезен, половината пръсти на едната ръка и усетих възмущение, каквото не бях изпитвал от младини. Инстинктивно тръгнах след нея, на разстояние. Искях да я погледна отпред, да видя очите, а може би и да разменя някоя дума.

На етажа за детски играчки минах леко в страни през съседния щанд и се озовах точно пред нея. Очите ѝ бяха пълни с мъгла като есенно утро. Красиви, великолепно очертани, сиви като крилото на гълъб. С дълги мигли, които опираха в естествено извити вежди. Никакъв грим. Детето беше на четири или пет, слабичко като тръстика, облечено в прилични дрешки, тъжно като своята майка. Жената просто вървеше бавно между кошовете с детски вълшебства, подръпвайки нежно детската ръка в своята. Как щеше да реагира, ако я заговоря, какво трябваше да кажа на такава жена? Отпред изглеждаше също толкова сладко, колкото и откъм гърба. Трябваше да измисля нещо.

Сякаш магнит бе закачен за сърцето ми и ме дърпаше към нея, за която нищо не знаех, а исках всичко да разбера.

След петнайсет минути нещо ме порази. Тя не беше тук, за да пазарува. Обикаляше щандовете с тиха тъга, сякаш се движеше извън тежестта на времето, за миг спираше, но гледаше между стоките с поглед, в който се улавяше

празнота. От време на време леко потрепваше, сякаш изпитваше болка. Може би прекарваше следобеда в МОЛ-а, за да се спаси от горещините. Може би бе бездомна и тук беше нейното бягство от действителността.

След третия обиколен етаж детето започна да хленчи. Тя седна с него на пейка близо до щанда за сладолед и го погали нежно. Хлапетото жадно впери очи в красивото подредени сладоледени купчинки. Момченцето я погледна с големи тъжни очи и тихо заплака. Не легна на плочките, не започна да рита или крещи. Сгуши се като зайче в майка си и замълча.”

— Ти за жената разказвай – нетърпеливо го прекъсна един от мъжете.

— Малко търпение – тъжно се усмихна едрият. – Историята си заслужава.

„Тогава купих голям сладолед с няколко вида топки и го занесох на малкия. Подадох му го и нарочно казах на български „заповядай“, да не си мисли тя, че съм някой сваляч. Обърнах се и си тръгнах.

На другия ден по същото време пак отидох в големия МОЛ. Знаех, че жената ще търси спасение в жегата по това време там. Намерих я на етаж за дрехи и пак поздравих на български. Тя кимна леко с глава. Вървеше с детето напред, а аз бавно след нея. Пак седна на пейката до сладоледа и аз пак купих от студеното лакомство на детето.

И така, почти до края на седмицата. Бях приключил монтажа, можех да побързам с пробите, но умишлено ги разтягах. Исках да видя лицето на тази жена, да поговоря с нея.

В един от следващите дни седях до нея на пейката и гледах как малкия си хапва сладолед. Не знам защо казах на български:

— И аз имам син.

Тя кимна разбиращо, стана бавно и тръгна по стълбите. Усетих някакво отчаяние и забързах след нея. Бе слязла на етажа с килимите. Детето дояждаше сладоледа и после се отърколи на малкото килимче мостра до огледалото. Хванах ръката на майката и я притеглих между килимите. Тя ме гледаше с очи, плувнали в сдържани сълзи и аз не знаех какво означава това. Протегнах ръка към лицето ѝ, но тя ме спря. Сама откачи края на наметалото.

Лицето ѝ беше цялото в белези от изгаряне от цигари. Някои бяха по-стари, вече завехнали, тъмни, или леко синкави в края, а други - пресни, сякаш направени сутринта. Виждаха се и по шията ѝ надолу.

Не можех да кажа и дума. Не знам как съм изглеждал. Исках да не бях я докосвал, исках да не бях виждал лицето ѝ.

Тя бавно пак закачи наметалото и каза тихо на турски:

— Добрият баща не винаги е добър съпруг.

Тръгна си и аз се опрях на стената. Аз бях ли добър съпруг? Трябваше ли да отида в полицията? Дори не знаех как се казва! Какво щях да им обясня? Че купувам сладолед на детето ѝ всеки следобед? Какво щяха да си помислят за нея тогава?

На другия ден работих като луд в завода. Направих необходимите проби и хванах автобуса в 17 часа за София. Купих подаръци за мишлетата от автогарата. От тогава всяка сутрин казвам на жена си, че е най-красивата."

Мъжете оставиха бирите недопити и се разтвориха без довиждане в кадифената мъгла на вечерта. Тази нощ всяка една от жените им щеше да разбере, че е най-красивата.

ОБИКНОВЕНА ИСТОРИЯ

Дум-дум! Завих се през глава отново. Мразех този звук, особено през зимата. Нека думкат, ще мирясат и ще си идат.

Дум-дум!

— Докторее! – гласът цепеше съня на махалата.

Ако не стана, комшиите ще ме линчуват. Боже! Три и половина! Който ще умре, ще си иде и без мен, на когото му е писано, ще оживее! „Милчо бре - чувам майка си от оня свят. - Ка не срам, бе сине!“ Добре, добре! Някой глупак е препил и преял. Зер в тия арктически студове „Код червено“ за българина значи това.

Едно от предимствата на бедните - спят с дрехи. Така старите доктори като мен бързо стават, когато ги викат. Термометърът е заковал на 15 градуса. „Тъй, тъй, арно е да се спи на студено.“ Аааа, това е баба ми Елена по бащина линия. И аз да съм двайсет години Там и на мен ще ми е все едно темепературата на земята.

Дум-дум!

— Идваам!

Откъде извадих този глас на продран лъв. Ще кажат хората, че съм препил. А за разлика от някои други, тази вечер съм на код „зелено“ – супа от спанак и бамя.

Стоя до вратата и се ослушвам. Не се чува разговор. Остана да са си отишли! Де късмет!

Дум-дум!

— Леко, вратата е талашит - не се стърпявам и пъхвам ключа.

Завита в завеса от плюш, от онези, дето висяха в партийните клубове, пред мен е жена на мъглява възраст. Само по цвета на лицето познавам, че е от ония.

— Кучето, докторе, кучетоо – ляга в краката ми и почва да вие тя.

Напушва ме смях, а студът в коридора реже.

— Я влез, че арктическият фронт не знам дали ще прочисти въздуха, но дробовете ще разстреля тотално – казвам миролюбиво и пускам плюшената жена в стаята. Тя развива странното наметало и пак се хвърля в краката ми.

— Тихо, тихо – слагам пръст на устата си. – Комшиите спят.

— Ма ти не ме помниш, докторе – вдига към мен пълни със сълзи очи гостенката.

Кимам с глава виновно.

— Чакай - сяда на дивана тя. – Сега сичко ке ти разправам и ке се сетиш.

Е, нема как да не се сетам! Съня го изтървах. Поне да чуя интересна история.

— Преди седем години се разболях. Самичка живеях с децата. Мъчих се така-онака, викам, на крак ке издрапам, грипо ке го излажам не-

как. Ке го излажам, ма не стана. Мачих се, мачих, една вечер, без да усетам, паднала съм баш пред чешмата. Видели ме вънка децата – кой за крак, кой за ръка, довели ме на креват. И най-големо - право у поликликата. Ти си бил дежурен тогава. Дошел си и кат си извадил инжекция и слушалка, фред децата бегали у другата стая. Само кучето останало, скришно под креват. Ма ти дека да знаеш? Кога се свестих, я те чуям, дека ми викаш „Дишай“! Па после почна да псуваш. „Що псуваш на майка, докторе, питам, ама ми треперат месата.“ „Бе некой ми фаца ногата - ти ми отвърщаш, секи път щом ти кажа да дишаш. Кой криеш, ма жено, отдол под креват? Да немаш некой любовник?“ „Сакън, докторе, викам, и лед ме фанува цела. Какъв любовник кажуваш! Кучето спие при мене.“ Тогай ти се наведе, а кучето ти фана па ногата. Като почна да се смееш! „Нема да умреш, жено, щом такова куче те пази.“

Спомних си. Жената беше с пневмония. А кучето беше странно. Чакаше ме сутрин пред блока. С мен идваше до вратата на болницата. Чакаше да изляза след работа и ме гледаше, сякаш ме питаше – как е днес тя? Всеки ден му разказвах - какви инжекции правим, как бавно се подобрява. Животното, каракачанка, ме гледаше с умни очи, попивайки всяка от думите. Изпращаше ме до дома и се появяваше на дру-

гата сутрин.

— Значи кучето, казваш – повторих, за да не мълча.

— Кучето – склучи ръце пред сърцето си жената.

Направих ѝ знак да говори по-тихо и тя зашептя.

— Ти ме спаси тогава, ти ке спасиш и него.

Забарабаних по изтърканата покривка с ръце. Че бях учил ветеринарна медицина до трети курс, бях - преди сто години. Какво да направя на куче, дето умира от старост?

— Не съм ветеринарен доктор – опитах се да отклоня искането.

Жената въртеше плюшените ресни на завесата като робот.

— Кучето те познава тебе. Ветеринарнио вчера дойде, само дето Аро не го изяде. Човеко не можа да го пипне. Ела, бе докторе, молим те! Ти си ми само надежда.

Гледах я и не знаех какво да ѝ кажа. Да я лъжа, ще ми тежи на съвестта. А истината ще ѝ тежи на душата.

— Доведи утре сутрин кучето тук – стар съм, не мога да ходя в студа. Ако има начин да му помогна, ще го направя.

Жената се зави като мумия в плюшената завеса и тихо се изниза от стаята. Тръгнах след нея да заключа и неочаквано ми притъмня.

Светлината пробождаше с остри ножове очите ми. Отворих ги бавно и се учудих на сладката топлина. Да не съм проспал цялата зима и да е пролет? Обърнах глава надясно. Какво правя в проклетата болница? Затворих отново очи. Започнах да си припомням последното преди тъмнината. Жената с плюшената завеса, кучето. Да, кучето! Дано си е отишло без много мъка.

Туп-туп-туп! Леки стъпки приближиха вратата. Обърнах се в очакване на сестрата. Вместо нея се появи изненадващо тя – пак завита в онази завеса.

— А, ти още си жив – усмихна ми се приятелски. – Много ме поизплаши, докторе. Ама и много ти благодаря.

Без покана седна на крайчеца на леглото.

— Кат чух как падаш като чувал, отидох да викам помощ. После бегом у дома, а Аро ме гледа в очите. Викам му: „Докторо се разболе. Каза да не умираш и ти, докато и той не оздравее. После ке те прегледа и ке ти мине всичко за нула беля.“

Гледах я и не вярвах. Тя разви част от плата и извади няколко ябълки. Остави ги на нощното шкафче. После срамежливо добави:

— Ако може да се покажеш на джамо. Аро те чака долу от сутринта.

Стана и излезе тихо, както беше дошла.

Повдигнах се до прозореца – кучето стоеше на задни лапи и махаше с опашка като часовник. Щом ме видя на прозореца, вдигна муцуна и джафна три пъти срещу смъртта. Дали това я изплаши, или завитата в стара завеса жена, та прескочихме трапа с Аро? Дано прескочим и зимата, да дочакаме пролетта. Че да сложат жените пъстрите рокли и да разходят по улиците жадни за мъжки очи крака. Та да има какво с тебе интересно да си разказваме. А не като тази досадно обикновена история.

МАГИЯТА НА ВИОЛАТА

Тази вечер симфоничният оркестър изнасяше тържествен празничен концерт и находчивата учителка по музика съзнателно заведе учениците си да се докоснат до внушителното изпълнение на живо, с цел да ги обогати културно. От една страна класическата музика се свеждаше до ерудицията на индивидите, но главно можеше да се опише като божествена амброзия, вдъхновяваща и зареждаща човешките души с положителни емоции, вследствие на невероятното изживяване. От друга страна, за да успее човек да се впечатли от пленителната ѝ сила, се налагаше да освободи ума си от всякакви примитивни внушения и предрасъдъци и да я допусне до сърцето си. Основно всяко произведение имаше свой замисъл и послание, които се опитваше да предаде на публиката, като илюстрираше живописни картини във въображението ѝ, използвайки вместо пъстри багрила - мелодични звуци, превръщайки творбата в интригуваща сага с вълнуващ сюжет.

Съществен принос за божествената хар-

мония допринасяха музикалните инструменти, които, докато творяха чудното ѝ звучене, искряха на светлината на прожекторите със своя ярък метален блясък. Поразена от тях беше и младата девойка, за която от изпълнения ѝ с удивление поглед се подразбираше колко прехласната и развълнувана бе. Особено за тези и чувства я издаваха преливащите ѝ от възхищение очи, в които се четеше неутолима жажда да погълне всеки един звук. Момичето слушаше опиянено, усещайки как хармонията невъзвратно обсеби всичките му сетива и завладя цялото му същество. То не просто я чуваше със слуха си, а я улавяше с всяка фибра на тялото си и чувстваше как сърцето му бие в еднакъв ритъм с нейния, сякаш ѝ акомпанираше. Най-силно обаче го развълнува и заплени виолата. Звученето ѝ напомняше на девойката бушуващ океан, който се вълнува и звънти, щом вятърът се приплъзне по гребена на вълните му точно, когато лъкът галеше нежните струни на инструмента. Песента преминаваше през множество разнообразни емоционални състояния, които можеха да се сравнят с промените на времето и смяната на сезоните под действието на могъщите природни стихии. Пленителното влияние на виолата още наподобяваше обсебващата и гибелна сила на дивните сирени, които с омайния си глас подмамваха и погубваха заблудили-

те се от пътя си моряци.

Докато слушаше прекрасната творба, Вяра се постави на мястото на виолиста и си представи как самата тя държи виолата в едната си ръка, докато с другата прокарва лъка през струните. Виждаше се как стои грациозно на сцената, облечена в най-бляскавата рокля, докато хората бурно я аплодират, като същевременно прозря, че магията на музиката не се състои в това човек да демонстрира успехите си от тщеславие и суета, а безкористно да дарява щастие на другите. За един миг девойката почувства, че е открила своето призвание, като реши да стане музикантка и да се посвети на изкуството.

Когато концертът завърши с бурните аплодисменти на ликуващите зрители и след като Вяра, прибирайки се въщи, разказа за разчувствалото я изпълнение, заяви на родителите си въодушевена, че желае да стане виолистка. Те не се колебаха дълго дали да я подкрепят, понеже бяха предприемчиви хора, ценящи стойностните неща в живота и дори я насърчиха:

— „Знанието е сила - силата е успех” - окуражи я, развълнуван баща ѝ, отливайки от менчето с вода според народния обичай, докато я изпращаше на първия ѝ урок, пожелавайки и късмет.

Учителката се държеше радушно и изглеждаше благоразположена към новата си уче-

ничка, но въпреки това в процеса на работа се оказа, че девойката не притежава необходимите качества, за да се занимава професионално с музика:

— Няма да Ви лъжа - обясни преподавателката на родителите ѝ. - Дъщеря Ви няма необходимия талант, макар да е отговорна, дисциплинирана и да има огромно желание да напредне. Реализирането в наши дни е изключително трудно и успяват единствено най-добрите, а Вяра не е сред тях. Освен това има много да наваксва. Младежите на нейната възраст вече са в музикалните гимназии и се подготвят за консерваториите. Прави ѝ чест, че се старее и аз го оценявам, но не може да се очаква нищо повече освен да овладее инструмента за обща култура.

Думите на учителката донякъде натъжиха момичето, но не го разколебаха. След няколко години упорит труд, девойката усвои инструмента до известна степен, но не стана виолистка, както мечтаеше. Свиренето ѝ се превърна по-скоро в развлечение, вместо в професия и, въпреки че не успя да се изяви на голямата сцена, прекрасните ѝ изпълнения радваха нейните роднини и приятели. Наред с близките и, очарована от вълшебното звучене на виолата беше и живеещата в съседство Тони. Малкото момиченце беше напредничаво дете и често

ходеше на гости на Вяра, за да слуша прочувствените ѝ изпълнения, които обожаваше:

— Аз пък ще се науча да свиря на пиано - вълнуваше се, мечтаейки момичето. - Тогава двете с теб ще станем дует и заедно ще смаем света!

Наивността му обаче разсмиваше Вяра, която вече беше достатъчно зряла, за да знае, че животът понякога се развива в различна от желанията насока и човек трябва да направи най-правилния избор за своята реализация, като все пак се ръководи и от мечтите си, понеже без тях всичко губеше смисъл.

Междувременно се случи така, че по време на дългата лута зима малката Тони се разболя тежко и и се наложи да прекара дълго време вкъщи, далеч от училище и приятелите си. Момичето се чувстваше много самотно и подтиснато, затова Вяра често го посещаваше, за да му прави компания и да го ободри. Тогава унилата Тони отправи една молба към своята близка:

— Моля те, Вяра, донеси следващия път виолата и ми посвири. Нежната ѝ мелодия ще ме разтуши.

Вярната приятелка изпълни желанието на измъченото дете и в момента, в който прокара лъка по фините струни на инструмента и засвири, навред се разнесе нежна прочувстве-

на мелодия. Хармонията сякаш се превъплъти в изкусна изцелителка, и зареждайки детето с положителна енергия и вдъхвайки му животворна сила, му помогна бързо да пребори болестта и то скоро напълно оздравя. Тогава Тони жизнерадостна се върна към обичайните си занимания, докато за Вярата това беше кардинален момент, защото тя за пореден път се убеди, че тайнството на музиката не се свежда до това човек да плува в океан от овации и слава, а в способността да дарява всеотдайно радост, щастие и одухотвореност на обичаните хора. Така наистина нямаше никакво съмнение, че музиката притежава не само чувствени, но и живителни свойства, които действително уверяваха, че е осезаема магия и реално виолата със своето вълшебно звучене е сред най-значимите и вълнуващи творения в света - дело на Бог и човешката цивилизация!

ПЕПЕРУДА

Влезе в бара стремително. Не можеше да устои на силата, която я тласкаше неудържимо напред. Разпозна мъжа веднага – по сиянието на очите му и по магнетичния аромат, запълващ въздуха около него. Помисли си, че е единствената жена в света, която вижда мъжете като цветя. Този тук имаше дъха на див карамфил – свеж и упойващ, блестящ от капчици утринна роса. Погледна го и в избухналия пламък видя собственото си тяло да тръпне, да пулсира, да се извива. И да изгаря. Изгаряше и възкръсваше – с всички мъже преди и с този мъж сега. Отново и отново. Летежът беше единствената реалност, в която пребиваваше, изгарянето на кладата на страстта – единственият достоен финал. Като пеперуда.

Хлопването на вратата зад нея я разтърси с окончателността си. Усещането за облекчение, за възкръсване не се появи този път. Огледа се объркана наоколо – нищо. Нищо. После седна на тротоара и заплака. Пожела си да е вода – стихийна, бурна, непрощаваща, не да утолява жажда – да е наказание, да е желязо, твърд ме-

тал или парче дърво, без мисъл и без сетива, и без душа, спасена окончателно от нараняване. Но нямаше право на това. „Защото съм човек - помисли. – По дяволите, по-жестоко е. Защото съм жена.“

Миризмата на бърз секс в тоалетната на бара надделяваше над аромата на див карамфил, пропиваше я. Почувства се... не, не мръсна. Уморена. Умора, която дълбаеше черна дупка във вселената на чувствата ѝ и се разширяваше, разширяваше... „Трябва да отида до другия тротоар, поне до другия тротоар..." - стана, олюля се и направи несигурна крачка напред.

„Виновна! Виновна! Виновна!" – мъжът изпляска три пъти с ръце и изчезна. Разтвори се в нищото.

„За какво, за какво съм виновна? И в Средните векове ли съм? Как става така - пляскат три пъти с ръце и вече съм осъдена?"

„Не, не си в Средните векове. И не си осъдена все още, само обвинена. Сама трябва да разбереш в какво. Следвай знаците" - прошепна ѝ Паулу Коелю някъде откъм дясната ѝ страна.

„Какво, за Бога, става?"

„Ти само следвай знаците " - настояваше гласът, а на нея ѝ се стори, че долавя усмивка.

Иведнъж я доядя на него :

— Слушай, Коелю, господин Велика мъдрост, писна ми от теб! И в книгите си така правиш -

„следвай знаците!“. И кои са те? Как да разпозная дали едно нещо е знак, или не? Все ни караш да дешифрираме живота. Но няма разгадаване, защото е магия, а ти ми я крадеш!

В отговор долетя тих смях, а друг глас каза :
— Ще се оправи, близо е.

Отново настъпи тишина - плътна, вакуумна, в която видя как собственото ѝ тяло се отдалява, превръща се в малка точица и спира на някакъв бряг в друго време, с други хора, в друг живот. Стоеше си там, океанът подплисваше тихо, любеше се с брега и в моментите на екстаз изригваше с бяла пяна. Знаеше, че е на точното място, знаеше, че е пристигнала навреме. Но защо никой не я разпознаваше? Къде грешеше? И - макар да се ядосваше на Коелю - кои са знаците? Та ако нещо е знак за някого, за нея може да е само пясък! В мига, в който ѝ хрумна това, се загледа отново в брега. На пръв поглед изглеждаше неподвижен, пасивен, но всъщност... Всъщност забеляза как песъчинките, малките камъчета, парченцата миди и охлюви, нагreti от слънцето, отдаваха щедро топлината си на вълните, втурваха се навътре в дълбокото, непознатото, с една несравнима жертвотовност. Участваха в приемането и отдаването на Любов, не бяха обикновени Наблюдатели на живота. Прозрението се превърна в движение, а с него нахлуха звуци и светлина.

Лекарят над нея се усмихна :

— Добре дошла!

/И приличаше на Паулу Коелю!/
—

Защо съм тук? Какво става?

Оказа се, че са я намерили на средата на улицата, натрошена, в безсъзнание. Очевидците настоявали, че не я е блъснала кола, че коли в този момент изобщо не са минавали. А лекарят твърдеше, че нараняванията ѝ са като при падане от височина - около 10-15 метра, но насред улицата нямало как да падне от такава височина, освен ако не е била с парашут или делтапланер, но пък и такива неща наоколо не били намерени.

— И как може да се обясни това? - попита тя напрегнато.

— Не знам, аз... Аз нямам обяснение. За мен е важно, че след 20 часа кома вече си в съзнание. Овладахме вътрешния кръвоизлив, а натрошените ръце и крака също ще излекуваме — лекарят замълча, после внезапно се наведе и прошепна — Гордея се с теб, разчиташ знаците.

Тя занемая от изненада, понечи да каже нещо, но той сложи пръст на устните ѝ:

— Ш-ш-ш-т, не казвай нищо. Има неща, за които не се говори, нали ? - смигна ѝ съзаклятнически и додаде: - Освен това отвън през цялото време чака да те види един човек.

Но преди да види когото и да било, усети

аромата. Мощен, властен - на див карамфил. Мъжът от бара стоеше до вратата и в погледа му се четеше - какво? Радост, облекчение и... прозрение.

— Жива си - каза просто и се облегна на стената.

Тя се опита да протегне ръце към него, но гипсът ѝ тежеше като олово - не успя. Разбрал движението ѝ, мъжът се приближи, прегърна я :

— Другите казват, че не са забелязали нищо, но аз видях. Видях летежа ти, после нещо в теб се счупи или изгоря и последва падането, а аз си помислих, че умирам. Но изглежда съм възкръснал, както и ти.

Тя не каза нищо. Успя да притисне устни към лицето му и започна да разказва. За страха си да е сама и за страха си да не е сама, за страха си да даде и за сраха си да вземе, за страха си да обича и за страха си да я обичат.

Разказваше... без думи. И той я разбираше.

Лекарят беше излязъл отдавна от стаята на момичето. Седеше до бюрото в кабинета си замислен, смълчан, когато вратата се отвори внезапно и сестрата нахлу, викайки:

— Докторе! Няма я! Пациентката, натрошената, дето едва излезе от комата - няма я!

Претърсиха всичко наоколо - без резултат. Никой не беше я видял - нито нея, нито посети-

теля ѝ. Прегледаха записа от камерата в коридора - нищо. Прозореца не го и гледаха много - стоята беше на петия етаж.

— Какво ще правим сега, докторе? - продължаваше да се тревожи сестрата.

— Ние ли? - стресна се лекарят. - Ние нищо не можем да направим. Те го направиха... всичко - опита се да обясни, после махна с ръка.

Няколко метра по-нататък – в градината на болницата, измежду стръкчетата трева - растеше див карамфил. Около цветчето му, докосвайки го от време навреме, танцуваше една пеперуда. Не беше красива. Не беше впечатляваща. Крилата ѝ бяха обгорели по краищата. Но летеше.

РОДЕНА ОТ ВОДА

Започна без предупреждение. Така внезапно и силно, че разбраха на мига – нещо лошо щеше да се случи. Но то вече ставаше – отгоре се изливаше вода, която и не приличаше на дъжд. Сякаш океанът бе разменил мястото си с небето и водната маса падаше, помитаща и неумолима.

Обитателите на градчето се опитваха да се преборят с паниката. Но само през първите две минути. После, когато установиха, че са с изключени телефони, интернет, ток - откъснати от околния свят по суша, вода и кабел - изпаднаха в истерия. Започнаха да се изтръгват викове на обреченост и да се сливат с безпощадния звук на плющяща вода.

А само десетина минути преди това животът течеше в обичайния си ритъм. Всичко започна с един разговор.

— Слушай, човече – един от местните красавци говореше разпалено на новото момче в града. – От сума ти време никой не я е виждал без очила. А разказват, че очите ѝ са магия. Не те караме да ѝ сваляш дрехите, само очилата. Даже няма да ѝ ги сваляш ти, накарай я да ги свали сама. Хилядарка от нас, ако го направиш. Ако не успееш – хилядарката е от теб.

Момчето не се интересуваше от парите, интересуваше го момичето и не защото му беше разпалено любопитството от слуховете за нея. Усещаше вълнение всеки път, когато я видеше и знаеше, че това няма нищо общо със слуховете. Съгласи се – куражът му да я заговори се нуждаеше от подтик. Бяха се подготвили, знаеха, че всеки ден по едно и също време ходи в библиотеката и че избира най-отдалечения кът на читалнята, че дори когато чете, не сваля очилата си – там щяха да го направят.

...Беше погълната от книгата, отмяташе коса от време на време, а лицето ѝ се озаряваше от малко тъжна усмивка. От дете си знаеше, че е различна. Не, не от най-ранна детска възраст. Някъде докъм шест-седем години се радваше общо взето на нормално детство. После започнаха отхвърлянията – поединични, в редки моменти. Към седемнайсет-осменайсетгодишната ѝ възраст терорът стана масов. Тогава беше и времето, когато разбра, че виновни за всичко са очите ѝ.

Жената, която я отгледа /наричаше я баба/, ѝ беше разказала как я е намерила. В един ужасно дъждовен ден /„денят на потопа“ го наричаше баба ѝ, пред прага на къщата – току-що родено бебе, с пъпната връв още, но без обичайния рев на новородените и напълно суха под пороя, сякаш самата вода я пазела/.

С отрасването ѝ растеше и другата загадка – на очите ѝ. Сини, с ярката синева на октомврийско небе в ясен ден. В повечето от времето на ранното ѝ детство си оставаха сини, но докато растеше, се променяха внезапно в зелено, оловносиво и отново в синьо. Не става дума за онези сини очи, които според дрехата или времето можеха да изглеждат зеленикави или сивкави. Цветът на нейните очи се променяше по няколко пъти в рамките на пет минути в зависимост към кого или какво гледаше. С баба ѝ винаги бяха сини. Когато четеше – също. Не че това, което четеше, беше непременно хубаво, радостно, нежно, но самият акт на четенето я изпълваше с мир, който избликуваше в синьо през очите ѝ. Когато говореше или играеше с деца, очите ѝ грееха с яркозелено пламъче. Но една част от възрастните, с които общуваше, предизвикваха оловносивия до почти черен цвят.

Хората се плашеха от всичко това. Наричха я вещица, кучка, плашило, демон, самодива... Но истинският им ужас идеше от друго - очите ѝ ги поглъщаха, пращаха ги в дълбини, давеха се. Особено мъжете. В очите на повечето от тях четеше желание да имат тялото ѝ, не синята нежност, която го изпълваше. Чувстваха се обречени като лоши плувци във водите на морско мъртво вълнение. „Пачавра, родена от пачавра“, „уличница“, „мръсница“ – страхът им

ги караше да бълват обида след обида, която се впиваше във всяка нейна клетка, отпечатваха се там завинаги – като записани във вода.

Когато тези случаи зачестиха, потърси и намери решение – започна да носи големи черни очила по всяко време и навсякъде. Единствено къщи при баба си ги сваляше. И всички като че ли се успокояваха, тя – също. До днес.

— Здравей, какво четеш?

Тя почти подскочи, не толкова от внезапната му поява, по-скоро от изненада, че вижда него. Знаеше, че това момче е отскоро в града, беше го виждала няколко пъти, беше изпитвала непреодолимо желание да го приближи, но се страхуваше да не му навреди, страхуваше се и какво може да види в очите му.

Съвзе се, показа му корицата – „Малкият принц“, Екзюпери.

— Обожавам я, не ми омръзва да я препрочитам - възкликна той спонтанно.

В същия миг си даде сметка, че няма да иска от нея да си сваля очилата, видя му се пошло, гадно, до повръщане. „По-лошо от стрийптиз пред деца“ - мярна му се през главата, почувства се потресен от идеята да се съгласи, от малодушието си, от целия себе си...

Точно тогава тя свали очилата. Синята светлина се плисна и улови златистата бистрота на неговия поглед, потънаха един в друг - както суха

земя се отдава жадно на водата, както водата се разлива щедро, до изпълване, до хармония.

„Искам да си моята капризна роза“ - помисли си той.

„Искам да си мойт малък принц“ - отвърна ехото на мислите ѝ...

Не беше проговорила досега. Седеше като в сън, като в друго измерение, затова в някаква далечина усети раздвижването, видя три мъжки фигури, изникнали до рафтовете, чу груб глас:

— Браво, пич! Спечели баса, дори успяхме да снимаме – притежателят на грубия глас тикна пачка банкноти в ръката на момчето и в същото време сграбчи очилата.

Синьото на очите ѝ започна да потъмнява. Реките от обиди, запаметени в клетките ѝ, се раздвижиха опасно. Усещаше се предадена, но за миг успя да помисли: „Не, не, той не може да бъде в това...“

Тримата непознати изтрополяха зад гърба ѝ, хукнаха да бягат през глава. Реките се събираха, приближаваха, очите ѝ почерняха напълно, а тя не можеше, не можеше, не можеше да ги отклони от тези на момчето пред нея. То залитна и падаше, падаше, падаше, опитваше да си поеме въздух, изведнъж внезапна конвулсия премина през тялото му и замря. Аутопсията на другия ден щеше да установи удавяне. На сухия под, в библиотеката.

Океанът от болка се надигаше в нея гневен, стихияен, безпощаден и започна да се излива през очите ѝ...

...Чуваше гласовете на хората в мислите си, разтърсваше глава, а те продължаваха да идват - ужасени, обречени.

„Трябва да направя нещо, трябва да спра всичко това“ – си каза трескаво и хукна надолу по стълбите. Отвори вратата на библиотеката и се озова право в прегръдката на водната стихия. Почувства облекчение. „Връщам се“, после вдигна ръце и глава и започна да всмуква водата през очите си.

Пет минути след началото на пороя всичко спря. Потопът, заплашващ да ги унищожи, не се състоя. Но не смееха да излязат все още, все още бяха ужасени. Едва на другия ден по един или двама заприиждаха на площада и го изпълниха. Идваха с намерението да споделят преживяното, да осмислят отминалото ги бедствие. Останаха вцепенени. На няколко метра пред сградата на библиотеката се беше появила скулптура. Представляваше момиче с вдигнати нагоре ръце и глава. Цялата беше от вода, само от вода – трептеше, разливаше се, събираше се, успокояваше се за малко и пак тръгваше между контурите на фигурата – жива, гъвкава, дъж-

довна, подземна, речна, морска или езерна...
синя. С цвета на небето в ясен октомврийски
ден. Само на едно място, в лявата част на гър-
дите, просветваше на интервали ярко пламъче.
Като капризна червена роза.

ПОДАРЪКЪТ

В мига, в който стъпи на брега, усети различieto. Точно така – различие. Нещо се беше променило, но какво? Беше изминала само една година, една нищо и никаква година, а сякаш не беше виждала морето от векове. „От мен е. Аз съм се променила и го виждам с нови очи, пораснала съм още за тази година. Това е, няма друго.“ Въздъхна облекчено и се усмихна. „Този път ще си идеш със спомен. Голям, за цял живот.“ Озърна се стреснато. На десетина метра от нея приятелките ѝ вече разстилаха хавлиите, бърбейки оживено. Нямаше как да са те – гласът не беше женски. Ала не беше и глас, просто една мисъл, оформена в главата ѝ. „О, Боже, сега пък и параноя!“ – сети се за тревожната загриженост на майка си за това как три „зелени момичета“ отиват сами на море в тези времена, с тази престъпност, за близо месец на всичко отгоре, да са много предпазливи, да се грижат една за друга, да не се разделят, особено вечер, да внимават с какви момчета се запознават... Беше ѝ повлияло май всичко това, в повече ѝ дойде.

Тръсна глава и извика по посока на момичетата:

— Първа съм! – навлезе до гърди във водата, после се отпусна назад и заедно с нежната

ласка на водата, я заля спокойствие.

В следващите дни - още по-тихо, още по-ласкаво, още по-топло, морето се разтваряше за прегръдка – огромна, безкрайна, губеща се оттатък хоризонта. Жадни, ненаситни, пълни с желание да попият всеки миг от всичките двадесет дни на ваканцията си тук, плуваха, излежаваха се под слънцето, тичаха по брега и пак плуваха, плуваха...

Изтегната върху топлия пясък, приятно отпусната, Ари /някакво странно производно от Мариана/, наблюдаваше през полуотворени клепачи приятелките си. Страхотни момичета бяха! Дани, с малко момчешка структура, но пък с невероятно изваяна глава с високи скули и фино очертан нос, беше бърбурката в групата - забавна и постоянно пълна с авантюристични хрумвания, не ги оставяше да скучаят нито за миг. Мартина, по-спокойна и по-тиха, беше притежателка на теменужено сини очи и най-ослепителната усмивка на света и, както добавяше тя самата, „притежателка също така на незаслужено широк ханш“. Самата Ари се смяташе за най-обикновена от всички – кестенява коса, кафяви очи, а носът ѝ си беше нейна запазена мярка – с малко по-широка кост в основата, тя го оприличаваше на тръгнало да пораства картофче, но спряло се все пак в някакъв приличен размер. Овации и суперлативи чуваше за

дължината на косата си и най-вече за тялото си. „Божествено“, „съвършено“, „суперсекси“ и т.н. – но много, много не се впечатляваше от всичко това. О, мечтаеше понякога да има скулите и финия нос на Дани, блестящата усмивка и сините очи на Мартина, но не им завиждаше, не. След това, което се случи със сестра ѝ, знаеше, че никога, никога повече не може да завижда или ревнува. Нито пък да мрази.

Преди пет години Ари ревнуваше, завиждаше, а понякога и мразеше сестра си неистово, с всепоглъщащата ярост на разбесняла се пуберка. Със седем години по-голяма от нея, сестра ѝ бе постоянният и категоричен център на внимание от страна на родителите ѝ, учителите, роднините, съседите, обикновените познати...

„Шедьовърът“ – така наричаха сестра ѝ всички. Много красива, много умна, много талантлива. От всичко хубаво – по много. Светла, това беше името ѝ, завърши последните две години на гимназията за една и заради спечелените първи места на националните олимпиади по биология и химия записа медицина от раз – това, за което действително мечтаеше. На всичко отгоре беше естествена и мила, не се „надуваше“, не се смяташе за „велика“. И това като че ли още повече вбесяваше Ари. Мислеше си, че е невъзможно, че никога, никога няма да заприлича поне малко на съвършената си сестра.

Последният път, когато си дойде за почивните дни, Светла ѝ подаде два диска: „Ей, картофче, за теб са – любимите ти рокбалади.“ Ари ги погледна – единия на „Скорпионс“, другия на „Хелоуин“ и се хвърли на врата на сестра си, разцелува я, завъртя я, но минута след това зае обичайния си намусен и враждебен вид. Ох, ако знаеше само, че това е последният път, в който я вижда, нямаше да я пусне от прегръдката си, щеше да ѝ каже колко всъщност я обича, колко се гордее с нея... На следващия ден автобусът, с който Светла тръгна за столицата, претърпя катастрофа. Единствената смъртно ранена жертва бе 21-годишната ѝ сестра. Ударът в семейството бе съкрушителен. Знаеха, че по-лошо от това не може да има. Но се оказа, че има. Една седмица след погребението, когато все още се разминаваха вкъщи като зомбита, на входната врата се позвъни. Мъж на средна възраст със залепено като маска на лицето трагично изражение, им подаде малко пакетче: „Имах късмет да минавам с колата си точно в момента, когато автобусът се преобърна. Успях да заснема всичко. Сигурно ще искате да видите дъщеря си за последно.“

Като в транс включиха камерата и седнаха пред телевизора, за да изгледат напълно хипнотизирани всичките петнадесет минути от агонията на Светла. От аутопсията знаеха, че се е

счупил вратът ѝ, а сега виждаха всеки миг от безкрайните конвулсии, разтърсващи тялото на сестра ѝ. Очите ѝ, с леко притворени клепачи, се въртяха бясно в орбитите си и сякаш молеха за пощада, за милост, за спасение. Беше заснета в едър план, по-отдалеч, от ляво, от дясно – от всички възможни ракурси...

Майка ѝ се опита да стане, но рухна на пода. Баща ѝ грабна камерата и с дива ярост започна да я тъпче, после като че ли се стресна, взе жена си на ръце и я понесе навън, викайки за помощ. Ари си остана на дивана, заковала поглед в празния екран и продължаваше да гледа, да гледа, да гледа... От този ден нататък в продължение на още много дни, седмици и месеци не можеше да яде, не можеше да спи, с отворени или затворени очи продължаваше да вижда агонията на сестра си.

Изплашени сега за здравето на по-малката си дъщеря, родителите ѝ се взеха в ръце. Заведоха я на психотерапевт. На опитите му да влезе в контакт с нея, тя промълви:

— Кретенът каза, че имал късмет?! „Имах късмет“, - така каза.

На последвалите сеанси тя не отрони нито една дума повече. Терапевтът се оказа честен човек. Посъветва ги да я заведат на място, което обича, да се срещне с хора, с които би могла да говори. „Тя трябва да разкаже на някого

как се чувства, трябва да извади всичко това от себе си. Аз не мога да се справя.”

Още същата вечер майка ѝ стегна куфарите. „Тя обича морето, луда е по него. Помниш ли, – каза на баща ѝ – че обичаше да си говори с него. Уверяваше ни, че то ѝ разказва приказки, които тя пък разказваше на нас. Това е, там отиваме.”

Останаха цялото лято. После следващото и по-следващото... Не чуваше вече гласа на морето, както в по-ранните си детски години, но му говореше, говореше... Картината от записа не изчезна, но се отдръпна някъде по-дълбоко. Още след първото лято започна да се храни и спи далеч по-добре от преди. В училище, вгълбена и сериозна, започна да бележи успех след успех. Завърши гимназията и записа физика – заради Дани и Марти, но и заради ония светлинки горе в небето, които заедно с морето, очертаваха територията на един свят, в който болката не изчезваше съвсем, но бе станала поносима.

И ето я сега тук – след първата успешна студентска година, на прага на 20-я си рожден ден. Падаше се в последния ден от почивката и бяха решили с приятелките ѝ да го празнуват тук, на брега на морето.

Мислеше си всичко това и не си бе дала сметка кога е влязла във водата, колко време е

плувала, но почувства крайниците си изтръпнали и се отправи към брега.

— Не зодия Рак, по-скоро си зодия Риба! – възкликна Марти.

— Мен ако питаш направо си е зодия Жаба – изхихика Дани.

— А аз бих казал, че е зодия Русалка.

И трите се обърнаха като по команда към гласа идващ зад гърбовете им. Мъж на около 50 или 60 или повече години, не можеше да се разбере ясно заради обхващащата почти цялото му лице прошарена брада, със здрав шоколадов тен, разтоварваше купища неща на пясъка в близост до тях. Преди да успеят да отговорят каквото и да е, той се обърна към Дани:

— Искam главата ти, невероятна е! По-скоро ми трябва черепа ти. А на теб – кимна към Марти – ще ти взема зъбите и очите – също. От Русалката тялото, без остатък, но и косата, да и косата...

Дани развъртя и заистрелва оловни топчета от очите си, Мартина сграбчи шепа пясък, а Ари се приведе заплашително напред – като пантера, готова за скок.

Забелязал какъв ефект предизвикват думите му, мъжът се спря стъписан по средата на изречението, а после заговори отново:

— Момичета, не исках да ви изплаша! Съжалявам, съжалявам... Художник съм, ето – вижте...

Показа им триножника, боите, палитрата, скицника, няколко навити на рула, започнати и недовършени рисунки.

— Наблюдавам Ви от няколко дни, страхотни сте. Искам да Ви рисувам, видях Ви и си помислих, че най-после ще мога да създам картината на живота си – да нарисувам жена, в която да ви събера и трите. Моля ви...

— Плажът е на всички – каза Ари предпазливо. – Рисувай си, щом искаш, но няма да ти позираме.

Художникът не успя да потисне въздишката си, зарови се в материалите си и повече не се обади.

В следващите дни го виждаха все така близо до тях, унесен, зареял поглед в далечината или пък нахвърлящ бързи щрихи в скицника си. Свикваха с присъствието му мълчаливо, бавно, с тревожната подозрителност на млади зайци, озовали се за пръв път в открито поле.

Един ден го видяха да блъска триножника, а после покрил главата си с ръце, да се свлича на пясъка, разстърсван от ридания.

— Какво ти е? Болен ли си? Да се обадим ли на някого? – момичетата се скупчиха около него, разтревожени, със засилващо се чувство на вина.

— Светлината, нямам светлината – видя обърканите им физиономии и се опита да по-

ясни - нали знаете защо цветовете на фламандските художници са най-изразителни?

Повдигнаха рамене сконфузено, а той продължи измъчено:

— Заради светлината, приглушената светлина на Севера. Ярката слънчева светлина тук пресушава живеца на цветовете, не е същото...

Засъбира трескаво нещата си в голямата платнена торба, стисна триножника под мишница и се отдлечи, махайки с ръка.

— Слушайте! – Ари решително прекъсна изпълващото я чувство за безпомощност. – Аз ще се прибирам, трябва да организирам рождения си ден утре.

— А, не! Тръгваме си с теб, във всичко сме заедно, нали така? – Дани и Марти закрачиха енергично до нея.

Щяха да поканят няколко от момчетата и момичетата, с които танцуваха вечер в дискотеката, да поръчат пици, бира, безалкохолно, да украсят големия плажен чадър с гирлянди и балони и да осигурят музиката разбира се – любимите рокбалади на Ари. Всичко това не им отне кой знае колко време, така че Големият ден утре можеше да настъпи...

Същата вечер танцуваха вихрено и смехът им звънеше с безгрижието на младостта. „Утре навършвам 20, почти колкото..." Ари замръзна наред дансинга. Мъчителната картина с агони-

ята на сестра ѝ изплува с ярка безпощадност. Преглътна мъчително и едва успя да произнесе с внезапно пресъхнали си устни:

— Заболя ме страшно главата, от силната музика, от слънцето ли днес... Качвам се да се наспя, трябва да съм свежа за утре.

Но не успя да заспи, невъзможно беше – стискаше очите си за дълго, после ги отваряше, пак задрямваше, а потресаващата картина от записа си беше все там...

Нямаше смисъл да опитва повече, стана рязко и тръгна към банята. Пътюм забеляза, че леглата на Марти и Дани са непокътнати, погледна часовника – три след полунощ. Паниката я тласна навън. В дискотеката ѝ казаха, че са си тръгнали преди два или три часа. Вече трепереше от тревога, тичаше като луда, препъваше се, втурнала се към плажа – защо точно там, не знаеше, само знаеше, че трябва да бърза, да направи нещо...

Това, което видя, нямаше нищо общо с обичайното им любимо заливче. Сцената пред нея се разкриваше някак... неземна, сюрреалистична... Луната и звездите висяха ниско, много ниско над малкия плаж и разливаха светлина – мека, проникваща, милваща, успокояваща и в сърцето на тази светлина – триножникът с поставено на него голямо платно, художникът, рисуващ по начин сякаш дирижираше симфонията на живота си, на няколко метра встрани

– Дани и Мартина с вдъхновени, сияещи лица.

Сякаш отмерил последен акорд, художникът замря с четка в ръка, после каза уморено:

— Постигнах го. Може да видите.

Дани и Марти приближиха картината, Ари ги последва мълчаливо. Така и не успя да проговори – на платното пред себе си видя млада жена с нейното собствено тяло и коса, фините скули и нос на Дани, с ослепителната усмивка и синевата в очите на Марти. Но не това я порази. Събрал чертите на трите, без никога да я е виждал в живота си художникът всъщност бе нарисувал Светла. Ари гледаше сестра си ненаситно, поглъщащо и видя, наистина видя как Светла ѝ намигва и чу как ѝ казва:

— Ей, картофче, успокой се най-после. Всичко е наред.

Заплака. Сълзите ѝ се стичаха радостни, освобождаващи. Знаеше, че онази, другата картина си отива сега – завинаги.

— Честит рожден ден! – прошепна зад нея художникът.

Обърна се към него, разтърсвана от усещането за щастие, преливаща от чувства, за които думите страдаха от недостатъчност. Нямахте го до нея. Съзря го как се отдалечава, разтваря се във водата, слива се с вълните, изчезва...

Загребва шепа вода, наведе се ниско и я целуна:

— Благодаря.

ПРЕДАНОСТ

Беше хубава, на около трийсетина години и вече искаше да отрови мъжа си. Помоли ме всъщност аз да го направя.

Познавах я едва от десет минути и споделената от нея идея изостри сетивата ми до състояние на висока бдителност.

— Малтретира ли те? Заплашва ли те по някакъв начин? – настойчиво търсех мотиви или поне някакво обяснение.

Зеленото пламъче на очите ѝ просветна някак учудено:

— Не, не, нищо от това. Просто започна да се отвързва от мен, успява някак си да се отдалечава... Искam да кажа – вече не го усещам така привързан, нито толкова предан.

Думичката „предан“ ме удари фронтално и отвори пътя на спомен за горчиви преживявания. Бях напуснал работата си. Нужен ми беше месец, два или дори цяла година, за да се посветя само на себе си, да реша какво искам наистина, накъде да тръгна... Наближавах четиридесетте и у мен бързо нарастваше тревогата, че ако не променя нещо от живота си сега, никога повече няма да поискам да го направя. Имах ясното съзнание, че миговете, часовете, дните изтичат между пръстите ми, че самият аз изтичам в някаква пустош, от която връщането

е невъзможно... Давах си дори сметка, че тази яснота за пропиляване на живота идва само веднъж и не я ли послушам – просто край. Бившата ми жена го беше усетила преди мен. „Не виждаш ли колко си се променил, вече нямаш нищо общо с мъжа, в когото се влюбих.“ А аз я молах да ми даде още малко време. „Колко още? – питаше тя – Изминаха пет години, в които си зает да правиш мускули, не виждаш ли, че мозъкът, че душата ти вече се превръщат в мускули?“ „И в задник“ – допълних я мислено.

Бях в страхотна физическа форма и чрез познат се уредих на работа в клуб за мъжки стрийптийз. Плащаха страхотно, а когато започнаха да ме канят на частни партита, парите станаха луди. Намазвах косата си обилно с пяна до прилепване към черепа, слагах си домино и изкуствени елегантни мустачки – не само анонимност търсех с това, по-малко гол се чувствах. Имах си и друг номер – запазена марка. На подиума излизах винаги с черен костюм, включващ бяла риза и панталон, и мъжки манекен. Танцувах и се събличах под звуците на музиката, но всяка свалена от мен дреха обличах на манекена. И тъй като събличането вървеше в обратен на обличането ред, разигравах цяла пантомима, докато облека манекена. Не спирах до тук обаче. Приближавах се плътно до манекена, прегръщах го и замръзвах за цели десет секунди само по прашка и до-

мино. В този момент от музиката оставаха само барабаните, които отчетливо пунктираха „туп – туп – а“ на сърдечния ритъм. Внезапно музиката гръмваше с цялата си пълнота, а аз правех движение с ръката на манекена, сякаш ме плясва по дупето, за да ме извади от дълбок сън и започвах отново да се обличам като пак разигравах пантомима. Напусках подиума напълно облечен – елегантен и недостъпен. Шефът на клуба се опитваше да ме убеди, че вървя против правилата на стрийптиза, че в обратното обличане и особено в нахлузването на панталона няма нищо секси, но държах на своето, а бурните овации на публиката, която растеше с всеки изминал ден, просто го накараха да млъкне. Държах също така на концепцията: „Стрийптизьор, но никога пиан и никога жиголо.“

Покрай номера ми започнаха да ме наричат Манекена, а покрай твърдия ми принцип да съм само стрийптизьор, лудееха по мен. Печелех все повече пари, а в същото време губех жена си с всеки изминал ден. Недоумявах защо се дистанцира, защо започва да хладнее – та аз я обичах и никога не ѝ изневерявах!

— Толкова ли ти е трудно да си ми предана? – я попитах веднъж.

— А ти как разбираш предаността? – ми отговори с въпрос.

— Да ми вярваш и да се предадеш напълно

на усещането за доверие.

— Тогава мисля, че имаме проблеми с предаността. И двамата. Помниш ли още онзи мъж, който ми говореше със страст за мечтата си да разшири някогашната дървоработилница на баща си, да я оборудва отново, за да се посвети на реставрацията на старинни предмети? Онзи мъж, който още в първия си опит, дори без да разполага с достатъчно добри инструменти и материали, бе успял да възстанови кутията за бижута на една стара дама, ми каза тогава: „Тя отдавна бе загубила бижутата си, но когато ѝ подадох вече готовата кутия, започна да я милва с такава любов, сякаш бе по-ценна от всичко на света. Очите ѝ се напълниха със светлина, от която засия цялата прашна и неугледна работилница и тогава разбрах, че това е, което искам да правя – да реставрирам част от живота на хората, да реставрирам красотата в него, да реставрирам радостта в очите им“. Онзи мъж бе така обладан от идеята си, от мечтата си, от целите си, че започна да се снабдява с купища книги, свързани с реставрацията на стари предмети, ровеше се денонощно в интернет за още и още информация. Дори реши, че ще замине за Япония, за да изучи изкуството на японския лак. Отказа се от Япония, защото не знаеше японски, но пък знаеше испански и реши – в Испания. След което се свърза пак чрез интер-

нет с група стари майстори, които веднъж на три години организираха „чиракуване“ при тях, точно за да предадат на някого изкуството на японския лак. Но за всичко това бяха нужни пари. Оставих се тогава онзи мъж да ме убеди, че за година или най-много две работа като стрийптизър ще успее да събере нужните средства, за да се посвети на мечтата си. Още след първата година парите бяха двойно повече от нужните за целта. Но измина и втората, и трета, и четвърта, и пета година и онзи мъж изчезна някъде, няма го вече. На кого искаш да съм предана? Твърдиш, че си ми предан, само защото не ми изневеряваш, но това е само част от предаността. Ти престана да бъдеш предан на общите ни цели, престана да бъдеш предан на мечтите си, на себе си. Затова сега ще се наложи да ти цитирам Антонио Мачадо, на испански: „Todo el necio confunde el valor con el precio“ – точно така – всеки невежа бърка цеността с цената.

Изтощена от дългата тирада, жена ми млъкна, събра си багажа, отиде си и се превърна в бивша. След развода принципът ми „Никога пиян и никога жиголо“ просто се разпадна. Бях все по-пиян и все по-жиголо. Нямах желание да избирам, оставях се да ме избират и да наддават за мен. До скоро. До оная сутрин, когато се събудих от нощно хъркане и зловонен дъх,

разстилащ се на пластове точно под носа ми. До мен лежеше жена в напреднала възраст, а широко отворената ѝ уста зееше празна. Празна! Колкото и да бях пиан снощи, колкото и да бе приглушена светлината в бара, бях готов да се закълна, че видях белите ѝ равни зъби и че не изглеждаше толкова стара. Огледах се трескаво. Белите ѝ зъби лежаха кротко в чаша вода на нощното ѝ шкафче. До чашата с протезите върху купчинка банкноти се мъдрееше бележка: „За теб, жребецо мой. Не бях изчуквана толкова пълно и продължително от 20 години насам. Довечера те искам пак!“ Арогантността ѝ го задави – да остави парите до чашата с протезите, за да ги види той и да е сигурна, че пак ще я чука, щом си плаща най-добре. Не успя да стигне до банята. Повърна на място. Прибра се в празния си дом по-по-празен отвсякога. Обади се на шефа си, за да му каже, че слага край на стрийптизъорската си кариера и затвори. В следващите три часа шефът му звъня на равни интервали през десет минути, за да търси вероятно някакво обяснение. Не вдигна повече телефона, започна да трие всички номера, които беше записал, а после се усмихна горчиво на късното си хрумване и извади батерията. Ще си купи нов телефон, с нов номер. Седна пред компютъра, изтри имейла си и заличи всякакви следи за себе си в интернет. От купчината

визитни картички и тефтерчета с телефонни номера спретна малко аутодафе в камината. Получи се добър огън. Продължителен. Изля от бутилките къде какъвто алкохол намери в къщи, чак тогава се сети да се изкъпе. Търка се ожесточено под горещата струя вода, изсипвайки шепа след шепа душ-гел върху тялото си, докато еднолитровата бутилка не олекна в ръцете му. Следващите 16 часа спа непробудно. После в продължение на цяла седмица изобщо не излезе от къщи – четеше стари книги, гледаше стари филми. Когато усети, че отвращението му към себе си е започнало да намалява, реши да прави разходки в парка – рано сутрин, когато чистотата на въздуха е по-голяма и шумът по-малък. И ето го сега тук – още при първото му излизане, озовал се на една пейка с красива млада жена, която след десетина минути разговор за времето, за кучето, дето разхожда сутрин, за цените на стоките, го бе помолила учтиво да отрови мъжа ѝ. „Господи, толкова ли порочен вид имам?!“

— Казваш, че мъжът ти вече не ти е така предан. Какво имаш предвид?

— В първите години след като се оженихме той пишеше стихове. Публикуваха ги няколко в престижни литературни издания. Можеше да издаде стихосбирка или дори две – не пожела. Сега пише цифри, банкер е. – сметнала, че това

обяснява всичко, тя млъкна.

— И как се връзва това с липсата на преданост? Трябва отново да пропише стихове ли?

— Не става дума за това непременно да пише стихове, искам да върна чувството, което го караше да вярва в поезията. Да го върна заради себе си, но и него самият – цифрите започнаха да го поглъщат, променил се е, не е същият.

Вече разбирах за какво говори, вече наистина разбирах.

— Но ако го отровиш, няма как да постигнеш това.

— О! – разсмя се тя звънливо – не исках да те шокирам. Просто не се изясних докрай. Нямам предвид „отравяне“ в буквалния смисъл. Искам да го отрова с ревност. Да го накарам отново да се вгледа в мен, и ако е вярно, че заради мен е обикнал поезията, да я обикне отново. Затова искам да го накарам да ревнува....Знам, че е отчаяно средство. На отчаян човек. Но те моля, когато излизаш сутрин на разходка, да посядаш за малко при мен. Искам да ме вижда с теб. Той минава от тук по едно и също време, банката му е на около 500 метра – пресича парка и е там. Ето, само след минута ще се появи.

И наистина - по алеята се зададе висок, елегантен мъж, с куфарче в ръка. Разсмях се от все сърце. Не, не разигравах сцена. Представих си

се в нелепата роля на „отровител с ревност“ и смехът започна да ме залива на вълни.

— Скъпа – каза той, когато приближи, – не те усетих тази сутрин, когато си излязла.

— Как ще ме усетиш, нали отдавна не спим в една стая? Или дори и това не си забелязал.

Той се намръщи леко:

— Добре, трябва да вървя.

Аз продължавах да се смея, до сълзи, а той дори не ме видя. Казах ѝ го.

— Ето, за това говоря – наказва хората като ги игнорира. От банкерството го научи този трик. И все пак те моля да дойдеш утре.

Но и в следващите няколко сутрини нямаше промяна. Все така идваше в определеното време, разменяше по няколко думи с жена си и все така не ме забелязваше. Беше ясно, че планът ѝ няма да проработи и смятах да ѝ го кажа тази сутрин.

Нямаше я на пейката. Обикновено беше там преди мен. Озърнах се. Беше закъсняла, но идваше. Но беше без кучето. Едва сега си дадох сметка, че никога не видях кучето ѝ.

— Здравей! Къде ти е кучето? Да не си го забравила тази сутрин?

— Тук някъде е... То поне ми е предано. Дори не се налага да го викам или да му подсвирквам, щом си тръгна. Стана ли, идва само след мен. И изобщо..., когато трябва, ме надушва – додаде някак огорчено.

Забелязах тъмните сенки под очите ѝ, посърналият ѝ вид.

— Планът не работи, нали?

— Не – каза тя. – Снощи се изнесе, но ми се обади рано тази сутрин, за да ми каже, че ще мине специално от тук, за да ми даде нещо, което не му трябва.

Той се появи точен, както винаги, и ѝ подаде малко пликче. После внезапно се обърна към мен и протегна ръка. Отдръпнах се изненадан – знаех ли какво има на ум, но той само разроши косата ми и ме чукна леко по носа.

— Имаш нов приятел. Радвам се за теб – каза това и се отдалечи. Аз гледах след него и виждах как след всяка крачка става все по-бивш.

Обърнах се към жената до мен. Вперила празен поглед в пликчето, тя седеше като изпаднала в кататония. Погледнах и аз – на дъното лежеше брачна халка. Изпитах неистово желание да я прегърна, да я утеша, да ѝ дам закрилата си. Зарових лице в косите ѝ и тогава го усетих. Онзи аромат! Мирисът! На дърво и лак....

Откритието ме разтърси.

— С какво се занимаваш? Какво работиш? Никога не си ми казвала досега.

— Имам малка работилничка за реставрация на старинни предмети. Добра съм в японския лак – отговори ми леко слисана.

Тя стана. Станах и аз. Тръгна. И тръгнах с нея. Вървеше. И вървах с нея.

Когато излязохме от парка и пресякохме булеварда, видях профила си в една от витрините. Отзад, точно под ръба на спортната ми фланелка, във весел ритъм се поклащаше красива опашка с проблясващ в жълторъждиво на слънчевата светлина дълъг косъм. Опашката на златен ритривър.

УСЕЩАНЕ ЗА НАДЕЖДА

Тънички, жълти и крехки, ресните на брезичката се поклащаха леко на вятъра. И ако имаше слух да чуе звука, който издаваха, сигурно щеше да долови мелодията им. Но отдавна престана да я чува – от месеци, години или векове – вече не помнеше. Сега прегръщаше здраво ствола на малкото дръвче, напрегнат до крайност в очакването да се пропиет от усещането за надежда. Ако знаеше на кого или на какво, ако знаеше как, щеше да се моли. Искаше да задържи това усещане, може би не завинаги, но колкото се може по-дълго, за да продължи да живее. Веднъж го постигна – светлината изпълни кръвта му с тихо бръмчене и се разнесе до всяка клетка на тялото му. Сетивата му се разтвориха като цветни пъпки и бе в състояние да улови всеки звук, аромат, трепет и да види света в цялата му пълнота. Най-важното – изпълни го с желание да бъде закрилящ, всеотдаен, даряващ радост. Това бе за него надеждата. Дори направи някакъв вид откритие – усещането за хармония, за щастие се предшества от усещането за надежда. Тогава успя да задържи това усещане за цели два дни. Сега не се получи.

В останалото време – месеци, години или векове беше просто един огорчен човек. Гледа-

ше на себе си като на една огромна подвижна жлеза, която секретира горчилка и трови всичко по пътя си. В началото, преди още да си даде сметка колко дълбоко го е пропило огорчението, правеше отчаяни опити да заличи петната по стените на апартамента си. Но само няколко часа след измазването (беше опитвал даже и шпакловка), те избиваха отново – мръсно кафяви, отровнозелени, черни – непобедими като горчилката му. По някакъв повод му подариха цвете, донесе го вкъщи – на следващата сутрин го намери увехнало. Купи ново, смени пръстта, сложи тор, поля го – само след една нощ загина, покрито с черни петна. Продължи да купува нови и нови цветя с настървение, решен на всяка цена да удължи живота на поне едно от тях. Не успяваше. Дори за миг, за един отчаян миг, беше помислил да си вземе куче. Но представата как кучето умира пред очите му, покрито с черните петна, които огорчението на стопанина му предизвикваха, го накара да се откаже. Да не говорим за идеята да има постоянна приятелка и дори да се ожени. Реализирането на подобна идея му изглеждаше като хладнокръвно планирано убийство. Затова и връзките му с жените бяха мимолетни – за по една нощ и никога в неговия апартамент. Един от колегите му, които чувстваше най-близък, почти като приятел, му подхвърли веднъж,

че не трябва да сменя жените като кърпички за еднократна употреба, че те заслужават по-голямо уважение. „Точно защото твърде много ги уважавам, не искам да влизам в дълготрайна връзка“ – му отговори тогава. Колегата му го погледна озадачено, вероятно искаше да разбере нещо повече за аргументите на подобно абсурдно твърдение, но срещнал предупредителния му поглед, се отказа.

А само преди няколко години животът му бе нормалният живот на един изпълнен с надежда млад човек. Бе започнал работа като преводач в едно издателство и казваше на всичките си приятели и познати, че е късметлия, защото се занимава с това, което иска, което му доставя огромно наслаждение, а на всичко отгоре и му плащат.

Родителите му оставиха на него, като на единствен къснороден син, малкия си апартамент в столицата, а самите те заминаха за провинцията след пенсионирането си. Често отскачаше при тях, сам, със страхотната си приятелка или с колеги, наслаждаваше се на чистия въздух, на вкусотиите на майка си, на спокойния и стойностен разговор с баща си (бивш учител по немски, който с ентузиазъм го бе насърчил в избора на професия), а в неделя вечер с пълен с храна багажник и просветлен ум, тръгваше обратно към забързания ритъм на големия град.

Всичко това изглеждаше по еснафски идилично, но еснафската представа на концепцията „всичко ми е наред“ не бе неговата. Знаеше, че родителите му са обречени на мизерия с калпавите пенсии, които получаваха за по над 35 години учителски труд – огорчението си пробиваше път; виждаше мъчещи се да съхранят достойнството си хора да обикалят около кошовете за боклук – и огорчението разширяваше пътя си; четеше за многобройните случаи на надрусали се до смърт ученици (още деца) – огорчението завземаше все по-голяма територия; и, за Бога, почти всичките му приятели от езиковата гимназия и от студентските му години запрашиха за чужбина, готови да работят каквото и да е в замяна на повече сигурност – огорчението се настаняваше трайно. Като капак на всичко приятелката му го напусна с аргумента си, че „икономическото ѝ бъдеще с него е крайно ненадеждно“ и само месец след раздялата им надеждно увисна на шията, пардон – на портмонето, на охранен баровец с лъскава кола. Ударът по капака обаче сложи шефката на издателството. Един ден ги събра и с червени и подути очи обяви, че минават на „чалга литература“. Точно този израз употреби – „чалга литература“! Беше им ясно какво следва – сладникави мелодраматични романчета, евтини плоскосюжетни криминалета (за високите образци в жанра трябваше да забравят) и мнооого,

мнооого еротика. Отделът „Фантастика“ остава-
ше, но с условие – да внимават съдържанието
да е достатъчно смислаемо за масовия читател.
„Детската литература“ я съкращаваха на поло-
вина, отделът за научна литература с две трети, а
философският отдел изчезваше напълно. Никога
повече нямаше да издадат или преиздадат нещо
от големите трудове на големите философи.
Особено страдаше за любимия си Шопенхауер.
Но при така очерталата се политика на втвърдя-
ваща се посредственост какво ли място би имал
тук Шопенхауер, който твърдеше, че посред-
ствеността не познава нищо по-велико от себе
си, че само талантът е способен да разпознае
гения. Отдавна бе разбрал, че духовната нищета
води до нищета във всички останали сфери на
живота, че властващата мизерия е просто след-
ствие на този духовен разпад. Затова и случаят
с рязко променилия се статут на издателството
го засегна с поразяваща степен на нараняемост.
Неотдавна в интернет пространството бе попад-
нал на интервю с испанския философ и писател
Люис Санпедро, който го закова с прозрението:
„Какъв е смисълът от свободата на словото, на
изразяването - питаше хуманистът - ако я няма
свободата на мисълта?“. А хората наистина има-
ха невиждана свобода на словото и главозамай-
ващо я използваха, изразявайки щампирани ми-
сли /в повечето от случаите/, заразени с чужди

идеи /в повечето от случаите/...

Чувстваше се като хванат в капан. Най-добрият му приятел, още от езиковата гимназия, отдавна беше заминал за Англия, работейки на рецепцията на някакъв хотел. Идваше си поне веднъж в годината и все се опитваше да го извади от капана като настояваше да заминем с него.

— Първо, на теб брат ти е тук, а и родителите ти са по-млади. Моите на кого да ги оставя? И второ, което всъщност си е първо, как така ще заминем всички? Какво ще остане от нашата страна?

Приятелят му залиташе от време на време по конспиративните теории, затова не се учуди, когато отговори:

— Какво ще стане ли? Не виждаш ли, че нашата страна е замислена като гетото на Европа или пък като сборището на престъпния свят? Нали си даваш сметка, че тук престъпността властва по улиците като в никоя друга европейска страна?

— Не вярвам сериозно да го мислиш – конспирации и прочие, та ти завърши политология, човече!

— Добре, мога да ти говоря и с тежка политическа терминология – пак до там ще стигна. Но ако си толкова жаден за наукообразна стилистика – другата седмица ще публикувам един материал в блога си, в който стъпка по стъпка

се опитвам да докажа как на практика се осъществява идеята на Хувър, прокламирана в речта му от 1949.

— И в какво се опитваш да ме убедиш в крайна сметка? Че само при нас нещата са калпави, а при тях всичко е наред ли?

— Не е, разбира се, не е нужна риторика. Само че знаеш ли в какво е разликата? Там има усещане за перспективност, за надежда. И сега ли се защо? Хората от онези страни не се примиряват – протестират, манифестират несъгласието си с една или друга „калпавост“, правят генерални стачки, корективи са на практика, не само на чаша твърд алкохол около масата в някоя кръчма. Помниш ли миналата година, когато ти изпратих книгата на Стефан Хесе „Възмутете се!“?

Помнеше и още как. Изгълта 30-те странички на един дъх и се задави от възмущение – истините, които откри там, го зашеметиха. Помнеше също така, че докато в Испания възмутените от диктата на Паризма /сам си измисли този термин като производно от думата „пари“, за да обобщи многобройните, но с общ корен причини за дълбоко социално недоволство/ основаха движението „15 май“ и окупираха с палатков лагер центъра на Мадрид, в Англия блокираха Лондонското сити, а в Ню Йорк – Уолт стрийт, тук, в неговата страна, само в някои от по-голе-

мите градове се появиха рехави групички хора /и той бе в една от тях/, на които почти никой не обърна внимание.

— Виждам, че си наясно за какво говоря – продължи приятелят му. – Може би прекалих, но не успях да се реализирам като политолог, един ден професионална практика нямам, сигурно затова се разпалвам толкова на тази тема.

— Не, говори, интересно ми е, макар че аз нямам нито теоретическа подготовка, нито опит дори като простосмъртен член на някоя политическа организация.

— Това не е задължително, важното е да ти са разбудени сетивата и да имаш поне малко от онова нещо, на което му викаме гражданска съвест – способност за социална рефлексия. – приятелят му замълча, после рязко смени темата. – Тъгувам за тук. Цяла година работя заради единия месец, в който мога да си дойда. Открих, че по някакъв абсурден начин напускането на държавата ми помогна да съхраня любовта си към родината. Боли ме за тук, човече, тук камъните ме познават, дърветата, дето ги катерех като дете, ми говорят... Казваш, че огорчението те е завладяло, започва да те разяжда отвътре, но в същото време си наясно, че тук ти е мястото – мъчително ти е, защото още не знаеш какво точно да правиш от това си място, но ще го откриеш. Не си се предал ти, аз се предадох и

затова заминах. А ти..., посвети се на това, което смяташ, че можеш да правиш най-добре и се свързвай с хората, за да го споделиш – интернет мрежата е благословия в това отношение.

Разделиха се, а той усети, че думите на приятеля му размърдват в него нещо, за да го събудят за живот. Сети се за своето си дръвче и не се поколеба – качи се на колата и само след час беше в брезовата горичка на един хвърлей място от къщата на родителите му. Тъничките жълти реснички все така се поклащаха под ласката на вятреца и този път чу мелодията им – ей така, без да се напруга, без да казва каквото и да било. Или може би нещо в него говореше, споделяше и намираше отклик? Май не бе точно мелодия, по-скоро тихичък звънлив смях, но, Господи, каквото и да беше – разбуди сетивата му за света, връщаше му ги, а те от своя страна оформяха идеята за това какво ще прави.

Имаше няколко читави издателства, които успяваха все още да се държат далеч от „чалга литературата“, но той познаваше правилата отвътре и му беше ясно, че няма да се добере скоро до някое от тях. Потърси реализация на друго място. Откри един литературен сайт, чийто правила и критерии обещаваха да му дадат това, от което се нуждаеше – разгръщане на духа и центриране на мисълта, на собствената мисъл. Започна с преводи – само на качестве-

ни, проверени от времето творби. После се осмели сам да пише и да публикува написаното. Сайтът осъществяваше връзка с потребителите на една огромна социална мрежа – това го срещна с много хора и не малка част от тях се оказаха съмишленици. Пишеше, споделяше се и се надяваше, вече наистина имаше усещането за надеждата, че може някого или нещо да разбуди. Изгребваше Сахара с молив и с всяка следваща песъчинка по-малка ставаше територията на пустинята. Петната по стените на апартамента му изчезнаха. Напълно. А цветето, което за последен път бе купил, цъфна.

МЕДЪТ И ШОКОЛАДЪТ

Медът и Шоколадът веднъж се скарали. Медът се изпъчил:

— Аз, Шоколаде, знаеш, съм много по-стар от теб. С мене са се хранели още християнските светци като Йоан Кръстител и много други... а балсамите, с които египтяните са мажели мумиите си също са съдържали мен... Дори още първобитните хора са ме знаели и почитали като най-сладкият продукт в света...

— Хей, самохвалко такъв, ти не знаеш ли, че още древните ацтеки пък са пиели горещ шоколад? И аз не съм вчерашен... - процедил ядно какаовият продукт.

— Е, да, прав си. Но всички казват, че аз съм по-полезен. Нали съм лечебно средство за много болести...

— Ха! Та аз да не съм смъртоносен? - не му останал длъжен Шоколадът. - нали цял свят гони депресията с мен, а децата ме нагъват в промишлени количества!

— Може да те нагъват и от това да стават щастливи- отвърнал Медът - но не затлъстяват ли от твоите калории и не им ли излизат пъпки?

— Е, може и да им излизат... Но и ти не се прави на светец! Ти също си калоричен!

— Е, да, но не толкова, колкото теб! И при това съвсем не съм толкова комерсиален! А при теб... "Играчка и шоколад", „Най-нежното удоволствие"... По Коледа - шоколадови дядо Мразовци, по Великден - шоколадови зайчета... Всевъзможни вафли, Kit-Kat-и и какво ли не... И накрая - Защо децата ни дебелеят?

— Хм-м... - намусил се какаовият продукт. - Може да съм комерсиален и калоричен, но и теб напоследък те превръщат в полуфабрикат! Като си помисля за лошите екологични условия за произвеждане на мед напоследък, а множеството марки мед по супермаркетите, които няма да изброявам... Та не са ли и те пълна захароза? Признай си, че в последно време има и много твои ментета!

— Е, може...- допуснал Медът. - Но това не те прави по-добър от мен... Всеки съвременен продукт съдържа захари и консерванти... Иначе нямаше как да се съхранява за дълго...

Последвала кратка пауза. След малко на Шоколада му хрумнала една хитрина и се обадил:

— Ей, Меде, какво ще кажеш да си направим едно малко състезание?

— Състезание ли?

— Да, нещо като съревнование. Всеки от нас

ще построи с част от тялото си някакъв сладък обект, който да привлича вниманието на хората и да ги кара да си хапнат от него. Аз например ще си направя една къщичка от шоколад, а ти?

— Аз тогава ще си направя една чешма, от която тече мед. - отвърнал пчелния продукт.

* * *

Речено - сторено. В една горичка двамата си направили в близост една до друга къщичка и чешма. Почакали известно време двете сили, скрити в храстите, да видят кой ще се приближи и какво ще избере. Минали първо две гладни и дрипави дечица. Като видели къщата от шоколад, лигите им потекли. Едното обаче се уплашило малко, защото си спомнило приказката за Хензел и Гретел и отначалото децата стояли на разстояние от къщичката, да не би оттам да се покаже някоя баба Яга, но момиченцето, което било по-смело, казало на братчето си:

— Томи, толкова съм гладна, а и ти също. Нека си отчупим поне едно парченце от перваза и после веднага да избягаме, преди да се е показала вещицата. Умирам от глад!

Момченцето и то умирало от глад и приело. Двете деца предпазливо, но лакомо се нахвърлили на захарната архитектура и, понеже

шоколадът в нея бил толкова сладък, те бързо забравили за опасенията си и продължили да се тъпчат с настървение. След половин час къщичката останала без врата и капаци на прозорците. Децата така се претъпкали, че се тръшнали на земята с надрундени кореми и се унесли в сладка шоколадена дрямка, а лигите им още течали и дъхали на шоколад.

Шоколадът зад храстите се подсмихнал самодоволно. Медът обаче не му останал дължен. След малко из горичката минал стар, прегърбен селянин, който носел наръч съчки за огрев, които тръгнал да продава за селото. Той бил много уморен и седнал на поляната да си отдъхне. След малко забелязал чешмичката и се упътил натам, с надеждата да се подхрани с енергия и да подкрепи силите си за да отиде по-скоро в селото и да продаде съчките. Пийнал от медения извор, светнало му лицето. Пийнал още веднъж, станало му още по-хубаво. Но на третата глътка усетил, че го мъчи жажда. Изровил от торбата си манерката с вода, но тя била празна. Ами сега? Гърлото му пеперижело, а наоколо не виждал никакъв извор освен този. Пък и познавал добре гората и знаел, че наоколо няма нито реки, нито извори, нито дори и потоци. Тогава забелязал шоколадовата къщичка. На него тя отдалече не му се виждала като шоколадова, а по-скоро като от

глина. Решил, че вътре трябва да има хора, а тези хора сигурно имат питейна вода и може да му помогнат. Приближил се малко до къщата и усетил, че тя мирише на шоколад и това го озадачило, но продължил да крачи натам и като стигнал, видял двете спящи деца, лежащи и все още хъркащи. На дядото му било жал да ги буди, но вече не издържал и ги събудил.

Дядото казал:

— Деца, намира ли се у вашата къщичка питейна вода? Много съм жаден! Ако можете, дайте ми вода, защото загивам... Ако ми дадете вода може да ви дам този наръч съчки за огрев в замяна.

Децата се погледали. Изведнъж и те ожаднели, като чули думите на стареца. Те били претърпани със сладко, но понеже не били яли от дни и това била единствената храна, която приели от толкова отдавна, пък и толкова слюнки им се отделили, че от началото изобщо не помислили за вода.

— Драги дядо, и ние сме жадни, но това не е нашата къщичка. Тя е направена от шоколад. Ние много ядохме и сега също сме жадни. Обаче вътре видяхме, че няма никой, нито дори Баба Яга! - отговорило малкото момченце, което повече вярвало в приказки.

— Сигурни ли сте? - отвърнал дядото. Влиза ли ли сте в къщичката? Може пък да има някоя

стомна вода в нея, макар и направена от шоколад. Може би стопаните са излезли някъде по работа и са оставили къщата празна, а отвътре всичко да си е като в обикновена къщичка!

— Може - отвърнали децата.

Тримата с дядото влезли в къщичката, но отвътре тя се оказала съвсем празна и куха, немало нито мебели, нито съдове, нито дори огнище.

Излезли от къщичката зажадените клетници. Гърлата им пресъхнали, наблизо - никакъв извор!

Шоколадът и Медът зад храстите много се притеснили. Не били предвиждали такова нещо. Ами сега? Ще трябва да търсят Водата! А тя е винаги толкова заета и високопоставена! Тя е първото благо на Земята! Без нея нямаше да има живот, нямаше да има цветя за пчелите, нямаше да има и мляко за шоколада, а и какао дори... А в организмите на всяко същество и растение трябва да се съдържа вода.

Нямало как. Шоколадът и Медът отлетели бързо до Министерството на земните блага. Там примолили министър-председателя - Водата да им съдейства. Водата се понамръщила, възмутена от горделивостта на по-низшите и производни на нея блага, но склонила да утоли жаждата на три страдащи души. Затова веднага прелетяла до горичката, забола един от

хладните си кристални пръсти в земята, близо до къщичката и чешмата и направила дълбок, чист кладенец. Тримата пътници, като видели кладенеца, се втурнали веднага към него и се напили до насита.

След тази поучителна и за Меда и за Шоколада история, те се сдобрили и решили да не се пъчат толкова един на друг, защото за пръв път в живота си разбрали, че наистина водата е най-ценното благо на Земята, по-ценно и понякога по-сладко от всякоя животинска или растителна захар.

АЛЕРГИЧНИЯТ ПРИНЦ

Имало в една страна цар и царица, които си имали едно-едничко детенце - момче. Те много го обичали и му угаждали и на най-големите капризи.

Веднъж, през зимата, когато било още студено и нямало почти никакви плодове и зеленчуци, кралят заповядал да донесат портокали от южните страни за кралското семейство. Донесли ги и синът му ял с голям апетит, но портокалите били застояли, а принцът бил много малък и се натровил. Спасили го, естествено, но оттогава принцът се изпълнил с отвращение към портокалите. Нещо повече - изпълнил се с отвращение към всички оранжеви плодове и зеленчуци и даже по принцип – към всичко оранжево. Царят, като видял, че синът му страда от такава фобия, променил дневния ред относно оранжевото не само в двореца, но и в цялата страна. Хората не трябвало да носят никакви оранжеви дрехи, червенокосите дами и господа били принудени да се боядисат, сградите в никакъв случай не се оцветявали в оранжево. Направен бил и закон за земеделието, флората и фауната, като не се отглеждали никакви оранжеви плодове и зеленчуци, невенът и другите оранжеви цветя били изкоренени, а червените лисици - избити до крак, та да не би

в тази държава нещо оранжево да покаже свободното си присъствие. Дори оранжевите листа на някои дървета, през есента трябвало да се боядисват докато не опадвали съвсем. Иначе, такива насъщни неща като огъня, царят не забранил, естествено, но само за двореца накарал офталмолози да направят специални очила на сина му за гледане на огън. Те действали и за гледане на залези.

Принцът растял щастлив далеч от оранжевото много години. И бил щастлив, въпреки че майка му починала преди да навърши тринайсет години. Когато бил на четиринайсет, баща му обявил война на едно друго кралство и заминал да се бие. Синът му бил още млад за това. Войната била ожесточена и кървава, но за щастие войската на нашия крал спечелила. Войниците водели много пленници от победената страна. Измежду тях имало една жрица. Тя била най-голямата жрица на бога на Слънцето в победената страна. Много от военните на краля искали да я убият, защото се покланяла на чужд на тях бог и имала един неприличен за страната им медальон. Той бил оранжев, кехлибарен медальон, с вграден в него умрял бръмбар. Точно защото бил оранжев те искали, или да я убият, или да ѝ вземат и унищожат медальона. Допитали се първо до царя. Той, преди да я види, можел и да не я пощади, но след

като му я показали, внезапно се влюбил в нея и заповядал да я помилват. Кралят просто ѝ казал да махне медальона, но тя му разправила, че той бил тайната на живота ѝ. Оставен бил като завещание от баща ѝ, който бил миньор и сам го изкъртил. Тогава той и майка ѝ нямали дете от много дълго време. Когато той добил медальона (началникът решил да му го подари в знак на благодарност за дългата и вярна служба), като по чудо им се родило отроче, и това била тя. По съвета на една врачка, когато навършила седем години, тя за първи път сложила медальона, със заръката да не го маха, защото ако го махнела, щяла да умре.

Кралят се трогнал от историята и дори решил да се ожени за нея. Тя наистина била много красива. Имала разкошна кестенява къдрава коса, носела златни обеци и гривни, била облечена в дрехи от кожа на ягуар, а на врата си, освен споменатия медальон, носела и гердан от тигрови зъби. За кожата на ягуар, която носела, царят я помолил да я махне, защото и тя се оранжевела, а вместо нея да сложи златотъкани царски дрехи. Тя направила компромис, защото поне от дрехата ѝ животът ѝ не зависел. Освен това скрила медальона си в златна капсула и отново го нанизала на синджира му. Капсулата можела да се отваря и затваря по нейно желание и възможност, а медальонът пак си действал.

Когато жрицата обаче си представила затворения дворцов живот, който щяла да води отсега нататък, тя малко се натъжила за планинският простор и красота, но царят ѝ обещал, че преди да се оженят официално, ще ѝ съгради специален храм на един хълм в околностите на двореца, за да може тя да се моли там на божеството си и да му принася жертви. При това хълмът бил на изток. Освен всичко царят заповядал да не убиват нито един жрец в победеното царство и да не бъде разрушаван нито един оракул, а хората там да продължават да изповядват свободно религията си. Направил също така завладяната страна автономна.

След построяването на обещания храм, царят и жрицата се оженили, въпреки настойчивите възражения на съветниците и министрите на царя, според които жрицата не била нищо друго, освен една неправоимаща чуждопоклонница. Царят обаче не ги слушал изобщо. На свой ред пък жрицата приела като свое дете принца. У нея нямало злоба. Тя даже го гледела, като му приготвяла специални, деликатесни „слънчеви“ меденки, печени на слънчева светлина, но как точно ги е пекла, няма да обясняваме.

Нека да се върнем сега на по-важното. Откакто царят се оженил за жрицата, възникнали много опити за покушения срещу нея. Народът

на нашия цар още не признавал чужденката и имал лоши подозрения спрямо нея. Но опитите за покушение оставали винаги неуспешни, поради силата на жрицата и нейния медальон. Имало обаче и терористи от другата страна. Понеже тя все пак не била независима, а подвластна на нашия крал, пък и законите му за оранжевото трудно се спазвали в тази страна (основните овощни култури там били оранжеви, а много от жителите били червенокоси), хората започнали да се бунтуват.

Един ден, когато принцът навършвал шестнадесет години, в двореца от някой си придворен, роднина на краля, бил внесен един подарък за него. Той бил затворен в една картонена кутия и увит в хартия. Когато го отвили, подаръкът се оказал... механична играчка - орангутан с чинели, които се удряли с дръпване на опашката. Принцът се ужасил от оранжевата играчка. Нещо повече. Той се поболял. Лицето му пребледняло, позеленяло, поморавяло, изпотило се и го хванала ужасяваща треска. (От повече от десет години не бил виждал този омразен за него цвят).

Цялото царство изпаднало в паника. Принцът умира! Как да го спасим? Къде е злосторникът, изпратил му това изчадие? Оказало се, че подаръкът бил подменен от някакъв шпионин от победеното кралство, промъкнал се тайно в

двореца. Истинският подарък щял да бъде един скъпоценен, инкрустиран с диаманти щит. Накрая успели да хванат престъпника, но тогава останал само въпросът, как да излекуват принца. Това изобщо не било лесно, защото принцът все повече вехнел и отпадал, и макар че идвали всякакви лечители, никой не можал да даде траен цяр за болестта му.

Изведнъж жрицата се досетила за нещо, за което толкова дълго била мълчала, че дори била забравила. Тя знаела един ритуал, който със сигурност можел да спаси принца. Той обаче щял да ѝ коства живота. И въпреки всичко, тя била готова да се жертва. Нали била задължена на краля за живота си, а и както по-рано казахме, тя обичала принца като свой син.

Поговорила с краля. На него му било малко трудно да приеме, че трябва да се раздели с любимата жена, но все пак той обичал сина си като самия себе си и бащината любов отстъпила на тази към нея. А пък и принцът бил престолонаследник. Жрицата казала, че ритуалът трябва да се изпълни по време на слънчево затъмнение, а тъкмо сега имали късмет, защото след седмица се очаквало това явление. Дотогава чародейката дала на царя рецепта за една облекчаваща болестта каша за принца, за да може да издържи той до тогава. Писала и писмо до Главния оракул на Слънцето в авто-

номията ѝ и всички нейни колеги-жреци там, че ще се наложи да извърши свещения ритуал. Царят пък написал поверително писмо до правителството на автономията, че в замяна на живота на жрицата, той ще върне завладените територии на автономното кралство.

Дошъл уреченият ден на затъмнението. Към обед всички прозорци на палата били със спуснати завеси. Жрицата взела ръката на принца, който бил завързан с черна кърпа на очите, а тя била със специални очила от опушено стъкло. Тя повела принца по градината на двореца, докато стигнали и се изкачили до хълма с нейното светилище. До храма имало един висок обелиск. Двамата застанали така, че острието на обелиска да опира към слънцето по такъв начин, че сякаш ще го прободат. Жрицата и принцът стояли от двете му страни, държейки се за ръка. Когато затъмнението започнало, тя свалила и издигнала в ръка медальона си, така че да е на линията на слънчевия диск и пред очите на принца, като му казала да свали превръзката си и да гледа само амулета. Когато кулминацията на затъмнението настъпила, луната покрила изцяло слънчевия диск и само ореол от светлина се виждал зад нея, медальонът започнал сякаш да гори и да пламти. Бръмбарът, заключен в него, започнал да си мърда крачетата, сякаш бил проснат по гръб. Силната енер-

гия от амулета влязла в тялото на принца първо през очите, които го заболяли, после през мозъка, после през сърцето и белите дробове. Той усетил, сякаш че пламва, сърцето му натежава и трудно диша, но не му станало лошо, а даже му се сторило, че пламъкът в него го заздравява и закалява. След един миг усетил наистина сила в себе си, спрял да се поти и сърцето му забило нормално. Белите му дробове също се прочистили. Моментът на затъмнението бил вече свършил и луната се освободила от прегръдката на слънцето. Жрицата обаче започнала да се чувства много слаба. Отначало била адски уморена и болки пронизвали цялото ѝ тяло, после започнала да изнемощява и отпада, а накрая изгубила съзнание и припаднала. Принцът изкрещял от ужас. Той не знаел, че излекуването му ще ѝ коства живота. Клекнал до нея и започнал да я разтърсва, за да я свести, но не можел да направи нищо. Хукнал към двореца, за да повика краля и кралския лекар. Ала когато дошли на мястото на произшествието, на хълма до обелиска тялото го нямало. Вместо това, на тревата там била израснала една чудно хубава оранжева лилия, а до нея пълзял черен бръмбар. Очилата на жрицата също лежели до тях на тревата. Всички, естествено се досетили, че това трябвало да е преобразеното тяло на чародейката, а до него - освобожденият от за-

клинанието бръмбар от амулета ѝ. Принцът вече спокойно можел да гледа цветето, без да му стане лошо.

След спасителната саможертва на жрицата, над разцъфналата лилия ѝ построили паметник, а бръмбарът сложили в малко терариумче и го подарили заедно с очилата ѝ, на Оракула на Слънцето в нейната автономна страна.

Излишно е да се казва, че от този ден нататък кралят отменил законите за оранжевото в кралството и наистина върнал независимостта на завладените територии на автономната страна. И не само това, а и въвел в своята родина религията и ритуалите на тази страна. Младият принц пък пораснал здрав, як и безстрашен и управлявал мъдро и справедливо бащиното си царство.

ЛУННО ОГЛЕДАЛО

Преди да легне, както всяка вечер, Андрей излезе на терасата да изпуши последната за деня цигара. Седна на шезлонга и се загледа в пълната луна. Беше огромна и леко червеникава, злокобно надвиснала над малкото планинско градче и все пак много красива - достойна за четката на художник. Бавно изпущаше цигарения дим на кръгчета и са наслаждаваше на тишината, нарушавана единствено от песента на щурците.

Луната... Тази вечер не можеше да откъсне поглед от нея. Струваше му се, че различава върху светлата повърхност образ на жена. Не просто някакъв женски образ, а на една конкретна. Беше я срещал само във виртуалното пространство - беше я виждал единствено на профилна снимка в социалната мрежа. Но там беше разглеждал много профили със снимки на красиви жени, ако изобщо бяха техни... Защо виждаше точно този образ.

Да, вярно, имаше нещо магнетично в погледа ѝ, макар че не беше чудна хубавица, затова и беше разменил няколко реплики с нея. Много му допадна стилът ѝ на изразяване, но принципно не беше само тя...

Погледна към улицата, където се джафкаха някакви кучета и отново върна поглед върху вълшебното светило. Образът бе още върху него. Цигарата беше изпушена, но лунният диск го привличаше като магнит. Очите, ясно очертани, ту умоляваха сериозно, ту весело подканяха.

„Дали е възможно? Дали това не е знак?“

Малко облаче премина пред светлия кръг и отнесе образа със себе си. Андрей влезе в стаята и, противно на навика си, включи компютъра. Влезе във въпросната мрежа и погледна непрочетените съобщения. Имаше само едно - от нея, дошло преди минута:

„Здравей! Не зная дали и кога ще прочетеш това съобщение и може да ти се стори някак шантаво и глупаво, но чувствам нужда да споделя следното с теб... Именно с теб...“

Докато четеше, се появи следващ абзац:

„Когато бях малка, моята баба ми разказваше една красива приказка: Имало едно време едно девойче, което навършило седемнайсет тъкмо по края на жътвата. Тогава в селото имало събор и всички били на мегдана на хорото. Момите и ергените се закачали и смеели. Само нашата девойка седяла настрани тъжна, защото си нямала любим. Не била хубавица - чаровница, била скромна, от бедно семейство, но била работлива, умна и добра. С молба към звездите, тя вдигнала взор към нощното небе и погледът

й попаднал върху огромната пълна луна. Там съзряла образ на момък, който сякаш я видял и тъжните му очи се усмихнали. Тя също се усмихнала и в следващите няколко минути сякаш разговаряли с погледи..."

Андрей четеше, а през това време историята се наслагваше съобщение след съобщение, сякаш тя пишеше по-бързо, отколкото той можеше да чете...

„...Когато баба ми разказваше тази част от историята, винаги си представях онези обли огледала, които поставяха на острите завои в планините. Продължавам, макар че доста съкращавам:

...Три седмици по-късно, когато в утрото момите пълнели менците на чешмата, а ергените им напивали водата и им крадели китките, отрани на каменния зид седял непознат момък. Девойките го наобикаляли, че бил хубавец, но той не обръщал внимание на никоя. Когато се задало нашето скромно момиче, той скочил, пресрещнал я и едва уловил кобилицата с бакърите, която тя изтървала от учудване. Бавно ги поставил на земята и ѝ рекъл: „Дошъл съм за теб!“...

„...По-късно научих, че тази приказка се е случила в действителност с моите баба и дядо. Може би човек наистина трябва да вярва поне мъничко в чудеса, за да му се случи нещо такова..."

„...Защо ти разказвам всичко това...

Защото ми се случи... Тази вечер... съзрях върху лунния кръг образ на мъж. Видях върху лунното огледало твоя лик... „

„...Може би ти се струва нелепа лудост, но трябваше да го споделя...

Сигурна съм, че ако в приказката има поне малко истина, то и ти си ме видял...

Ако не е така, извини ме!“

Андрей отвори профила на жената и зачете внимателно всяка буква: Име -...; Местоположение -... / в един рекламен блог беше описала подробно мястото - даваше стаи под наем за курортисти, имаше и телефон;/ Години -...

Нещо му убягваше. Нямаше данни за семейното ѝ положение. Дълго мисли дали да ѝ отговори: „Да, да и аз те видях!“, но му прозвуча някак нереално. Разгледа всяка от снимките, които беше качила. Затвори компютъра и стана. „Утрото е по-мъдро...“ - промърмори той и се изтетгна на леглото. Имаше избор - просто да отмени тази странна случка и да продължи по старому или да се качи в колата и да измине 500-те км. до морето. Опита се да заспи, но сънят бягаше от него. Образът от лунното огледало беше пред очите му и го приканваше да го последва, теглеше го като магнит...

Уреди няколко неща, свързани със служебните му дела, възползва се от правото си

на отпуска и седмица по-късно Андрей стъпи на морския бряг. Не беше идвал до морето от години. Заблуждаваше се, че го мрази и заради бившата си съпруга - бургазлийка, го беше загърбил. Сигурно и затова жените от Черноморието не представляваха интерес за него. Много разочарование и неприязън таеше към брачната си партньорка. Поддържаше контакт с дъщеря си, но никога не питаше за майка ѝ. След развода се втурна в разни сайтове за запознанства и на два - три пъти, аха, да реши, че е открил идеалната жена за него, но всичко внезапно се проваляше по различни причини. Затова не залагаше много на това идване тук, но осъзнаваше, че няма да намери мира, ако не беше дошъл.

Цветът на морето постепенно прие по-тъмни нюанси. На небето се появиха първите звезди. Луната, макар и непълна, също зае мястото си сред тях. Андрей пое дълбоко въздух и бавно го изпусна. Проследи двама рибари, които изтеглиха лодката си на брега и тръгна към познатия му вече адрес. Какво го чакаше там...Може би беше дошло време да се срещне със Съдбата... Какво предстоеше да се случи?! „В най-лошия случай ще си почина една седмица...” Едва когато вдиша морския въздух, осъзна колко му е липсвало морето. „Цели 15 години не съм стъпвал на брега. Каква загуба на време и емоции...”

Андрей наближи къщата - беше се обадил да уточни адреса, но не бе ангажирал стая. Застана пред отворената порта и се поколеба. В тесния, но дълъг двор бе подредена маса, около която весело разговаряха хора. Натисна звънеца и влезе. Едно девойче веднага се притече:

— Мога ли с нещо да Ви помогна?

— Бих искал да наема стая! Възможно ли е?

— Нямате резервация, нали? - Ели го гледаше проучващо - имаше вид на добър и благ човек...

— Аз се обадих да питам за адреса, но не нямам резервация.

— Имаме малък проблем, но... влезте! - тя го въведе в едно фоайе. - Вече е късно и ми е жал да Ви отпратя. Имаме само една малка стая и ако... Всъщност откъде знаете за нас?

— От интернет! - той се усмихна - Николина е в списъка с приятелите ми...

— Уау! Приятел на мама... Тя не знае, че ще идвате? - предположи тя и след неговото кимване, въздъхна, сложно...

— Какво има, Ели? - към тях се приближи млада жена с две хленчещи хлапета.

— Ами... единствената стая, която мога да дам, е горе, до тази на децата и се чудя какво да правя.

— Ясно! Аз ей сега ще ги сложа да спят, а след малко ще изпратя и големите да си лягат.

Мисля, че тази вечер са доста изморени и няма да създават проблеми. - и като се обърна към госта, го попита: - Бихте ли рискували да спите в съседство с детската стая?

— Ами ще се престава. Нали не хапят и не се превръщат във вампири през нощта? - той направи смешна гримаса...

— Е, не - тримата се разсмяха. - Може някой да се разврънка и да стане малко досадно шумно като сега, например.

— Ох, отдъхнах си... Ще рискувам тогава!

— Колко дни смятате да останете? Питам, защото след два дни ще се освободи друга стая - по-просторна и по-тиха, с изглед към морето.

— Охо, това звучи предизвикателно... Стига да оцелея до тогава, нали? - успя да разсмее дори хлапетата, които вече бяха спрели да хленчат. Всъщност той се държеше странно, според тях, правеше интересни гримаси и това ги накара да забравят прищевките си. Мъжът ги погледна и попита:

— Може би тези юнаци ще ми покажат стаята? - и повдигна вежди в очакване.

— Хайде, идвай! - махна с ръка по-голямото и тръгна нагоре.

Двете млади жени се спогледаха изненадани и по-голямата сподели тихо:

— Чувала съм, че животните и децата разпознават безпогрешно добрите хора... - след което по-

веде по-малкото момченце нагоре, където се водеше оживен разговор:

— На колко си години?

— На четири, а ти?

— И аз!

— И ти ли си на четири!? - се спря изненадано и невярващо момченцето.

— Да! На четири, но зад пет...

— Ясно! - каза малкият, прикривайки факта, че не е разбрал - все пак имаше някаква разлика, макар че не я схвана.

— Как се казваш? - продължаваше ново-дошлият.

— Пламен! А ти?

— Андрей!

— Аха!... - след още няколко стъпала продължи: - Тука е нашата стая - влязоха в малко коридорче и детето посочи дясната врата, после тази насреща с уточнението - това е тоалетна и баня...

— Значи тази врата води към моята стая, така ли?

— Как разбра, тъкмо щях да ти кажа... - разочарова се хлапакът.

— Хайде, покажи ми я!

Влязоха в малко помещение.

— Тук е ключът за осветлението... - малкият се пресегна и едва успя да светне. - Ето има си легло, маса, гардероб, прозорец... - детето съ-

средоточено представяше стаята, премести табуретката и се качи... - ето така се отваря...

— Извинете ни! Хайде, Пламъче, да оставим чичкото да си почине, че идва от много, много далече и е страшно изморен.

— Наистина ли? - невярващо попита момченцето. Много харесваше новия си приятел...

— Искаш ли да се видим рано сутринта? - попита Андрей.

— Да, да - извика детето и скочи от стола.

— Тогава трябва незабавно да си легнеш и да заспиш много, много бързо, че да ти стигне времето и да не се успиш.

— Добре, отивам! - взе своето решение 4-годишният малчуган, каза: - Лека нощ! - и излезе.

— Лека нощ! - го застигна отговорът на госта вече в неговата стая.

— Уникално е колко бързо се справихте с него! Поздравления! Сутринта кафето е от мен! А, да... Не ви попитахме дали искате нещо за хапване и дали сте с кола - може да я приберете в двора отзад, а Ели ще Ви предложи нещо за вечеря - каза жената и влезе в т.н. детска стая.

Андрей се огледа - беше се качил без багаж, угаси лампата и се спусна по стълбите надолу, където Ели го посрещна с лъчезарна усмивка - имаше голяма прилика с Николина от снимките, само дето косата ѝ беше дълга и руса.

— Дамата горе спомена, че мога да прибера колата в двора и...

— Сигурно сте гладен?

— Да! С удоволствие бих хапнал нещо леко...

Час и половина по-късно, след като опита от вкусната домашна кухня, запозна се с някои от гостите и размени няколко думи с момиче и момче на 7 и 8 години, той тръгна по стълбите нагоре. По средата се спря и се обърна към внасящото съдове момиче:

— Не видях майка Ви...

— Ники замина тази сутрин някъде. Затова предположих, че не знае за Вашето идване. Беше доста загадъчна. Не каза къде отива и не уточни кога ще се върне, но предполагам, че до ден-два ще е тук. Никога не е отсъствала в разгара на сезона... - Ели вдигна рамене и със замислено изражение се шмугна през летящата врата под стълбите.

Утрото свари Андрей на брега, вперил поглед в хоризонта точно там, откъдето трябваше да се появи огненият кръг. Беше го изпреварил. В забързаното ежедневие беше забравил за зареждащата мощ на изгрева и сега реши да се възползва от всяка секунда за презареждане. Всичко, което зависеше от него, го беше направил - беше дошъл, беше в дома й... Дали им е писано да се срещнат...

Денят, макар и бавно и мъчително, се скри

на запад. Мъжът го използва да се запознае със семейството и по-точно с детската част. След като придружи Пламен и неговия гост до детския кът и прави сапунени мехури с тях, се намеси във виртуалната игра на шах на малката Ники, давайки ѝ полезни съвети, а тя го покани на реална партия. Оказа се достоен противник.

— Кой те запозна с шаха и кога си успяла да го развиеш така? Още си съвсем малка! На колко всъщност си години?

— На седем - на есен ще съм вече ученичка. А шах играя вече две години и магията на тази игра ми я разкри маминка Ники, когато бях на пет и мама ме остави тук за цялото лято. - детето много бързо прие новия гост за достатъчно близък човек, явно го беше харесала. Принципно не беше много сговорчива, но в него откри нещо, което я накара да се отпусне.

— Нима твърдиш, че играта на шах е магия? Странно изразяване за твоята възраст.

— Ами... Ники така казва и аз ѝ вярвам.

— А къде е тази Ники?

— Шшшшшт! - момиченцето изпъна показалец пред устните си - Ще ти кажа, но трябва да пазиш тайна...

— Голяма тайна ли е? - шепнещо и съзаклятнически попита Андрей.

— Огромна е! - пошепна детето.

— Добре! Така да бъде! Ще запазя тайната -

продължи шепнещият разговор - двамата бяха доближили глави над масичката за игра.

— Чувал ли си историята за лунното огледало?

— Дааа!

— Наистина ли? - момиченцето се стъписа - И къде? Всички, които са я чували мислят, че е измислица на Ники.

— Но ти вярваш в нея, нали?

— Да! Аз съм сигурна, че се е случило и тогава и сега...

— И сега?

Детето улови недоумението на противника в играта и побърза да уточни.

— Ники е видяла своя любим в лунното огледало.

— Наистина ли? И къде е сега?

— Ами отиде да го търси. Чака, чака и по-неже той не ѝ даде никакъв нов знак, замина... Само че... - момиченцето замълча.

— Какво „само че“? - след кратко изчакване попита мъжът.

— Ами не зная как да го кажа...

— Давай по-смело!

— Искане ми се да не го намери и да се върне по-скоро.

— Защо?

— Искане да се запознае с тебе! - отговори детето с въздишка и скри лицето си в шепи, за-

срамено от откровението, което изрече.

Андрей се усмихна, реши да остави репликата без коментар и взе царицата ѝ с офицера:

— Шах и мат! Чух, че и на теб ти викат „Ники“... Как ти е името всъщност?

Момиченцето погледна фигурите и се усмихна.

— Това е само игра... Името ми е Николета. Кръстена съм на Ники - тя е Николина.

— Каква е тя?

— Готина! - детето вече беше кръстосало ръцете си върху масата и бе положило главата си върху тях с лице към Андрей, който при този отговор отметна глава назад и се засмя от сърце.

— Добър отговор! Изчерпателен!

Вечерта беше тиха и звездна и лунната пътека, пресичаща морската шир, беше особено красива. Може би беше добра поличба. Децата го приемаха добре и това до някъде го обнадее. Не искаше да притиска по-големите и гледаше да не досажда с въпроси, затова, когато се прибра от вечерната разходка край морето, само поздрави и се отправи към стаята си.

— Тя се върна. При децата е... - чу след себе си, преполовил вече стълбите нагоре, -...но не сме ѝ казали за Вас, не успяхме.

— Това е добре. Не ѝ казвайте! Благодаря! - широка усмивка озари лицето му и прикри притеснението, което обзе душата му. Прибли-

жи се до откrehнатата врата на детската стая и дочу:

— И не го откри, значи?

— Не. Взел си е отпуск и е заминал...

— И никой не знае къде?

— Знаят само, че не обича морето...

— Може да е за добро...

— Кой знае... Хайде заспивай!

— Добре! Утре ще те запозная с новия ни приятел - страхотен е!

— Имаш си нов приятел? Браво! Биеш ме по точки!

— Да! Лека нощ, голяма Ники!

— Лека нощ, малка ми Ники!

Андрей тихо затвори вратата на стаята си, миг преди Николина да излезе от детската. Облегна се на стената и си припомни разговора с усмивка. И двете Ники-та говореха за него без да знаят, че е един и същ човек. Как ли щяха да приемат новината...

Не можа да заспи. Пушеше му се, но не смееше в стаята. Не беше отварял лаптопа си изобщо откак беше дошъл, но сега изпита особена нужда да поскита из нета. Бяха му казали, че може да влезе като набере „ники4444“. Ето, използва нейния интернет. „Дали е на линия?... Дааа. Не спи.“

„Защо не спиш?“ - изписа той.

„Ти къде се изгуби?“ - отвърна тя.

„Не съм се изгубил. Ето ме!“

„А къде си в действителност?“

„Почивам си и очаквам определени събития преди да взема важно решение. А ти как си? Усещам те някак напрегната... „

„Да, напрегната съм, но едва ли те интересува.“

„Ще споделиш ли? аз съм добър слушател.“

„По-добре - не! Може би утре вечер. Ще си лягам. Лека нощ!“ - излезе от линия.

Когато Андрей слезе долу към 7 часа, научи, че Ники е отишла да напазарува за кухнята и че обикновено се връща към 9:30. Взе си кафе в пласмасова чаша и слезе към морето. Имаше повече от 2 часа да попуши и да си събере мислите преди срещата с нея. Морската повърхност беше спокойна и човек би казал почти неподвижна, ако не се виждаха леките вълнички, тичащи напред-назад по пясъка. Слънчевият диск висеше ниско над водата и плажът беше още пуст - идеално място и време за рамисъл.

Два часа по-късно, когато плажът започна да оживява, пред него изведнъж изникна малката Ники:

— Хайде, ела! - хвана го за ръката и го дръпна - Ставай, не се бави!

— Какво става? - Андрей се отдели от камъка, до който беше седнал и използваше за облегалка и се надигна.

- Дойде! Хайде, ела да те запозная с нея!
- С нея? - сякаш от сън се събуждаше той.
- Да. Ники си дойде и разтоварва колата.

Докато говорят, бяха преполовили вече разстоянието до къщата. „Ето я!“ Тя беше улисана в заниманието си и не забеляза приближаващите се. Стресна се, когато чу току до себе си мъжки глас:

- Може ли да помогна?

Николина едва не изтърва кашона с яйцата, когато срещна погледа му и добре, че той беше достатъчно близо, за да го поеме.

- Ти?

- Аз!

— Ама вие познавате ли се? - удиви се малката Ники.

— Как се озова тук? - удивена беше и голямата Ники.

- Тук съм трети ден? - усмихна се Андрей

- Значи сме се разминали някъде по пътя?

- Явно...

Докато разговаряха, разтоварваха и по-точно разговаряха докато разтоварваха...

- Казаха ми, че не обичаш морето...

- И аз така мислех...

- И?

- Причината е била другаде...

— Е?!? Добре дошъл при нас! - най-после му подаде ръка домакинята.

— Благодаря! Добре заварил! - пое той нежно нейната ръка, гледайки я в очите мило и весело и след като хвърли бърз поглед към изцапаните ръце, продължи. - Може би е добре все пак да се поизмием?

— Да! Ето там! - очите ѝ вече сияеха и това не убягна от бдителните Николета и Ели, които се размяха като по сигнал.

— Мъжът от лунното огледало... - пошушна Ники

— Стига, бе! Ти сериозно ли? - невярващо попита леля ѝ.

— 100 пОрцента сигурност! - използва научена фраза детето.

— 100 пРоцента, а пък и ти какво разбираш от проценти...

— Голяма Ники, обадил се човекът с проекта. Ще минел след час - изскочи на терасата при весело разговарящите възрастни малката Ники.

— Добре, принцесо, благодаря! - отговори Николина и стана - Ще направя по едно кафе и ще се върна с кафето и проекта. - обърна се тя към Андрей, а после продължи към детето - ще забавляваш госта, нали?

— Тъй вярно! - изпъна се момиченцето, изкозирува и тримата се разсмяха.

— Оставяш ме в сигурни ръце, зная! - додаде мъжът, а после тихичко попита - Какъв е този проект?

— Голямата Ники рисува къщи. Мама каза, че е ар..., ар...

— Архитект?

— Май така беше или нещо подобно и че е най-добрата в околността - също тъй тихо отговори детето. - Малко са странни нейните къщи - изобщо не приличат на моите, но хората я търсят - въздъхна малката.

— За какво си говорите? Кафето пристигна - чу се гласът на домакия.

— Ааа, имаме си малки тайни - отговори весело Андрей.

— Ето оставям тук проекта и ще чакаме клиента.

— Ето, погледни! Това къщи като къщи ли са? - посочи папката момиченцето, при което двамата възрастни се разсмяха.

— Каква ви е програмата за утре? Утре няма да пазаруваш, нали?

— Не, защо?

— Искам да ви покажа нещо - на около 5 часа от тук е. Можем да тръгнем към 5 или 6 часа и ще се върнем за вечеря... може би.

— И мен ли ще вземете?- извика възторжено детето.

— Разбира се! Нали Ники-тата вървят в комплект? Стига голямата Ники да се съгласи.

— Да, защо не? За утре нямам нищо конкретно като идея. Трябва само да предупредя мо-

мичетата - да не би те да имат планове и да ги объркам.

Тръгнаха към пет. Малката Ники беше много ентусиазирана, но по равния път бързо заспа. Събуди се в поредицата от завои.

— Я какви огромни дървета! - възкликна изненадана тя

— Вековни! - отговори Андрей

— Какви!

— На много, много години... Можеш ли да броиш до сто!

— Да. Ники ме научи.

— Значи си представи сто плюс още сто, плюс още сто, плюс още сто.... Тук дърветата са на по толкова.

— Ама че много... А защо се наричат ве... как беше?

— Вековни - включи се и голямата Ники. - Защото сто години правят един век...

— Сто години и само един век? - недоумяваше малката - А къде отиваме?

— След десетина минутки ще излезем от вековната гора и сама ще видиш.

Ники се замисли, беше научила нови думи - век, вековно дърво, вековна гора... Колко ли още неща имаше, за които нищо не знаеше...

Колата изкачи поредния баир и се спусна надолу. Дърветата сякаш отведнъж свършиха и пред тях се разкри чудна гледка - ято бели

къщи бяха накацали отляво, под тях блестеше лъкатушеща рекичка, скриваща се някъде сред скалите, а на отсрещните възвишения се открояваха различните по вид горски масиви. Навлязоха в селото и затрополиха по осеяните с дупки улички. Много от домовете изглеждаха изоставени, а дворовете - буренясали.. Почти всички къщи баха построени на наклонени парцели и вторият им етаж отзад беше като първи, дори на много от тях входната врата се оказваше на втория етаж. Те спряха точно пред такава, добре поддържана и скоро белосана къща.

— Пристигнахме!

Андрей отключи портичка, скрита в живия плет, ограждащ двора и покани гостите си:

— От тук ще минем!

Двете Никита пристъпиха на алеята зад оградата и застинаха онемели. Градината беше „изрязана“ на тераси, укрепени със стени от дялан камък и свързани с каменни стълби. Всяка тераса имаше свой облик - на най-горната око-то грабваше красива цветна мозайка, следващите две бяха завзети от прецизно подредени зеленчукови насаждения, на четвъртата зеленееха няколко овошки, а на петата, най-широката и камениста в края, бе построена беседка. С невисока каменна ограда, покрай която бяха поставени три пейки с облегалки към градината, свърщаше дворът. С нея свършваше село-

то. С нея свършваше част от света. Отсреща се виждаха преливащите в различни нюанси на зеленото възвишения, но те изглеждаха много далече и някак извън тази реалност.

— Тук идвам през почивните дни и отпуските си от години... - наруши тишината Андрей.

— Прекрасно е!

— Да слезем долу в беседката! Ще направим кафе и ще закусим, че окъсняхме. Там гледката се променя.

От оградата, под невисоката скала, на която се намираха, се виждаше спускащата се долчинка, изпъстрена с цветя и надиплена от криволичещата рекичка. Стадо овце подрънкваше с чановете. Двете пъстри кучетата се разляяха, овчарят вдигна поглед нагоре и махна с ръка. Андрей му отвърна.

— Може ли да се слезе до там? - попита нетърпеливо малката Ники.

— Разбира се! Но първо ще се подкрепиш с един сандвич и чаша какао! - Андрей влезе в беседката, където имаше закрит кът с добре зареден хладилник и барче.

— Случайно ли е всичко това или си го планирал? - попита Николина, оглеждайки добре уредената беседка с работещи електроуреди.

— Идвам тук всеки уикенд, още в петък вечер и си тръгвам в понеделник сутринта... Същото е и в празничните дни и винаги зареждам

с продукти хладилника, защото тук приятелите идват без покана. Някои имат ключ за външната порта и знаят как да влязат в предната част - има кухня и спалня. Понякога идват и за по седмица, две... Вече 15-тина години е така.

— Мястото е приказно, така че ги разбирам.

— А решението да ви доведе тук възникна съвсем спонтанно - продължи домакинът с невинна усмивка, когато научих, че рисуваш странни къщи.

— Какво искаш да кажеш?

— Освен тази къща, която съм реставрирал и укрепил със собствени усилия, като хоби, през годините закупах още 6 и всички са съседни на моята или една на друга. Тази съм нарекъл „Първата“ и работя в момента по онази. - той посочи към покрива, който се виждаше горе, над живия плет. - Може после да я погледнеш. Аз имам определени средства, но са недостатъчни - биха стигнали за още къща, къща и половина и то, ако ги работя сам, а това пък от своя страна изисква страшно много време. За да получа пари от банките и да обособя селище със статут на туристическо, се нуждаю от помощ... От помощта на добър архитект. Имам двама познати, но не искам да ги намесвам в този бизнес, в моя бизнес - Андрей пресрещна погледа на Николина и продължи -...който обаче ще се радвам да споделя с теб, да стане наш бизнес - мой и твой!

— Звучи интересно и предизвикателството е голямо! - сдържано отговори Николина. - Значи трябва да ме разведеш из района. Имаш ли становище от геолог?

— Това е пък моята специалност - усмихна се мъжът. - А ако знаеш колко ниско слиза луната тук и колко е красива... - прошепна домакинът. -... и колко е неповторимо усещането на фона на „Лунната соната“... -

— Можеш да ми я покажеш още тази вечер... - отговори също така шепнейки голямата Ники.

— И да се приберем утре?

— Да, да се приберем утре...Ах! Колко естествено звучи! - изненада се тя.

— Аз съм готова. Да тръгваме надолу! - извика мъничката Ники, защото забеляза, че Мъжът и Жената съвсем бяха забравили за Детето с тях.

Автобусчето спря в късния следобед на сред туристическото селище с име „Лунно огледало“ и от него шумно се изсипа група английски туристи. Ели ги настани в определените за тях подновени старинни къщи и им напомни, че тази вечер предстои специална вечеря от 8ч. в Градината.

За първи път всички сгради бяха пълни, а денят или по-скоро вечерта беше от специал-

ните. Николина беше наела готвачи, които селектира и дообучи в къщата край морето и сега наблюдаваше подготовката, без да се меси. Андрей за последно провери осветлението и озвучителните системи. Времето беше чудесно и всичко вървеше по план. Ресторантът, построен в съседния преди парцел на Първата къща, чудесно се комплектоваше с терасата.

Някои от гостите слязоха доста преди определения час и седнаха по пейките, заплениени от гледката и чистия въздух. Точно в осем всички бяха по местата си и вечерята бе сервирана. Сякаш неусетно мръкна и Градината, бе обляна от мека светлина. Зазвуча „Лунната соната“ и лампите изгаснаха. Отначало се разнесе разтревожено шушукане, но постепенно всички утихнаха, вперили поглед в изплувалата над възвишенията огромна кръгла луна.

Николина и Андрей се бяха оттеглили в беседката и се радваха на постигнатия ефект. Лекият, но ясен звън на кристалните им чаши прозвуча като щрих към приказната обстановка.

— Наздраве, мила моя!

— Наздраве, мили мой!

АТЛАС НА РАЖДАНЕТО

Все не достигат годините и в последния ден на лятото сме обеднели от есенното злато на листата. Раждаме се. Това е краткото обяснение за другото име на улицата. Някои я рисуват в миг от спрели часовници. За мен е триумфална арка на лиричните войници. От небесносин тебешир. Встрани е паднал телеграф стълб. В него има ехо от лятна любов. Едно съзвездие е така близо и ръцете му си говорят в короните на дърветата. Ако има нощ, в която съм намирал атласи на стари мореплаватели - то е точно тази. В която не е достатъчно да си романтик, а да изгориш, като стон. Всички комети са наметнати с тази прилика. А от нас се иска да бъдем техни топли мисли. За това са измислени и балконите. Те са небесни заливи. Там чакаме небето. Ореол на раждането...

ВЕЧЕРНИЦА В ЗИМНАТА ГРАДИНА...

Винаги съм имал слабост към зимните градини. Те са малкото пътуващо островче, което всеки от нас може да улови и да усети светлата страна на живота. А, ако има и шанса да му гостува Вечерницата, то със сигурност е почти щастливец. Какво точно е щастливец, вече избягвам да оспорвам. Приемам, че хората дължат венец на всичко, което е изкуство на природата и времето.

— Приятелю, последния път нямаше толкова много цветя - отбеляза Вечерницата и ме погледна със зелените си очи.

— Ако го приемеш за акцент: добавих стайната липа, бръшляна, кобеята и кипарисовата трева - опитах се да бъда убедителен.

— Остава да кажеш, че е необходимо и достатъчно условие на масата да лежи и меката ръкавица на поезията - продължи кротко тя.

Едно току-що пуснато захарче изплува и поиска кръг, като тънка лилия в романтично кафе. Приех това, като нота в добре замислена зимна градина, където срещите са рядкост, а не точно посещение и упрек защо допуснахме поезията да си тръгне и сега се преброяваме в слова и предълги, глухи числа?! Днес никой поет не иска бъдещето! Дори и зад прозорците! А малцината, които са го искали преди, отдавна са част от огнената огърлица - като въгленчата, като искрици...

— Знаеш ли, преди време, когато назовавах очите ти, ги определих като цвета на надеждата, а тази вечер - те са зеленият хълм на лятото.

Тя се наметна с лекия воал на събитието. Снегът е доста хитър и се топи игриво, лирично, пред прозореца, когато часовниците са онемели и са покрити с кремави шапки. Искам да кажа, че и двамата помислихме за лятото. Тогава зимната градина, няма да е зимна, а отвореният свят за белите гълъби.

— Искаш ли да ти подаря нещо? - запита тя задълбочено.

— Не, защото става дума за очите. Как ще ми подариш различието и най-важно - акцента на небесната палитра?

Тя клонеше към залез и по стъклото се създаде илюзия за разпръскване на вселенски прах. Изпих си студения остатък от кафето против бръчки и се опитах да напиша по прозрачната плоскост: „Ако има земен триумф, той изрично е тук, откъдето гаснат всички неуловими сълзи.“ Всъщност дълбочината на очите е далечината над нас. А всяка далечина е полет или поне опит за такъв. Другият път, когато Вечерницата ме посети, ще я питам за пропуснатото бъдеще. Защо вятърните мелници са особени хора и ръцете им държат залезния чар? В името на изкуството на всяко лято... И да видя на живо Поезията. Не като муза, не като уморителен стих. Като жива Тайна!

ЧЕСТИТА НОВА ГОДИНА - НА ФРЕНСКИ

Бяхме се разбрали да се срещнем след определено време. Няма да споменавам колко десетилетия, за да запазя блясъка от новогодишната елха. Такива срещи може да измисли само една художничка пред поет. И то по време на най-високите стени, бариери и всякакви препятствия, когато фанатизмът на Вапцаров беше култ, вратата една, а за поезия се чакаше различно дълго. Поне мечтите летяха по облаците, птиците и ехото от новогодишната камбанария беше въздушният експрес София – Париж.

Още в таксито се отпуснах малко артистично, а и мечето на предното стъклото се въртеше в допълнителна роля или си мислеше, че танцува. Дори пред Терминал 2 ми намигна човешки:

— Е, хайде – успех...

Има някаква особена, невидима линия между пристигащи и заминаващи. За това застанах първо там. А и магазинчето с цветята ми се стори така излишно, фалшиво, имах друг подарък... А и нали чаках далечно цвете, тук посред нощ, в София пак. Последната дума беше от залива на вътрешния ми джоб. В шума на летището винаги е невъзможно да усетиш кога чаканият самолет каца, но някои от звездите влизат по правило служебно и се докосват с определени

жестове и информация. Как да познаеш след много години красивата болка, изтънчената заблуда и всичко, което си отричал, за да го имаш по ръба на вълнолома? Поетично погледнато, ако разбирам от поезия, по очите. Дали него написах на информационното табло като вик? Всъщност се помолих да видя запазена най-малката частица от крайморската абсолютност. Среща се, когато Несебър събира нежността на вятърната мелница и хората се прегръщат неуволимо... Неутолимо, по залез...

— Честита Нова година, Залез! – чух съвсем директни думи, на френски, без скоби...

Прегръдката се забави с миговете, които са ношували по стъклото.

— Дойдох да те взема!

— А! Аз не съм котка - реагирах многосигнално.

Ето защо са измислени самолетите. Те са петолинии и носят личния ключ за всеки от нас.

— Къде ти е багажа? - продължих учуден.

— Нямам багаж, нося няколко часа.

Тя леко извади два билета, по които имаше някакви орбити.

— Нямаат връщане, а начало - финализира тя.

Когато самолетът набра височина, видях отгоре София като храм, който чак сега се освобождава от наметалото си. То беше нарисувано и на една картина в нейното ателие. Въздухът

там беше уморен от толкова много непразнувани нови години... Само с парижките комини...

— От виното е. Запазих го за най-необходимата ми Нова година - сподели тя. - Виното бе българско от 19... година, но написах с освободена лиричност: „за 2012“.

Ако сте пили вино за дадена, дочакана година, то сигурно е било с вкус или поне със следи на въздушна любов...

ЕКСПЕРИМЕНТЪТ

Хайнрих Химлер остави телефонната слушалка на вилката. Току що бе говорил с фюрера. И му бе наредено да сформира секретна група, която да създаде „изкуствени ясновидци и екстрасенси“. Всички знаеха за увлеченията на Хитлер по окултизма, но досега не бе стигал толкова далеч. „Войната не може да бъде спечелена от никой друг. Това не подлежи на съмнение. Но искам да знам къде се намират противниковите войски, какво е оборудването им и как се придвижват“ - бе заявил той.

В главата на Химлер вече се въртеше едно име. Професор Шмид. Той нареди на своя адютант да се свърже с него и да го извика на среща.

Професор Шмид беше прехвърлил вече петдесетте и имаше необходимата практика. Освен това есесовецът знаеше, че още от 30-те години той се занимава с изследване на паранормални феномени. Нямаше да намери подобър от него в тази област.

Ученият дойде на срещата, която премина много добре. Химлер го увери, че всичко, от което има нужда, ще му бъде осигурено и му предостави възможността сам да си избере

екип. Но трябваше да започне колкото е възможно по-скоро.

— Какво толкова интересно има в тези папки. Ще ти изстине яденето – разсърди се жена му, след като той дори не слезе за вечеря, а остана горе в кабинета си и съсредоточено четеше многобройните листа, отмятайки ги един след друг.

— Тук са описани всички случаи, при които обикновени хора са станали ясновидци или екстрасенси. Едни са получили своите способности след преживяна катастрофа, други след като са изпаднали в кома и после излезли от нея, а има и няколко души, ударени от гръм, които въпреки това оцелели и скоро усетили странни възможности в себе си.

В този момент телефонът иззвъня. Шмид го вдигна, слуша внимателно и после затвори.

— Викат ме. Не ме чакай. Може да се забавя ден-два.

— Но къде отиваш?

— Не мога да ти кажа. Съжалявам. Секретно е, знаеш...

Половин час по-късно на вратата се потропа. Двама мъже в дълги балтони очакваха професора. Той опипа палтото си, за да види дали е взел всичко необходимо и се отправи към черния мерцедес, който ги чакаше на улицата.

Когато се настани на задната седалка, от

предната към него се извърна човек с мрачно лице и, докато автомобилът потъваше в нощта, го уведоми:

— Карл Лихтнер е катастрофирал с колата си край Рьотлингер. Вчера. Веднага бе откаран в болница. Прекара 2 часа в кома. Идвам от там. Днес сутринта ми каза доста интересни неща. За бъдещето. Предрече и какво ще ми се случи по пътя до тук. Позна. Сега отиваме на мястото на инцидента. Вашата задача е да огледате много внимателно мястото на произшествието и да направите изводите си.

— Но аз още не съм събрал цялата информация. Прехвърлил съм едва половината от папките, които ми дадоха.

Непознатият се извърна отново.

— Няма време!

В 5 ч. сутринта мерцедесът спря в безлюдна високопланинска местност, където се виеше пуст път. Встрани от него бе катастрофирал щатерът на Лихтнер, който се бе претърколил надолу по склона, застинал по средата му на лявата си страна.

Небето имаше цвета на старо уиски. Въздухът обаче бе свеж и влажен и това ободри позадрямалия по пътя професор, когато слезе от колата.

Той нагази в мократа трева и сложи очилата си. Извади бележник и добре подострен

молив и започва да си отбелязва детайлите – как и къде автомобилът е излетял от пътя, под какъв ъгъл, колко пъти се е преобърнал, какви са деформациите по каросерията му. По тези и други косвени факти Шмид се опита да определи с каква скорост се е движел. Специално внимание обърна на онова, което се е случило на шофьорското място. После прибра бележника и молива си и погледна непознатия, който пушеше, облегнат на едно дърво.

— Сега отиваме при Карл Лихтнер – каза той.

От най-близката болница пострадалият бе прехвърлен в по-голяма и по-добре оборудвана, която отстоеше на 2 часа път. Съпровождан от тримата агенти, професорът влезе в болничното заведение. Виждайки мъжете в дълги балтони и меки шапки, сестрата зад приемната веднага скочи на крака. Шефът им ѝ нареди незабавно да повика лекуващия лекар. Той представи документите по случая, анамнезата на Лихтнер, неговия писмен доклад от прегледа му, заключенията си. Шмид поиска да се запознае лично с Карл и да види раните по главата му. Докторът ги поведе към стаята. Двамата се здрависаха и ученият приседна на края на леглото му. Започна да го разпитва за инцидента и да си отбелязва нещо в бележника от време на време. После помоли за разрешение да прегледа раните му.

Той на драго сърце се съгласи, като че ли се гордееше с тях. Когато приключи, професорът погледна към човека с мрачното лице.

— Сега ще ви върнем у дома.

* * *

Шест месеца по-късно

Шмид стоеше в залата с трупа на концлагериста-евреин и замислено поглаждаше братата си. Поредният неуспешен опит. Някои от предишните му жертви бяха полудели, чуваха гласове, други бяха ослепели, имаше не малко осакатени вследствие на умишлено предизвиканата катастрофа, а това бе третият му смъртен случай.

— Не можем ли да систематизираме информацията, с която разполагаме, да видим кое е общото между всички случаи и да се опитаме да го възпроизведем изкуствено? – изсумтя един от асистентите му.

— Ако знаех какво става в главите им, когато катастрофират, кои наранявания на мозъка отключват паранормалните способности или какво се случва, когато изпаднат в кома, сега нямаше да се занимавам с това. Щяхме изкуствено да репродуцираме създалата се ситуация безкрайно и да „произвеждаме“ хиляди ясно-видци. Но не знаем. И затова сме тук. Не ни

остава нищо друго, освен съвсем точно и акуратно да симулираме обстоятелствата около катастрофата на Лихтнер и да видим дали някой от тях все пак накрая няма да се превърне в екстрасенс – професорът сложи очилата си. – Все едно, че още един човек катастрофира и... усеща нови възможности в себе си.

Асистентът му кимна.

— Доведете следващия – извика Шмид. – Мисля, че открих какво сме пропуснали при предишния експеримент. Подгответе всичко и започваме отново.

Каросерията, която имитираше тази на щатера до най-дребната подробност, беше вкарана в полигона. Професорът намали скоростта, каза как точно да наместят френския концлагерист зад волана, провери още няколко параметъра, потърси някакъв лист сред разхвърляните по бюрото му папки, сравни данните на него с тези, които беше получил току-що и урегулира още 5-6 настройки. Когато реши, че всичко е готово, той огледа обстановката за пореден път. Мястото беше точно копие на пустия път край Рьотлинген с прословутия завой надясно, при който Лихтнер бе излетял. След като при тази катастрофа Карл беше станал ясновидец, значи и този концлагерист трябваше да прогледне в бъдещето.

Щаерът се задвижи чрез електрическите

вериги със скоростта на Лихтнер, навлезе в дъгата на завоя, но не успя да го вземе и полетя във въздуха. Предницата се наклони, гумите докоснаха ската под тях, инерцията обаче повлече задната част на колата и, преобръщайки се през тавана си, тя започна да се търкаля надолу по склона. Преобрънна се точно три пъти, а концлагеристът се удряше във волана, седалката, страничното стъкло и накрая се отпусна на лявата страна, когато щаерът застина настрани.

Асистентите на професора се спуснаха към колата, извлякоха тялото на французина и го положиха на болничното легло, което се намираше само зад една стена разстояние, разделяща медицинския кабинет от полигона. Пораженията по каросерията се бяха получили досущ като тези по колата на Лихтнер, но по-важното бе дали „пораженията“ по концлагериста са като тези на Карл. Екипът от лекари, начело с Шмид, веднага се зае с прегледа. Затворникът си бе ударил главата точно на същото място в кормилото, както и немеца – дори раната му изглеждаше идентична. Скоростта, радиусът на завоя и ъгълът на излитане от пътя бяха възпроизведени прецизно, така както само германците умеят, следователно и силата на удара би следвало да е същата. От нараняванията и тяхната дълбочина можеше да се заключи, че Жак и Карл са претърпели абсолютно еднакви катастрофи.

За концлагериста полагаха същите грижи, каквито и за Лихтнер в болницата. Лечението, добро или лошо, трябваше да се спазва буквално, защото можеше именно някой пропуск в третирането му да е отключил свръхестествените му способности. Французинът вече беше изпаднал в кома и целият екип напрегнато следеше часовника да види дали след 2 часа ще излезе от нея.

След 130 минути клепачите на Жак потръпнаха. Пръстите му помръднаха. Мъжът идваше в съзнание. Професорът се надвеси над него.

— Спокойно, жив си. Всичко е наред. Гладен ли си?

Шмид лично му поднесе менюто, което бяха сервирали и на Карл – същото ястие, приготвено по същия начин, същия десерт. И докато се хранеше, той изведнъж изпусна лъжицата си. Впери поглед в стената и остана така повече от минута. Никой около него не помръдна. След като дойде на себе си, той каза на професора, че е получил видение. Видение, което му разкривало бъдещето. Шмид го попита какво ще се случи в следващите 24 часа.

И Жак позна! Радостната вест му бе съобщена. Той бе станал ясновидец! И го убиха! Защото беше научил неща, които не трябваше да знае. А французинът се надяваше, че ако експериментът се окаже успешен, те ще го освободят

– или поне така му бяха казали.

* * *

Последващите два опита също се оказаха успешни. Очевидно бяха открили точната формула – пълно репликиране на катастрофата на Карл Лихтнер. Беше време при тях да дойде и първият немец. Лейтенант Мюлер от СС. Първият, създаден по изкуствен път ясновидец, който нямаше да убият, а да използват по предназначение.

Експериментът не се оказа провал. След като излезе от двучасовата кома, Мюлер виждаше в бъдещето съвсем ясно. Той имаше да съобщи на фюрера една много неприятна новина.

* * *

Следващите 10 опита се оказаха блестящи. Шмид се радваше на слава и успех. Десетте новоизлюпени ясновидци, в неведение един за друг, предсказваха едно и също. Професорът ликуваше, че, без да знае какво се случва в главите им, без да е разкрил тайната, която ги кара да придобият такива способности, без да може да даде научно обяснение на онова, което се случва в мозъците им, че да прогледнат в бъ-

дещето, симулирайки единствено катастрофата на Карл Лихтнер, е в състояние да „произвежда ясновидци на конвейер“.

Това го изпълваше с такова задоволство, че след половин година успешни експерименти, Шмид реши сам да стане ясновидец. Искаше да види собствения си живот, бъдещето, което го очакваше. Без съмнение то щеше да е изключително. Но не желаше други да му го казват и следователно да го знаят.

Една мрачна априлска сутрин Шмид извика екипа си. В пълна секретност те подготвиха каросерията на щаера, електрическите вериги за задвижването ѝ, а самият той зае позата зад волана, която бяха открили, че е най-подходяща за получаването на онези наранявания по главата, които впоследствие предизвикваха двучасовата кома. Шмид подозираше, че именно тогава се зараждат необикновените способности, но и представа нямаше какво точно се случва.

Професорът махна с ръка да включат електрическите вериги. „Автомобилът“ потегли, увеличи скоростта си до предписаната, не взе завоя и излетя от пътя. Специално подготвеният скат, със същия наклон като оригиналния, имитиращ го до най-малката неравност, пое щаера и той се преобърна по него три пъти, застивайки на лявата си страна. Екипът се втурна към каросерията, измъкна професора навън и го положи

на болничното легло, на което бяха лежали и френският концлагерист, и Мюлер от СС, и десетината други ясновидци.

— Всичко наред ли е? – попита един от асистентите му.

— Да. В двучасовата кома е – отвърна друг, следящ уредите.

Професорът усети как духът му витае из стаята. Чувстваше се невероятно лек. И в този момент разбра защо – съзря тялото си долу, на леглото, а той сякаш го гледаше отгоре. И разбра, че вече е ясновидец. Защото прозря, че вече е мъртъв. Колкото и да се съпротивляваше, някаква непреодолима сила дърпаше духа му към черния тунел, който изглеждаше толкова неприветлив.

ЗА ЛИТЕРАТУРНИТЕ САЙТОВЕ И ОЩЕ НЕЩО

Кризата още не беше дошла в България, когато ме съкратиха от едно предприятие с преобладаващо гръцко участие. И понеже си нямах друга работа /колко му е да си изшеташ домакинските задължения/, открих интернет и сайтовете за художествена литература.

Не бях писала години наред и не ми липсваше магията на думите. Но с включването си в голям литературен сайт като автор плюс започнах да публикувам стари като света неща. Пък и да понаписвам някои нови.

Постепенно си набрах читатели и публика. Защото, за да има самочувствие един автор, много зависи колко прочита ще има и колко вписвания. Открих много пишещи събратя и сестри. Намерих си и врагове, макар че за цялото си присъствие в този сайт не бях писала нито двойка, нито казах на някого обидна дума за голямото количество боза, което се публикуваше.

Както и да е, това е само лирическо отклонение...

Късно един ден след 00.00 часа публикувах

поредната си творба, която по-късно спечели награда в един конкурс и поне по субективната ми оценка не беше никак лоша. Какво беше учудването ми, когато някакъв юначага се беше изцепил: „Душа, ние да не сме на ленински съботник бе, та да правим любов?“ И ми бе писал двойка. И се почна една гонка из сайта, не е за вярване. Той пишеше глупости под що-годе приемливи произведения, аз веднага го репликирах и защитавах засегнатите автори. Много ми беше бръкнал в здравето завалията.

Случайно си прегледах пощата и открих лично съобщение с неговия ник-нейм. Отворих го и що да видя, нещо от сорта: „Казвам се С... и съм на 40г. Искам да се запознаем. Родата ми е от твоя край и ако може някой ден да пием кафе заедно и нататък... каквото се получи.“

Ох, опитах се да му обясня, че съм щастливо семейна и че офертите му не ме засягат никак, ама никак. Той взе, че се обиди, явно било, че не съм го харесала на снимката, когато някоя мадама искала да го отблъсне, използвала същите прийоми и последва една дълга логорея в кореспонденция, продължила почти цялата нощ, докато не си разменихме скайповете. Знаех ли какво ще последва от едно такова неразумно действие? Все пак той ми беше първият виртуален мъж, а пръв мъж се помни, какъвто и да е той, за цял живот.

И се почна едно нашествие от слова от сорта: „Ти толкова ли си застреляна, та не искаш да те люби един горещ и страстен мъж. За къде се пазиш, за в старческия дом ли?“ и т.н. в тоя ред на мислене. Редовете пробягваха толкова бързо пред очите ми, че едва следях мисълта му и меко казано бях шашната. Успях само да подхвърля едно: „Ами как ще ми докажеш, че не си сериен убиец?“ и той така люто се засегна, че ми рече: „Твоето чувство за хумор не ми попада, чао!“ и се изтри от скайпа ми без повече обяснения. Аз още стоях позинала и като гръмната от случилото се.

Може би всичко щеше да приключи дотук, но стара поговорка казва, че шило в торба не стои. На другия ден му посветих любовен стих и даже му пратих линк, да не би да пропусне събитието. Що ми трябваше? Ама имало глава да пати. Веднага получих отговор, че щом съм му написала такова хубаво стихотворение, той щял да преглътне мъжката си гордост и на колене да ме моли за благоволението ми.

Отнякъде ми просветна, че това е един много самотен, все още млад мъж, който си търси заигравки в нета и реших да му подам ръка. Оказа се, че е точно така. Разказа ми житие-битието си, разказах му аз своето. И реших, че е крайно време да приключвам с това малко отклонение от нормалния ми ритъм на живот. Пожелах му три-

виалните неща от сорта да си намери любовта, за която мечтае и да бъде много много щастлив. Отговори ми: „А ти знаеш ли, че си вкара автогол в момента, защото аз искам само теб!“ Е, при такова признание всяка жена може да бъде спечелена, а аз не правя изключение.

После имейлите постепенно спряха, но в паметта ми остана едно незабравимо изживяване, което можеше да свърши до тук, но не би...

В края на годината в Блог.бг зърнах сред новорегистрираните потребители познат ник. Включих се с коментар и пак получих на лични съобщение: моят скайп е..., а твойт кой е? Дадохме си пълномощни и се започна една... не е за вярване. По цели нощи прекарвахме на скайпа. Той вероятно си е живеел с фантазиите за мен, а аз пишех стихове за него. Така почти от нищото се роди първата ми стихосбирка.

Тогава спечелих и първата си награда от литературен конкурс. И понеже автобусът ми минаваше покрай неговия град, решихме да се видим на живо. Да, ама не!

Вечерта след наградите и запивката в ресторанта, реших контролно да му звънна по телефона, защото все още си имах едно наум за него. И какво се оказа? Телефонът му беше изключен. Ооооооо! На другия ден си хванах директния автобус и право у нас. На мен тия

никак, ама никак не ми минават. Набарах го на скайп и му се накарах едно хубаво, че не е човек, на когото може да се разчита. Извиняваше ми се, че батерията му е паднала и че е разбрал чак след няколко дни. Да бе, да! Ами ако на юнашко доверие бях тръгнала към него и без да имам никакви координати установих, че телефонът е изключен, какво щях да правя в непознат град и сама? Не си говорихме няколко дни, но понеже аз съм тази, която обикновено прави компромисите, му простих.

След още месец и половина отидох на събитие, което се провеждаше на морето. И пак се уговорихме да се видим на връщане в неговия град. Тоя път всичко изглеждаше нормално. Слязох на гарата, видяхме се, ръкувахме се. Отидохме до автогарата да си взема билет за последния автобус, но уви... Беше точно Гергьовден и хората се прибираха към столицата, така че нямаше никакво свободно място за целия ден. След 20 минути минаваше още един извънреден влак и после чак този през нощта. Едва имаме време да му надпиша една стихосбирка и си хванах обратния влак. Та общо взето контактът ни на живо беше толкова – има няма половин час, сред тълпа от хора. И ми струваше един потник подкуп за дъщерята, за да не ме наклевети у дома, че съм имала кръшкане по пътя. После нашичкият изчезна за почти две седмици от скай-

па. А аз го изтрих.

Два-три месеца не можах да усетя липсата му понеже пътувах за най-различни литературни събития из страната. Печелех неочаквани награди от конкурси. Със стиховете писани за него.

По едно време реших и отново се включих на скайпа му. Не ме беше изтрил. Но не ми говореше.

Хванах се в ръце и като започнах една тирада, да ти омилее... Рекох му, че ще пиша дотогава, докато не ми отговори. Признах му, че ми е липсвал и му се извиних, че съм го изтрила. Прости ми, защото на никоя досега не бил толкова необходим. Отново безсънни нощи и стихове. Докато пак не се стигна до триене, просто защото си превиши правата. Посветих му едно стихо „Майната ти“ и го изтрих. Като се надявах този път да е окончателно и безвъзвратно.

През следващите шест месеца много ми липсваше. Не си давах ината и макар да знаех, че само с едно включване ще си реша проблема, не го направих. Изписах обаче тонове хартия с тъжни любовни стихове. Някои от които също спечелиха награди.

Наближи Коледа. За такъв свят празник се помирявам абсолютно с всички врагове и неприятели, било то реални или виртуални. И взех, че му писах на въпросния господин имейл

с пожелания за новата година, който гласеше следното:

„Мило мое реално момче,
Еднорог, със звезда на челото...”

Когато стигнах до твоя мейл, честно казано, се замислих дали ми е нужен повече и дали да не го изтрия. Само мисълта, че Коледните празници са дни, през които трябва да си простим грешките и да продължим пречистени напред, ме възпря да го направя. Странно е, че двама души на разстояние от 300 км. един от друг не можах да си поделят интернет-пространството и се изпокараха като малки деца. Всъщност, независимо, че ми ги хвърли като обида в очите, в последните ти думи се криеше много истина и бяха доста амбициращи: по-лесно се оказа да сваля нормален мъж, отколкото смотаняк. / да се разбира като тебе/

Пожелавам ти всичко най-добро през Новата година и толкова много щастие, колкото можеш да понесеш, без сърцето ти да се претовари и да престане да тупти под тежестта му. Бъди здрав и късметлия!

Весела Коледа и Щастлива Нова Година! ”

И досега, според мен, напълно куртоазно писмо, но отговорът, който получих, ме хвърли в джаза. И като започнахме една кореспонденция – то не беше фучене, то не беше псуване, сигурно земетресенията май и юни месец са

били затихващи след това, дето разтресе земята по Коледа. Но нали съм си мъжко момиче, работила почти през целия си живот само с мъже, за мене псувните са си като „Добър ден!“ – нито могат да ме стреснат, нито обидят, даже напротив, обогатяват ми речниковия състав на жаргонните и цинични думи в българския език.

Накрая пак се включихме на скайп. Два дни се дебнахме кой пръв ще направи решителната крачка и ще поиска контакт с другия. Той не издържа пръв.

Зимните нощи ги изкарахме в дълги разговори. Малко са нещата, които не знаем един за друг. Установих, че е адски интелигентно и начетено момче, всъщност мъж, нещо което е рядкост сред представителите на силния пол. Има почти енциклопедични познания по много въпроси, а там, където не му достигат, си ги набавя чрез речници и друга научна литература. Удоволствие е да слушаш как ти разяснява научни неща в най-различни области на знанието.

Мъжът ми постепенно се примири с присъствието му и на шега не пропуска случай да каже, че не се бърка в работите на баджанака.

Лаф на моята виртуална любов пък е максимата: „Който го е страх от баджанаци, да не се жени“.

И така нещата сигурно щяха да следват до

безкрай нормалния си ход, ако не бяхме стигнали до следния казус: Той не иска от мен нищо, аз не му предлагам нищо, а се пазарим ли, пазарим. И пак се скарахме и не си говорим. До кога ли? Сигурно до следващия път. Явно имаме нужда да си отдъхнем поединично и после да започнем отново духовното приближаване един към друг. Защото все си мисля, че връзката ни далеч не е приключила. Та това е накратко!

СНИМКА

Не знам дали е истина, това което пиша, но реших да го напиша така, както съм го разбрал. А какво, всъщност съм разбрал?... Или може би само си мисля, че съм разбрал? Или дори, съм може би от хората, които си въобразяват, че разбират неща, които не могат да бъдат разбрани.

Историята, за която говоря е дълга, драматична, на места дори непонятна. Главната трудност беше почти невъзможната за мен необходимост да приема историята, такава каквата е, без да позволя на въображението ми да ми повлияе.

И така, историята ми беше разказана от мой близък - нека го наречем за удобство Петър, през късното лято на 1996 година. Петър се оказа наистина камък, който новото време така и не успя да превърне в пепел и той не е вече между нас. Не, не за Бога, не е мъртъв, емигрира в Аржентина през 1997 и редовно получавам картички с фасадата на библиотеката в Буенос Айрес (сполучлива шега от негова страна, тъй като аз самият работя в голяма общинска биб-

лиотека). Петър беше висок, слаб, леко приведен, изпълнен с енергия, вечно усмихнат, добре образован, готов да приеме всяка идея за нещо ново и авангардно. Бяхме приятели от дълго време и може би неговата ведрост прекрасно се допълваше с моята екзалтираност. Беше човек, лишен от въображение, или поне от такова въображение, което обладават интровертите. От това въображение, което поставя капани, залага примки, крои злостни планове само на себе си, за да се измъкне невредимо и съвършено неопетнено. Безкрайни вечери сме прекарвали зад чаши ракия, опитвайки се взаимно да си докажем състоятелността или несъстоятелността на тази или онази естетска доктрина, аз от гледната точка на интелектуалеца-книжник, а той, от стълбата на инженера-математик. Съпругите ни клюмат над празните чинии, а ние продължаваме да се бичуваме взаимно, докато бледо розовата чертица на изгрева пропълзи по стената...

Когато реши да емигрира със семейството си, никой не го осъди. За да съдиш, трябва да знаеш. А ние не знаехме... Никой не знаеше... Живеехме в настояще, в което не бяхме живели. Чувствахме се като деца, които родителите не са ги научили как да живеят. А и самите ни родители, май че не знаеха... Не мога да съдя времето, не ми е работа, а и не разбирам защо да го правя, не това е целта на моята история.

И така, един топъл септемврийски ден телефонът в канцеларията ми иззвъня. С неудобство поставих листче между страниците на Едуард Тейлървота "Първобитна култура"...

Има редки моменти в битието на човек, когато той чувства, почти с кожата си усеща, че на мига пред него; да, ето на този миг, му е съдено да се превърне във вселена, във вечност. Епилептичният екстаз на Достоевски преди разстрела е продължил секунда - вечност, но точно толкова, колкото прозорливият гений на перото да разбере, да види, да усети... Онзи звън, който ме изтръгна от първобитните ритуали на коренните жители на Тасмания, сякаш ми проговори с човешки глас и сякаш усетих, че съм на пътека, на която всичките ѝ разклонения водят навсякъде...

Телефонните разговори, провеждани в служебна обстановка с домашните, винаги са ме отблъсквали. Тяхната деловитост, краткотрайност, спешност, винаги са ме карали да изтръпвам, че новината е лоша, щом позвъняването е толкова спешно. В случая звънеше съпругата ми, за да ми напомни за уговорения час за вечеря в дома на Петър. Вечерите, прекарани на гости на семейството му, винаги са били много приятни на мен, а и на съпругата ми. Но тази

вечер срещата ни беше повече делова. Ние, приятелите на семейството, знаехме отдавна за тяхното решение да емигрират. И сега, наред с чувствено-сълзливите излияния на жените, емоционалните обещания „да не се забравяме и да си пишем“, се говореше за визи, за митници, за облагане с мито на стоки, за легализация на документи и за куп непонятни за мен неща. Непонятни, може би заради туй, че мен не ме касаеха и може би заради странната ми убежденост, че никога няма да ме касаят и в бъдеще...

Говорехме си за опаковане на багаж, за поддържане на апартамента „Тези цветя ще ти ги подаря на тебе, скъпа, вече дадох достатъчно на свекърва ми.“ „Петтомника на Пушкин ти го подарявам, знам, че си човек, който ще го оцени.“ Говорихме си за куп незначителни неща, които бяха важни и трябваше да си кажем, сякаш усещахме, че точно тези празни брътвежи ни сродяват, точно те ни свързват и след време точно тях ще помним, че може би точно те в този миг са важното, което трябва да си кажем....

Ами, че те заминаваха само след месец! А трябваше да изчистим и къщата... Семейството на Петър имаше, освен апартамента в който живееше, и наследствена къща, останала от дядо му, в един от старите квартали на града, която бяха продали преди седмица, за да съ-

берат пари за пътуването. Ние, приятелите на семейството, се уговорихме идните почивни дни да се съберем, за да я изчистим. Трябваше да съберем всичко, останало годно за ползване, и да го транспортираме с камион в жилището на неговите родители, за да могат новите собственици да се нанесат... Такива неща, такива екстремни местения на багаж се вършеха обикновено с приятели. Трябваше да се съберем поне десетина мъже, да се наеме камион, да се направят поне няколко курса... А, и щеше да е интересно да се види края на живота на едно поколение, люде живели и насищали с духовност един дом... Как този дух го напуска не със смъртта на последния обитател на дома, а с изнасянето или унищожаването на последната вещ на обитателя... За да дойде друг обитател, които да я насели с вещи, да засади емоции, да вкорени уют и да възроди отново живота между стените. Не е ли странно, дори плашещо сюрреалистично, вещите да ни надживяват, но и да носят нашите отпечатьци, сякаш са наши призраци, създадени да плашат околните след нашата смърт!...

Всички утрини си приличат по много неща, но се различават по едно - по това какво сме

донесли в будното си ежедневие от света на сънищата. Кошмарът, който през нощта ни е преследвал, обвива като с мъгла първите часове на бледите ни утрини, прави ни мнителни, кара ни да се съмняваме в истинността на будната ни действителност... Но след толкова години, не помня тази съботна сутрин - явно е приличала на всички други или може би силата на събитията през този съботен ден я е изтрила от паметта ми.

Спомням си цялата компания приятели, клекарки в ремаркетото на големия камион, да пътуваме към старата къща на дядото на Петър. Цялата тумба се изсипахме на тихата уличка (уличката се казваше „Пролет“, а и все още така се казва), потънала в сянката от клоните на обагрящите се вече в есенна позлата листа на стари липи.

Къщата беше с нисък каменен зид, който на около метър от земята преминаваше в изящна ограда от ковано желязо в стил „Сецесион“. Входната врата на двора, също от кован метал, беше със сложни, ажурни орнаменти, изобразяващи стилизирани водни лилии, преплетени с месингови, ковани листове, листа от водна тръстика. Тясна, калдаръмена пътечка водеше към тежка, дъбова врата с три тесни матови прозорчета, също обрамчени с месингови орнаменти. От двете страни на пътеката имаше редица от давна неподрязвани чемшири, осеяни с окапа-

ли от ранната есен листа и тънки, проблясващи на слънцето нишки паяжина. Стара, много стара ябълка беше разпростряла сухи клони над почти целия двор, а две нарови дървета, отрупани с червени смарагдови плодове се гушеха досами зидовете на самата къща. Над целия двор се стелеше тишина и запуснатост. Петър отвори тежката дъбова врата и отвътре ни облъхна миризма на стара плесен, на миши испражнения и влага... Стаите бяха шест, от които три на долния етаж и три на горния. Вито стълбище с месингов парапет водеше от салона на първия към салона на втория етаж. Когато са строили този тип къщи, между двете световни воени, на тези салони са им казвали Приемни; в тях са посрещали гости, имало е маса с грамофон и напитки, канапета и дивани, а по стените са били закачени снимки и изгледи от европейските столици.

Знаех от Петър, че семейството му е било доста заможно преди Втората световна война. Прадядо му е бил търговец и е имал две мелници в покрайнините на града, но е минавал и за прогресивен, защото най-големият му син е бил комунист и е посрещнал 9 септември в затвора. Този факт му позволява да си запази хубавата къща на улица „Пролет“, но уви, не тази съдба имат двете мелници и бизнесът му - те са национализирани почти веднага след „паметната дата“. Дядото на Петър, вторият, по-малък син

на стария търговец, живя до седемдесет и почина през зимата на 1995 година. Бях го виждал - дребно, сгърбено деде, прилично на трол, със запуснати коси и сбръчкано като сушена ябълка лице, вечно усмихнат, малко отнесен, но дружелюбен и кротък старец, отдаден в последните си години на разходки в парка и на срещи на карти в „Клуба на пенсионера“. Винаги когато го срещах, ме поглеждаше тъжно с излинените си очи, кимаше ми, усмихвайки се и отминаваше, свиручайки си все една и съща мелодия – „Адажиото“ на Албинони в сол минор.

Дядо Петър (на него всъщност е кръстен и моят приятел) е бил музикант като дете, под въздействие на баща си Анани, който е държал детето му да се докосне и до култура, е посещавал уроци по цигулка при най-добрия цигулар в града. Това са били годините непосредствено преди Втората световна война. Вече мъж, завършва Консерваторията и работи в Общинската опера, а през свободното си време е свирил по вечеринки, журове, съботници, бригади, изнасял е с приятели самодейци концерти на фестивали, печелили са награди, флагчета, значки и грамоти, а вечер, в стария квартален клуб, са свирили „Гърди си с рози накичи“, „Когато си ядосан, запалвай си цигара“... или може би дори ако компанията е била достатъчно на градус „Овдовяла е лисичката“... Дали така е

било? Не знам! В последните години преди на почине, беше започнал да става леко странен, леко ексцентричен, но не повече, отколкото е съдено на повечето стари хора, страдащи от високо кръвно. Срещаше ме на улицата и, явно бъркайки ме с някой друг, ме канеше да му отида на гости, за да посвирим някое „старо парче“ в квартет с Ганчо и Фильо. И Ганчо, и Фильо, негови приятели и връстници, бяха мъртви сигурно от 20 години...

И така влязохме всички вътре, разпределихме се на няколко групи и започнахме да изнасяме целия този багаж, потънал в прах, никому ненужни вече спомени и забрава, започнахме да го трупаме в ремаркетото на големия камион и като възникнеше въпрос към някоя вещ или предмет, подвиквахме на Петър „А това какво е?“ или „Това на боклука или в камиона?“ или „А това какво да го правя?“. И той се приближаваше с лека усмивка на лицето, сякаш гузен, че е извадил на показ личния живот на отдавна мъртвите си близки, усмихваше се срамежливо и кимваше или към камиона, или към растящата на двора камара никому ненужни вече, проядени от молци дрехи, стари ковъори, счупени рамки от картини, без картини, муселине-

ни пердета, разкривени чехли, скъсани стари вестници, парчета от чинии, строшена мелничка за кафе, празни кутийки от вакса за обувки, от началото на века - сигурно над 20 буркани за зимнина с капаци от вече несъществуваща система, напукани, вдървени обувки, сякаш скочили от картината на Ван Гог и какво ли още не, какво ли още не. Изсмукано, мъртво, бездушно... Къщата беше страшно запусната, неподдържана, с прогнили дюшемета и разпадащи се рамки на прозорците. Беше я купил някакъв местен новобогаташ, който явно имаше нужните много пари за грандиозния ѝ ремонт.

В последните години от живота си, старецът беше живял само в една от стаите на долния етаж, в която имаше що годе някакво лично присъствие. Старото метално легло, с тръбна конструкция, изтрит дървен, кухненски шкаф, скринът за дрехи, кръгла, виенска маса, със шарена покривка, етажерка с книги, кухненско боксче, пристроявано, явно в по-ново време, коприненият абажур с висяща, „вековна“ паяжина, избелели снимки по кухненския шкаф и по стените, чекмеджетата пълни с албуми, нотни партитури, излиняли покани, фишове за платени сметки, бонбони „Лакта карамел“ от преди 20 години, всичко си беше тук... И сега ние трябваше да го изтръгнем от настоящото му битие; целият този малък свят...

Започнахме да разчистваме скрина с Петър (той трябваше отиде при майката му). На дъното му, под дрехите, имаше кутии с черно-бели фотографии, нотни листове, връзки писма, вързани с канап и всякакви други такива непотребни, но нужни неща, които Петър ми подаваше, а аз прибирах внимателно в една найлонова торба. Кутията, която поех, беше явно по-тежка от колкото очаквах, защото тя се изплъзна от ръката ми, падна и цял куп снимки се разпиляха на пода. Изругах на ум и се наведох за да ги събера... И вниманието ми беше привлечено от най-горната снимка! Отначало дори не осъзнах какво има на самата снимка! Деца и възрастни, облечени във старовремски дрехи, със сериозни лица, заснети пред нещо като камара от цветя. Но щом се вгледах, забелязах, че от цветята се подава детско лице, различих надгробен венец и надгробен кръст... Това беше снимка на детско погребение! Изправих се със снимката в ръце и я подадох на Петър. Той я пое бавно, сякаш знаеше какво има на нея... Гледа я дълго. После се усмихна, премрежи поглед и почти прошепна: - „Искаш да знаеш какво е това? Ела довечера да пием по едно и ще ти разкажа, това е история тъкмо за тебе!“. През този ден той не спомена нищо повече за снимката. А и аз не го питах. Знаех, че вечерта ще ми разкаже. Дълго продължи нашето шуране по стаите, съ-

бирането и разпределянето на целия този никому ненужен вече багаж, изнасянето на тежките изгнили мебели, миенето на разсъхналия се вече паркет, избърсването на помътнелите прозорци със сложна дограма... Привечер бяхме вече капнали, но работата беше свършена. Ние, приятелите, излязохме на двора, а Петър обходи за последен път къщата стая по стая, заключи входната врата, приближи се, усмихвайки се виновно и прошепна „край“. С това приключи...

Но не и историята на старата снимка !

Не можех да не мисля за нея! Не казвам, че беше завладяла съзнанието ми, но все пак на кого, по дяволите, би хрумнало да снима погребение и то на дете?! Мислих върху това, докато се прибирах в къщи. После забравих за снимката и чак късно вечерта, когато бяхме седнали в дома на Петър и повечето от нас вече клюмаха от умора, а и нашите глави се въртяха от силната ракия, той извади от една папка снимката, сложи я пред нас на масата, преглътна и замълча.

За втори път през този ден гледах странната снимка. Сега ми се стори още по-зловеща, още по-страшна! Някои детайли ми се сториха още по-отвратителни! И всъщност сега можах да

я разгледам по-подробно. Около малкия ковчег се бяха струпали около двадесетина деца. Момчетата, почти всички, обути в смешни тричетвърти панталони, с бели блузи, а момичетата с тъмни рокли. В ръцете си всички държаха ученически фуражки, каквито сме виждали от старите филми. Децата бяха около 12-13 годишни. На преден план, до ковчега, стоеше по-малко дете - момче, около 6-7годишно, с черна лента на десния ръкав. Зад него явно беше семейството на мъртвото дете. Едра жена с черна лента на главата, гледаща с празен поглед лицето на мъртвото. Раменете на жената висяха отпуснати, сякаш ръцете бяха случайно прикачени към тялото. Отдясно на нея стоеше едър мъж, облечен в риза, със сако, със сведен към ковчега поглед. Лицето му беше силно брадясало, но чертите му издаваха силен и волеви характер. Най-трогателно изглеждаше прегърнатото ги през раменете младо момче, на около 17-18 години, облечено в тъмна гимназиална униформа. Косата му беше ниско подстригана, а устните му бяха стиснати в нервен гърч. При краката на ковчега се виждаше много възрастна жена, с черна забрадка и черна блуза (за цвета на дрехите на другите може да се спори, понеже снимката беше черно-бяла, но съм сигурен в цвета на дрехите на семейството и възрастната жена), явно баба на умрялото. Лицето ѝ беше

като от камък. Може би само тънката цепка на очите ѝ издаваше не мъка, а по-скоро разбиране и философско примирение. Отляво, почти в края на снимката, зад децата беше застанал възрастен човек, с бала коса, може би учител или училищен наставник... Имаше и други възрастни хора, но най-мили бяха съучениците на починалото... Знаете как изглеждат лицата на хората от старите фотографии? Тъмните, почти цигански ликове на децата все още носеха онова учудване, онова неподправено любопитство, онова детско неразбиране на смъртта, с което децата са имунизирани. Всяко едно от тях беше вперило поглед в малкия кочег, всички бяха сериозни, замислени, сякаш застинали... Заприличаха ми на малки пилета, които идват да подушат кръвта, от дръвника, където е било погубено тяхно другарче.

Гледах снимката доста дълго. Гледах и чаках Петър да започне да разказва.

— Знаеш ли, тази снимка я бях забравил още преди 25-26 години, още в момента, в който разбрах историята ѝ - той се облегна назад, сплете пръсти зад главата си и премрежи уморено очи. - Забравих я, почти веднага, когато дядо ми я разказа, защото тогава бях много малък. И днес, когато ти я намери веднага се сетих за нея. Ако не напускахме България, сигурно е, че нямаше да ти я разкажа, но сега ми е вече

все едно и без това се чувствам страшно гузен заради това, че продадохме къщата на стареца, а сега пък и тази история със снимката... Но може би пък и по-добре че я намери; ти го познаваше и може би тъкмо ти трябваше да я намериш, за да се сетя за историята ѝ..

— Ти познаваше дядо и знаеш, че той почина през 1995 година. Тази снимка е правена през есента на 1932 година. Ранната есен... На снимката дядо Петър е малкото момче с черната лента на ръката зад ковчега. Ето тази, зад него, е майка му, моята пра-баба, казвала се е Елизавета - баба Лиза, а едрият мъж със сако е дядо Анани, моят пра-дядо. Зад тях, прегърнал ги през раменете, е най-големият им син Йосиф.

— Добре, а чие е това погребение, на което са всички? - бързо попитах аз.

— Погребението е, чакай да видя какъв ми се пада - обърна поглед към тавана моят приятел и кръстоса дългите си крака, - да, пада ми се пра-чичо - брат на дядо ми.

— Чакай, излиза така, че дядо ти е имал още един брат, освен по-големия брат Йосиф, така ли? - попитах аз.

— Да. Казвал се е Павел и това е снимка от неговото погребение, но за него и за това как е починал не е прието да се говори в семейството... Поне до сега... Сега вече няма значение...

Нали вече и дядо го няма, а пък и трябва някой „външен“ най-накрая да знае цялата история..., не че има някакво значение... но все пак...

Бяхме доста пияни вече и двамата. Петър търсеше точните думи, подсмърчайки, явно му беше трудно да си спомни детайлите; явно никога не си беше представял, че някога ще разказва историята на някой, който ще иска да я чуе. Усещах го, усещах чувството за вина, което изпитваше, след почистването на къщата през деня, усещах, че се срамуваше, че се ядосва, че беше позволил на чужди хора да се докоснат до живота на вече несъществуващите му предци, разбирах го. Разбирах, че изпитва злоба, дори може би ненавист към мен, към този, който няма нищо общо с тях, със сенките на неговото минало... И ето сега - аз прилично на воайор трябваше да бъда задоволен с показването на нещо тайно, скрито, забранено, може би дори гнусно... В този момент Петър ме мразеше; усещах, че само дългогодишното ни приятелство ме спасява от това да ми извие врата или поне да ме напсува. Разбрах интуитивно деликатността на ситуацията и не настоявах той да продължи. Петър замълча, замълчах и аз.

След няколко мига той изпъшка, запали цигара и ми разказа...

Семейството на дядо Анани винаги е било заможно, светско... За града, в който живеем, и за времето, през което са ставали тези събития, те са били заможни, дори богати. Двете мелници на края на града, търговията, която той въртял с цяла южна България, дори с Беломорието, давали сигурност и спокойствие в живота им.

Трите момчета, най-големият Йосиф, средният Павел и малкият Петър учили в най-хубавата и единствена в града мъжка гимназия тогава. Мама Лиза била много религиозна (нейната майка - баба Мария била много вярваща) и може би от там идват странните библейски имена на синовете. Най-големият, Йосиф, се учел много добре, бил много добър математик, е верно, че предната година се бил забъркал с някакъв комунистически младежки кръжок в града и че след няколко години му предстояло да бъде съден и да лежи в затвора по обвинения по „Закона за защита на държавата“ като комунист, но в тази паметна за семейството година, той все още си е бил едно преждевременно пораснало и будно момче. Петър, най-малкият от тримата братя, бил слабовато, нежно и обичливо дете. Почти не падал от ръцете на баба си. Постоянните грижи по неговото здраве, недоумението на семейството дали поредната епидемия на грип, шарка или какво-

то там върлува ще го отнесе от този свят; така изморили родителите и братята му, че в един момент единствено баба му, майката на мама Лиза, баба Мария, се е смиявала над неговите детски прищевки. Дългите вечери, когато родителите му са били заети с домашни задължения, наглеждане на стока, ратаи, работници той прекарвал с баба си в нейната стая. На мъждивата газена лампа (бабата до последно не признавала електричеството) пеели заедно църковни химни, тя му разказвала житията на светците, а късно вечер, когато заспял, тя го носела на ръце в стаята на родителите му и укоризнено мърморела „Пак го забравихте, изтърсака...”

Но голямата любов, голямата надежда на семейството бил средния син - Павел. Той бил слабостта на всички... С лек, весел характер, винаги усмихнат, първенец и любимец в училище, той сякаш бил посочен още приживе от съдбата за нещо голямо. Дядо Анани имал особени чувства към средния си син. Бил суров патриархален българин, с онова здраво разбиране за семейство, което вече отдавна го няма, но въпреки всичко, въпреки цялата непрекословна дистанция на бащата от синовете, в дребни детайли прозирало неговото несъмнено пристрастие към малкия Павел. Щом той навършил седем години, го записал на частни уроци при най-добрия цигулар в града. Сам страстен лю-

бител на Щраусовите валсове, едва навлизащия тогава в България модерен чарлстон и все още ненапълно разбираемата за българина западна додекафония, младият все още Анани разбирал, че музиката е врата към добро и хармонично възпитание. И докато най-големия Йосиф трупал добри бележки в училище, посещавал марксистически кръжоци, спорел с идейни приятели дали загубата на съветско гражданство на антибюрократа Троцки или твърдокаменната политика на Сталин са причина или следствие за глада в „Червената държава“; докато малкият Петър боледувал, плетял се в полите на баба си и пеел под нейно давление в църковния хор на неделни и празнични служби, Павел „украсявал“ къщата с гами, арпеджи, задъхано стакато и славеви флажолети.

Семейната хармония привидно била пълна. Слабата, нежна натура на мама Лиза, може би се бунтувала или по-скоро меко противяла, на своето отношение към най-малкия, но всеотдайните грижи на майка ѝ - баба Мария, вечната заетост в помощ на мъжа си, ангажираността ѝ в обществото (била председателка на няколко дамски общества в града), като че бързо отмивали тези чувства. Може би единствено от време на време баба Мария мърморела и с набожния си мистицизъм увлякла донякъде най-малкия Петър, ядосвала двамата родители,

но те твърде заети с грижите по цялото семейство, гледали снисходително на странната връзка между възрастната жена и малкото дете.

Такова е било семейството на моя приятел през трийсетте години на двадесети век. Слушайки го, аз разбирах, разбирах по липсата на паузи, по липсата на междуметия, по втренчени му поглед, че той я беше вече разказвал. Беше я разказвал сам на себе си. Цялата история, такава каквато я беше чул, беше вече разказ, без съмнения и условности... Като история, видяна на кино, история, в която персонажът не е вече бледа сянка на въображението, а личност въплътена от актьора от плът и кръв.

Отпихме. Сипахме си нови чаши ракия, запалихме нови цигари и Петър продължи...

През лятото на 1932 година животът на семейството течал, сакаш в неизменно русло, никой или нищо не предвещавало, че нещо ще се промени. През август трите момчета били ходили на летуване на вилата на един съдружник на татко Анани в Чамкория; двете мелници мелели безпир брашно по несекващите

поръчки на армията; в града, на терасата на офицерския клуб сладният млад тенор на Аспарух Лешников долетял от Германия, замайвал главите на младите хубавици и вестниците пишели, пишели за „глад в Украйна“, пишели за „Лозанската конференция по прекратяване на репарациите...“...„новото правителство на Мушанов...“, но всичко това оставало встрани. Основното било онази несъкрушима неизменност на утвърдилото себе си битие, онова задоволство и усещане за правилност, онова чувство на всевечност на мига, който владеел сърцата на цялото семейство.

Всичко казано дотук нямаше да бъде казано, ако не бяха събитията, последвали през това късно и горещо лято. Може би, моят приятел, разказвайки ми цялата история, не употребяваше такива ярки сравнения или пищни метафори - не помня! Но знам, че начинът, по който ги описвам е правилният и съм сигурен, че в онази пиянска нощ, точно, може би дори прекалено точно, съм схванал това, което не може да бъде казано с думи.

И така, ваканцията свършила. Трите момчета започнали училище, а циганското лято сякаш се проточило до безкрай. Овощните градини и лозята били пълни с гроздоберачи и работници. Стотици каруци, натоварени с набрано грозде, ръсещи по градския паваж топла гроздова

шира, кръстосвали между града и покрайните му. Дворовете кънтели от смях - мачкали гроздето за вино, слагали джибрите за ракия... А из въздуха се носели весели късчета от паяжини и блестели с коприната си на слънцето.

В един такъв ден в неделя, Йосиф, заедно с наети от татко Анани работници, бил на „Голямото лозе“, което се намирало недалеч извън града. Самият той облечен в двуреден костюм, с жилетка и вратовръзка, бързал да закуси за да отиде до общината за да разбере нещо за новото правителство сформирало се ненаско-ро - „Мушанов е на власт! От нашите!“. Мама Лиза и баба Мария се суетяли около качета и делви в зимника - било вече време да се мисли за туршиите... Само двамата Павел и Петър се щурали из къщата и двора, ту се катерели по старата ябълка, ту се биели с два дървени меча, захвърлени в градината в началото на лятото и намерени сега, ту спорели кой може да скочи по-надалеч. „Аз скачам от място четири плочки, ей ги на!“, „Охоо, само толкова? Аз скачам пет и половина! Ето виж! Пет и половина!“, „Да ама на двора... Ами на трева?“, „Е, там няма плочки!“, „Да, ама има трева!“...

Щом наближил обед, двете жени приготвили две големи кошници с храна за работниците. И двете деца, качени на големия стар велосипед на татко Анани. Петър, возещ се на

пръчката, прегърнал едната кошница, другата закрепена на стария багажник с конопена връв, а Павел с мършави мускулести крака, каращ на зиг-заг, отпрашили по топлата тиха улица към „Голямото лозе“ извън града.

Пътят през града минавал край голямата стара джамия, пъстрия пренаселен с цигани дошли от съседните села за пазарния ден есенен пазар, а после, почти извън града, край старата маслабойна, в двора на която винаги имало много каруци, парчета от кюспе и цяла ордия от врабчета, налитащи на талази по разпиления слънчоглед. Отвсякъде, откъдето минели със стария велосипед ги поздравявали, всички познавали синовете на Анани, обичали ги и обичали да ги виждат заедно - добри синове на добър баща...

Щом стигнали до маслобойната, трябвало да оставят колелото в нея, да помолят собственика да им го пази, а те с двете кошници да се спуснат по стръмната пътека към канала на бента, напояващ лозята и градините на около. Чудеса се разправяли за този канал! Колко дълбок бил, какво страшно дълбоко течение имал, какви големи риби живеели в него, колко много деца от недалечния цигански квартал, са се издавили в него...

Всяка майка в града, подвластна на страховете си, е набивала в главите на децата си

страха от това място и са го правили толкова настоятелно, че изведнъж, пустият му бент се е превърнал в градска легенда, в мерило за момчешко безстрашие и символ на детския антикомформизъм - „Ще ходим на канала на бента да ловим риба!“ - „Оох, само да разбере майка ти!“ или „Вчера ходихме на канала да пускаме лодка!“ - „Видя ли ви някой?“ или дори „Познавам един, дето е минавал моста на канала със затворени очи!“...

А самия мост е представлявал две дървени греди със заковани на тях през трийсетина сантиметра, широки около четири пръста, чамови летви без парапет за ръцете. И когато е трябвало да го преминеш, така неудържимо се е тресъл и люлал, така невъобразимо е подхвърлял във въздуха пешеходеца на всяка крачка, че почти сигурно е, че това е довеждало до лудешки възторг с привкус на смъртен риск повечето от момчетата. И нежели, въпреки всичко, когато се е налагало някое дете да премине от там със знанието на клетите си родители, хиляди са били сигурно наставленията и поръките да се внимава, да не се бърза или в най-добрия случай да се повика чичо Стамат, управителя на маслобойната за да „преведе“ детето през дяволския мост. Но кое дете би изтърпяло подобно унижение, кажете ми? Почти сигурно е, че и мама Лиза се е държала по същия начин, почти сигурно и Павел и Петър са се дър-

жали по същия начин...

И така, след като оставили стария велосипед в дъсчения склад на старата маслобойна, двамата братя нарамили под ръце тежките кошници заслизали по стръмната, камениста, виеща се надолу пътека. Дали са си говорили нещо и за какво, приятелят ми Петър не знаеше. Но щом стигнали до стария дъсчен мост, явно спорът започнат още в града, който може да скочи по надалеч се е разгорял. Разстоянието, на което били заковани чамовите летви със сигурност им е напомнило за равномерната правилност на подредбата на плочките в двора на родната им къща. И навярно, с гъделичкащо чувство на опасност в сърцата, и под влияние на нелепата абсурдност на детското самохвалство, по-малкият се заканил да прескочи от място три дъсчици, и да се приземи на четвъртата, а по-големият, Павел, му се присмивал и казал, че той ще прескочи четири и ще стъпи на петата...

Слънцето весело греело, весели парчета от паяжина продължавали да се носят по въздуха, някъде далеч в нивята весело се обаждал закъснял пъдпъдък... Павел и Петър оставили кошниците на отсамния бряг и по-малкият, (понеже бил по-малък - му се предоставяло правото да скача пръв) застанал в средата на моста. Клатенето и люлеенето му, докато стигне дотам, тъмните дълбоки води, тишината наоко-

ло, със сигурност можели да поотрезвят малкия Петър... Сигурен съм, че е усетил онзи хлад в слабините, лекото замайване, лудешкото сърцебиене и онази сухост с метален вкус, която всички усещаме при смъртна опасност... Застанал в средата на моста с разперени ръце, с изострени сетива, за миг се обърнал, погледнал брат си, усмихнал се и започнал да се засилва от място сигурно приличащ на малко птиче, как нещо се да лети... Дори не чул вика на Павел „Петре, недей!!! „Засилил се и скочил... Тялото му се извило в дъга, ръцете му били вдигнати високо нагоре, после коленете се прибрали напред, тялото му се извило като въпросителна и стъпалата с меко шляпане, обути в нови германски гуменки от вулканизиран каучук, сякаш залепнали за четвъртата чамова летва. Леко размахал ръце, за да запази равновесие и се изправил. Щастлива усмивка греела на слабото смугло лице.

Слънцето, сякаш още по-весело греело, паяжините още по-весело се носели във въздуха... Обърнал се и с леки пъргави подскоци по гърба на сякаш треперещия като жив мост се върнал при брат си. Сигурно е изпитвал неопишуема гордост, неземна радост и самоуважение - та това не го било правило още нито едно момче в града!... А значи и залогът за по-големия Павел ставал по-голям... Той трябвало да

успее! Да успее на всяка цена! Та той е по-голям... И по-смел... И сигурно е имало реплики от страна на малкия „Бате, не е страшно, видя ли?“ и „Само да се засилиш и...“ или „Ти не гледай надолу...“ А пък самия факт, самата мисъл, че още никое момче не го е правило... И че ще имат какво да разказват в махалата...

И така, високият и едър за възрастта си Павел пристъпил почти самоуверено към моста, който потреперил, сякаш искал да го хвърли от себе си. В очите му навярно се е четяла решителността на несвикнал да губи млад мъж, на почти патологичната потребност да си първи, да си първи, но не по презумпция, не като даденост, а да си първи чрез онази жизнеотвърждаваща битка, която водят само героите и която им дава живот, само когато я водят... Застанал в средата на моста, здраво стъпил с крака на изгладеното от хилядите стъпки дърво, той сигурно е погледнал към тъмните води, сигурно е погледнал към отсрещния бряг, сигурно и той е усетил онзи хлад в слабините... Приклепнал, размахал ръце и изпратил тялото си като освободено от спусък нагоре, нагоре и напред... Павел наистина скочил на петата дъсчица... Тежкото му почти четирсет и пет килограма тяло се стегнало и дъската, сякаш със удар посрещнала събраните му пети. С лек пукот подобен на старешка кихавица, се счупила точно по средата и

тялото му увиснало над тъмната вода закрепено под мишниците на двете успоредни греди, сякаш на успоредка, като някакъв луд гимнастик... Закрепил се за секунда, опитал се да се хване по-здраво, размахвайки диво крака над тъмната вода, извърнал за миг глава към брат си и не извикал, а по-скоро немощно прошепнал „Петре...“, после тялото му не паднало, а по-скоро се изхлузило от дървения мост, сякаш предало се в битката за живота... Водата го поела и се затворила зад него. Последното, което видял и запомнил вцепенения от ужас Петър било синкаво бялото като сняг лице, с огромни облещени в животински ужас очи с малки топчести зеници и уста, безобразно и грозно зинала в огромна буква „О“.

А той все стоял на брега, стоял вцепенен, парализиран, безучастен, подобно на онези бръмбарчета, които при смъртна опасност се претруват на мъртви. Да, той бил мъртъв!... Ужасът бил толкова голям, толкова силен, че по-късно, много по-късно разказвал, че точно в този момент се почувствал като бебе... „как мама го милва, как мама му пее...“. И може би тази ведрата детска халюцинация, това изключване на съзнанието и връщането му към изконното жизнено начало го е спасило от цялото безумие. Когато станал мъж на средна възраст и за първи път видял репродукция на картината на Едвард Мунк

„Викът“ така и не разбрал, че изпитва ужас от нея, защото тя точно повтаряше лицето на брат му в онзи миг.

Намерили го след два часа или може би по-късно гроздоберачи, дошли да поят конете си на канала. Седял блед и напикан, безмълвен сред пръснатата храна от двете разсипани кошници. Не можел да говори, само притискал стиснати юмруци към гърдите си и гледал с огромни неумни очи небето.

А двеста метра по-надолу вече било изплувало мъртвото тяло на брат му Павел.

Мъката и ужасът на мама Лиза и татко Анани били неописуеми... Казват, че когато каруцата с трупа на Павел, поставен на голите ѝ дъски, завит с нечие палто и седналият до него с безумен поглед Петър наближила града, мама Лиза тичала полугола срещу нея и крещяла несвързано. Този вопъл се чул навред из нивята и всички разбрали, усетили, че в градчето им е станало нещо страшно.

Никой не обърнал внимание на Петър... Никой нищо не го питал, нито му задавали въпроси... Сякаш смъртта насищала с някакъв убийствен смисъл цялата ситуация. Край него родителите му ридаели, проклинали, припадали, умирали и се раждали отново, за да умрат,

но никой не обърна внимание на бледото напикано момче с празен поглед...

И чак на следващия ден, преди самото погребение, когато баба Мария с бледи, студени, безкръвни пръсти започнала да му закопчава ризата забелязала, че малкото телце е сякаш съшито от парцали. Понечила да каже нещо, но само махнала с ръка и заплакала...

Погребението, такова каквото го видях на онази снимка, сякаш беше частичка замразено време - всички бяха там, а като че ли никой от героите на тази драма не присъстваше. Изпити, бледи, учудени и неразбиращи лица...

Присъствали съучениците на Павел, училищното настоятелство, Младежкото християнско дружество, съседни и роднини, и през цялото време, по настояване на татко Анани неговият приятел цигулар и бивш учител на Павел неспирно свирел на цигулка все същото адажио на Албинони, пак, и пак, и пак...

Погребали го в новите гробища, недалеч от параклиса, отляво до каменната чешма. На гроба татко Анани засадил орех, за който като семейна повеля се грижел до смъртта си.

Наближаваше да съмне. Спомням си, че едва стоях на задника си на твърдата табуретка, гадеше

ми се от многото цигари и изпитата домашна рация. Приятелят ми Петър се държеше по-достойно от мен, имаше повече тренинг или поне не се прозяваше толкова често. Усещах, че разказът наближава към края си и не исках да го прекъсвам, знаех, че няма да го повтори никога и никъде при никакви обстоятелства. Явно беше стигнал някъв свой собствен предел, при който той искаше да говори, говори и да казва истината, независимо каква е тя и сякаш напук - „...ето на, това е и да ме убиеш - такъв съм...“

Мама Лиза и татко Анани в началото така и не забелязали странното вцепенение на Петър след смъртта на брат му. Страшната мъка сякаш ги затъпила, сякаш отнела възможността им да мислят реално - всяка вещ, всеки аромат им напомнял за страшната загуба. Като че чували гласа му, струвало им се, че всеки момент ще зазвучи отново игривото стакато на цигулката му, мама Лиза усещала миризмата на потните му ризи, при което усещала студено и остро плисване в слабините, сякаш ведро студена вода е плиснато там долу. Никой не го обвинявал в нищо, никой нищо не го питал - все едно, любимото момче го няма, все едно - няма да се върне, играли са си - момчешка работа, добре поне, че единият...

Господи, Господи, какво говоря...! Господи каква мъка...! Дори и да са го питали, дори и да са се интересували как точно е станало, дори и да е усещал в онзи момент безмълвния и безумен въпрос защо брат му, а не той Петър е бил безмълвен, в явен шок, на който родителите му в мъката си не обърнали никакво внимание.

Когато забелязали, че детето не се храни, не говори и не ходи на училище, уплашената баба Мария го грабнала и, ридаейки, го завела при възрастния поп Захари да му направи маслосвет и да му чете Васильовата молитва. Как реагирали татко Анани и мама Лиза? Никак! Безмълвно кършейки ръце, със сухи зачервени очи, тя шептяла безпир: „Няма го! Няма го, любимото момче...Няма го!“ А той сякаш бил умрял вътре в себе си, тихо и без думи, без упрек към никой, сякаш безмълвно обвинявал големия Йосиф и малкия Петър, че са живи.

Студ и отчуждение се вселили в задружния и весел дотогава патриархален дом. Работите на татко Анани не вървяли добре, но дългогодишните връзки с приятели предприемачи, с парньори и съдружници все още му помагали да държи главата си над водата и работите му да останат почти незасегнати от отминаващата световна криза. Йосиф, като подушило опасността животно, все повече се задържал при червените си приятели и все по-рядко гледал

да се мярка пред очите на баща си в къщи. Безропотно и без думи изпълнявал заръките му, помагал, щом го накарали в мелниците, но никога вече не вдигнал глава да погледне баща си в очите.

Мама Лиза се занемарила - нямало я вече гордата ѝ осанка на градска аристократка, предизвикваща възбудени шепоти сред жените на офицерите във Военния клуб. В осиротелите след отсъствието ѝ няколко дамски общества в града, със съчувствен шепот се говорело за нея с явно прискърбие и съчувствие. Само баба Мария, грижейки се за онемелия и безмълвен Петър, страдалка, преживяла толкова житейски бури, войни, смърти и лишения, била стъпила все още здраво в живота и не си задавала привидно безсмисления въпрос „Защо?“, сякаш знаела отговора...

Времето течало, животът си вървял и страшното статукво на мълчанието и отчуждението в семейството сякаш се закрепило със състоянието на малкия Петър. Опитал ли се е татко Анани да промени нещо? Най-вероятно, да. Може би е водил малкия на лекар, може би са стигнали дори до недалечния Пловдив. Може би са прилагали водолечение, сигурно са препоръчвали да напуснат града, да го заведат на курорт... Може би дори са препоръчвали модерните тогава Пиротерапия с присадена малария и Сън-

на терапия... Но каквото и да са предприемали, подобрението било точно толкова, колкото от Васильовата молитва на баба Мария.

Изминала една дълга година, а в състоянието на малкия Петър почти нямало подобрение. Е, все пак реагирал, когато се обръщали към него - поглеждал събеседника си с големи, неразбиращи очи и преглъщал често, често, като току да заплаче, но все така си оставал безмълвен, свит най-често на леглото с притиснати юмручета пред слабите детски гърди. В продължение на тази цяла година за него се грижела баба Мария - тя го хранила в устата, преобличала, когато се напикаел, разхождала го хванат под ръка из двора под кичестата ябълка и двете нарови дървета, давала му е с грижите си онава, от което сакаш били абдикирали неговите родители. И това негово мълчание, като че ли отнемало възможността за обвинения, въпроси, гневни тиради за волята на съдбата и като че ли било удобно, както за малкия Петър, за да се скрие той в него, така и за родителите му, за да не прекратят прага на глупостта да покажат избирателното отношение спрямо децата си.

И всичко продължавало все така, все по същия начин, и сякаш само някакво чудо можело

да промени продължаващата цяла година зима в дома им.

Чудото се случило в началото на месец ноември 1933 година. Сигурно е бил студен, мъглив есенен ден, един от онези дни, в които тъгата и меланхолията като че извират от сърцето. Навярно баба Мария с малкия Петър са били вече привършили със сутрешния си тоалет, навярно са били закусили и навярно вече отдадени на онова бездействие, обземащо „къщните“ хора; са стоели седнали на дивана в салона, отдадени на слушане на радио от новичкия немски радиоапарат „Филипс“ (това ново чудо на техниката), когато говорителят обявил за смъртта на бившия Министър председател в три поредни правителства - Андрей Ляпчев... И макар че не бил в управлението в момента, правителството на Никола Мушанов ву отдавало значимото.

После се разнесла траурна музика. „Адажио“ на Албинони в сол минор...

Според разказа на баба Мария, по-късно преразказван стотици пъти и набит в главата на детето, първите му думи след повече от година мълчание били: „Бобо, плакае ми се“.

Радостта на семейството била голяма. „Господи, върна ни го...!“, „Слава Богу, че поне

него...!”, „Благодаря ти Господи, че поне той...!”

И семейството привидно отново се сплотило. Грижите по въстановяването на малкия сякаш отново наместили на липсващите им места неговите членове. Но нещо не било както трябва, нещо не било както по-рано. Не, не само липсата на любимия Павел, не само неговото отсъствие карали дългите втречени мълчаливи взирания на татко Анани в малкия Петър да изглеждат като мълчалив упрек. Нито пък пресилените на моменти изблици на необуздана и превзета веселост на мама Лиза помагали на семейството да върне предишния си живот. Безсловесната мъка, невъзможността или незнанието им да говорят и как да говорят за случилото се, още повече навярно ги обърквало, засилвало мъчителната липса и правело почти невъзможно ежедневието им.

Малкият бавно, но сигурно се въстановявал. Бавно, но сигурно отново навлизал в живота. Бавно, но сигурно наддавал на тегло. Бавно, но сигурно започнал да се храни и обслужва сам... И отначало никой не забелязал никаква разлика между детето, което сякаш израствало наново пред очите им, и детето, което ги напуснало преди година. Може би единствено това, че в първите няколко седмици малкият Петър говорел за себе си в трето лице единствено число - „Той не е гладен.”, „На него не му се спи.” Но по-късно, малко по-късно, когато вече се е бил въстано-

вил окончателно, първото нещо, което предвещавало някаква промяна било... цигулката.

Цигулката, музиката, задушевните вечерни разговори за това как е минал поредния урок, благите покашляния на татко Анани, с неговите просълзени от бащинско умиление очи, от тихия родителски възторг са били запазени за Павел... За малкия Петър са били житията на отците, църковните псалми и студентите, сухи очи на баба Мария, в сумрака на нейната стаичка, огряна как да е от газената лампа. И сега се питам, как ли се е почувствал татко Анани, когато един ден е заварил малкия Петър да се опитва да скрибуца на едната от двете малки цигулчици на покойния Павел (другата била поставена в ковчега). Дали нещо го е жегнало ниско долу? Дали леден гърч е свил сърцето му? Не знам... По думите на моя приятел татко Анани не завел веднага малкия при учителя цигулар. Може би се е двуумял, може би се е борил със себе си, борил се е с мъката си и с невъзможността да даде толкова любов на единия, колкото на другия...

Но когато го направил, малкият показал удивителен талант и постоянство. В рамките на две години Петър постигнал такива резултати

и такъв напредък, какъвто брат му бил постигнал за шест или седем. Стигнало се дотам, че на единадесетгодишна възраст изнасял самостоятелен концерт пред преподаватели и студенти от Консерваторията. В училище, след тази пропусната година, той се върнал след като се явил като частен ученик и си взел изпитите с отличие. По предметите, по които брат му е имал затруднения, той се справил блестящо и сякаш с цялото си същество, с всички свои успехи, с цялата си детска и наивна прилежност се опитвал да се хареса на родителите си, да върне пропиляната по брат му любов, да изкупи вината си, за която никой не говори, но всички знаят..., да върне брат си - чрез себе си. Да бъде - той, да бъде - него...

Дали е успял да смекчи усещането за стаена омраза и омерзение у родителите си и най-вече у баща си? Не - баща му се държал все така студено и сурово с него, все така сякаш не забелязвал неистовия стремеж на сина си да му се докаже. Дали е успял Петър да се пребори с чувството за вина за смъртта на брат си? Явно било, че целият му последващ живот, всички негови начинания са били подчинени на разбирането, че отмирането на усещането за вина

идва с прошката, с прошката дадена от най-близките - с тяхната любов...

Никога повече, след тази безумна пьянска вечер, с приятеля ми не говорихме за нея. Нито за историята, която той ми разказа тогава. Явно и старецът и старата му къща, бяха погребани и умиротворени, вече спяха в неговото съзнание. Не след дълго, може би след две седмици те заминаха. След може би половин година започнахме да си пишем. Не, не за Бога, не по Интернет - и двамата изпитвахме отвращение към този нов вид общуване. След още половин година започнах да получавам споменатите вече картички с изглед от библиотеката в Буенос Айрес. Аз пък му пишех скучни писма за това какво става „у нас“. След може би още година минах случайно по малката уличка „Пролет“ и видях старата Петрова къща стегната, с оплевен двор и подрязани чемшири, с нова боядисана фасада, такава каквато е била когато е била построена. На фасадата ѝ се мъдеше красива месингова табела с надпис „Частен детски езиков център и музикална школа“. Нещо трепна в мен. Веднага писах на Петър, като не забравих иронично да вметна - „... нали забелязваш странната „симетрия на съдбата“,

както е казал твоят сънародник Борхес?" Дълго не получих писмо. После получих две, почти едно след друго. Първото писмо беше кратко и лаконично „Иди на старите гробища, под старата ЖП линия за Промислена зона. Потърси разрушен параклис. Вляво от него има счупени каменни корита на стара чешма. Търси около ореха, после ми пиши!“

Второто писмо беше още по-кратко. В него Петър ми пишеше, че заради повишение във фирмата, в която работи, се местят в друга област на страната и допълнително ще ми съобщат новия им адрес.

Не знаех как да разбирам двете пристигнали почти едно след друго писма. Нещо ме жегна, а явно и аз със последното си писмо, бях отприщил нещо, сякаш бях засегнал тема, забранена и затворена отдавна тема.

Още на следващия ден (беше неделя) със съпругата ми се запътихме към старите гробища. Сред хората от града ни почти не съм чувал да се говори за тях. Неизползваеми са от около четирдесет години, но Общината явно все още не смее да ги разруши и да продаде земята на поредните собственици на поредния МОЛ, или пък парцелът е може би непривлекателен заради отдалечеността на мястото и близостта на все още използваеми ЖП линии. Не знам! Но старите гробища все още съществуват, макар и

никой да не ги посещава.

Прескочихме стара разпадаща се телена ограда и нагазихме в трева до кръста. Дрехите ни и чорапите ни веднага се набиха с дребни лепкави бодилчета. Пътеки нямаше, всичко беше обрасло с висока трева, от която току се подаваше стар прояден от времето кръст, току ние самите се спъвахме в килнати и полегнали паметници с почти неразличими букви. Дървевата имаше много и всичките бяха огромни стари орехи, останки от постройка не виждахме никъде. Лутахме се като слепци и ругаехме жегата и приумиците на Петър, когато жена ми се спъна в някакви стари ръждясали железа. Наведохме се и двамата и започнахме да разчистваме оплелите ги треви. „В...есение...одн, - започна да срича жена ми - Виж, виж това е бил надписът пред входа на параклиса“ - прошепна тя и наистина ръждясалите пръчки от ковано желязо се оказаха букви оформени в старославянски стил. Поогледах се и вляво видях купчина бели камъни, явно остатъци от наистина някога съществувала чешма. Над разпилените безразборно камъни беше разперил клони огромен величествин стар орех. В листата му пееха щурци. Миришеше на прерязан репей и катран от близката ЖП линия. Обиколихме ствола и го намерихме... Паметник от черен базалт (такъв не бяхме виждали), силно килнат и полегнал

наляво. Не без труд сметохме с пръсти насъбралите се сухи листа и се възряхме в надписа. На удивително добре запазения полиран камък беше изсечен нотен ключ, името и датата на раждане и датата на смъртта.

Отначало не видях нищо необичайно, не забелязах нищо странно... После сякаш мълния прониза тялото ми, сякаш ме плиснаха със студена вода...

На черния базалт, със старовремски шрифт пишеше:

ПЕТЪР АНАНИЕВ СТАВРЕВСКИ
род 20. 02. 1919 год - поч 4. 10. 1932 год

Сега разбрах! Едва сега проумях всичко...! В крехкото детско съзнание смъртта на любимия брат, усещането за тази чудовищна вина и нейното изкупуване, е възможно единствено като вземеш неговата самоличност.

Като бъдеш Него...

Веднага писах на Петър. Никой не ми отговори... Никога повече не ми се обади и нищо повече не чух за него...

ДА СИ СЪЗДАДЕШ КЛАСИК

— Пътеката е виртуална, но гората е натурална. Обещах ти изживяване и удържам на думата си. Заслужаваш го. Знаеш ли, че си изкусителна? Не казах красива, не казах и секси. Коя не е красива, коя не е секси? Днес няма такива. Но изкусителни... Рядкост сте. Като това да се разхождаш в натурална гора. По-състоятелните от средната класа могат да си позволят реална пътека във виртуална гора, но в натурална гора, дори да стъпим на виртуална пътека можем малцина.

— Добре, впечатли ме – засмя се черно-коската в червена рокля. – Ще ти призная, не виждам разлика.

Мъжът отвърна на смеха ѝ с гузна усмивка.

— Всъщност и аз.

— Вярно ли е, че си писател?

— О, не, не, не! Това не е точно. Днес не се прави разлика. Но не. В регистрите на системата съм литературен агент, но и това не е. Защо питаш? Искаш ли да те пресъздам в литературен образ? Позволи ми да бъдеш муза! Героинята ти ще разплаква милиони жени, милиони мъже ще я прегръщат в сънищата си, ще я търсят в реалнос-

тта и няма да я откриват. Ще се превръща в идея, в алегория, която ще променя съдби. Подрастващите ще се стремят да ѝ подражават, а зрелите ще се мъчат да се отърват от подражанието си. Влюбените ще откриват прилики между обекта на своите чувства и нея. Фанатично ще се кланят на червената ти рокля цели поколения. Не е проблем за мен да го направя. Предизвикателство е, разбира се, но това е моето изкуство. Но не съм, не съм писател.

— А какво?

— Писателите създават герои. Аз създавам класици... Ето езерото. Хубаво е, нали? Вземи въдицата. Дай си ръката, за да ти покажа как се хвърля. Езерото е виртуално, но рибите, които ще уловим, са реални. По-състоятелните от средната класа могат да си позволят да хващат виртуални риби в реално езеро...

— Но реални риби във виртуално езеро малцина имате възможност да ловите – завърши мисълта му хубавицата.

— Сега ще трябва да почакаме. Скоро ще започне да кълве... Та, за професията ми. Купувам погубени души.

— Погубени души?

— Да. В миналото е имало много. Не мога да ги спася. Нямам право. Никой няма. Дори създателите на законите. И е разумно. Причинно-следствените връзки, нали се сещаш? Чела си

фантастични книги, възможно и от класик, който съм създал аз. Можел съм да го спася от доживотен затвор, смъртна присъда или лудница. От гладна смърт, алкохолизъм или посредствено тлеене до края на дните му. Но току-виж се превърнал в бащата на световния разрушител или пък в дядото на създателя на новия ред...

— Или в жената, която ще прелъсти майка ти, ще я превърне в лесбийка и ти няма да се родиш никога.

— Или в жената, която ще прелъсти майка ми, ще я превърне в лесбийка и аз няма да се родя никога... Та, не можем да се намесваме току-така в миналото, но има вратички в закона. Намирам съсипан човек, който, каквото и да направи, няма да бъде взет насериозно във времето си. Програмирам и активирам в мозъка му генератор на сюжети. Той започва да пише. Създава четивата, които днес не просто се четат, а се обожават, променят настоящето ни и според мен го правят по-добро, но докато трае животът му, могат да го прочетат шепа хора и никой от тях да не е способен да го разбере...

— Но това е жестоко! – отсече момичето.

— Търпение, не съм ти казал останалото. В началото се е експериментирало с убийци - психопати. Изверги, заслужили стотици пъти смъртта си, но осъдени на доживотен затвор. Пред тях са тридесет-четиридесет години без

никаква надежда. Свобода - в следващата карма. Затворени в кутии няколко квадратни метра и най-вече в болното си съзнание. С генератора на сюжети те забравят стените, излизат вън от тях. Нещо повече: те стават нормални хора. Срещал съм се очи в очи с някои. Съжаляват искрено за извършеното, но дори да не го бяха извършили, пак биха живели в подобно тясно пространство, за да могат да пишат.

— И никой не ги е чел?

— Е, все някой ги е чел. Проучваме добре обекта, преди да пристъпим към работа с него. Хубаво е да има някой, който да ги окуражава. Да им влива от силите си. Да ги кара да се чувстват споделени. А и все трябва да има някой, който да опази ръкописите им. Но не бива да е човек, който има нещо общо с литературния живот или бизнес. Книгата им не трябва да има успех, преди да сме я открили и издали ние. Защото това би означавало намеса в миналото. Нарушаване на причинно-следствени връзки.

— И загуба за бизнеса ви.

— На последно място - да.

— Както и да е. Хубаво сте сторили с онези осъдени хора.

— Но не можехме да работим единствено с тях. С течение на времето те станаха най-скъпите обекти. Генераторът на идеи е достатъчно условие, за да се превърне един посредствен

човек в гении за нашето време, но има гении и гении. Умопомрачените убийци се оказаха най-подходящи за обработка. В мозъците им като че е липсвала точно тази програма, за да бъдат не животни, а божества. Всичко, което ги е ядяло отвътре, разрушавало, озлобявало, пишейки, те превръщат в красота и истинска хуманистична философия, от която имаме нужда днес. Прекалената им експлоатация обаче може да доведе до изчерпването им, а и превърне ли се в система, станат ли много пишещите убийци, все ще предизвикат любопитството на своето време...

— А това може да разруши причинно-следствената връзка.

— За това цената на обектите се вдигна, разрешението за експлоатация на убийци - манияци се взема изключително трудно.

— И трябва да дириш и други.

— Но точно в това е творчеството. И възможността да откриеш интелект, по-подходящ за програмата ти даже от убиец - психопат. Отчаяни самотници, погълнати в социалната си нищета, битов алкохолизъм. Кротки същества, които дори неособено садистичните деца в махалата малтретират. Тези, дето първи ги гонят от работа, не защото не могат да се справят със служебните задължения, а защото са твърде беззащитни и стават жертва на всяка интрига.

Тези, които често са обичани, но изоставяни от любим или любима, защото малко са хората, способни да споделят печалната им съдба. Незначителни хорица. Иначе големи души.

— Придаваш им смисъл?

— О, да. Понякога ми се иска да разберат, че след столетия ще се превърнат в идоли на поколения. Че ще се плаче над думите им, че посланията им ще бъдат надежда за по-отчаяни и от самите тях.

— Роклята ми е виртуална, а под нея съм реална. Като повечето жени. Искаш ли ме?

2.

— Роклята ми е реална, а под нея съм призрачна. Това, което ще имаш, няма да съм аз. Искаш ли го?

Не успя да ѝ рече нищо тогава. Просто се любиха. Спомняше си, че дупето му беше на шарено от комари и коприва, че някакво горско същество беше използвало палатката му за тоалетна, че езерото миришеше на тиня, а Ладата му - на спарени чорапи. Че дълго не можеше да я подпали на следващата сутрин, а температурата беше висока, много висока и се задушаваше. Спомняше си, че радиото не работеше. Удряше с пръсти бутоните, имаше нужда от шум, какъвто и да е. Спомняше си, че гла-

вата го болеше. От лявата страна, както винаги. Имало е магнитни бури, но тогава не знаеше, че му действат. Спомняше си и червената ѝ рокля. Пиянската ѝ компания, с която се запозна предишната вечер. Мъжа ѝ, с огромния космат корем и шапката идиотка с надпис: „Кока Кола“. Псуваше, че езерото било истинско, а рибата вмирисана. А тя, тя дойде в малките часове. Ухаеше на нещо, което двајсет години бе се опитвал да опише. Каза му, че е призрак и си удържа на думата.

Главоболието му мина. Остана празнотата.

Беше двадесет и една годишен и живееше в приземна. Работеше като стругар в завод за електрокари, но фирмата не вървеше наникъде и скоро щяха да го съкратят. Нямаше си кредити, но си нямаше и идеи. Имаше си компанията на весели пияници, понякога и приятелка за през нощта, но такава жена... Не, като нея, никога. Ладата беше от дядо му, вече се разпадаше. Паяците по стените си бяха негови. За друг домашен любимец имаше само желание. Ни средства, ни време щяха да му стигнат, за да бъде достатъчно грижовен. Нямаше право и на този спомен. Реши го, още щом му мина главата. Но жената край езерото продължи да витае около него. Струваше му се, че чува шепота ѝ, отвсякъде аленееше роклята ѝ. Но лицето ѝ не можеше да си спомни.

Махна с ръка, все едно да я прогони. Засмя се, стотици пъти си каза, че е горд, че я е имал, че това му е достатъчно, че повторна среща не му и трябва, а връзка - най-малко. Опитваше се да се усмихне доволно, даже понякога опитите му бяха почти сполучливи.

Все за нея мислеше и като разбра, че не може да я прогони, реши да се предаде. Фантазираше какво би ѝ казал и как би постъпил, ако се срещнеха повторно. Тя беше жена със стил и високи претенции, защо прояви онази слабост, това не можеше да си обясни. Но ако се срещнеха повторно, пак трябваше да я спечели. И при мисълта се чувстваше като пред огледало. Млад, но неособено красив. И нещо по-тежко, отколкото да е грозен: безличен. Както външно, така и изобщо. Не можеше да ѝ купи скъпия парфюм, както мъжът ѝ. Нито да говори изтънчено, както можеше тя. Да е толкова отракан, колкото приятелите от компанията ѝ и да разказва за пътуването до Ниагара, както един от тях. Можеше да я качи на мотоциклета си... Но и мотоциклет нямаше. Май просто трябваше да ѝ каже, че я обича. Нищо повече. Нищо. Това изглеждаше да е всичко, а всичко останало не-достатъчно.

Така си мислеше, но неусетно започна да записва мислите си. Върху един тефтер, останал някъде от ученическите му години. Не успяваше

да завърши изреченията си. Тогава му хрумна най-предвидимото и глупавото, което може да хрумне на човек в състоянието му. Да римува мислите си. Получи се нещо трогателно слабо. На истински влюбен мъж, което нямам право да цитирам. Кошунство ще е, понеже все пак става въпрос за един от най-четените класици в двадесет и третото столетие. Стихчето би предизвикало присмех дори и у средностатистически римуващ графоман, с каквито беше пълно във времето му и може би единствено би го оценила онази жена. Заради чувството, което беше искрено.

И би му се отдала отново. Нещо, което той осъзна. И мисълта така го възбуди, направи го толкова щастлив, че, за да удължи чувството, написа и втори стих. Още по-слаб и от първия. Третият беше нещо различно, но също би изложил класик от подобна величина. Четвъртият беше като първите два. Петият – приличен. Шестият дори самия него изчерви. Със седмия по-късно прелъсти една комшийка. Осмият беше хит в социалните мрежи в интернет години по-късно, когато интернет навлезе и в страната, в която живееше. Добре че никой не знае кой е истинският му автор. Една легенда би умряла.

Търсеше я по улиците. Търсеше я и из кафенетата. Все повече пиеше. Все не го съкраща-

ваха. Все повече паяци имаше и все по-малко приятели. Вече си имаше и кредит от седемстотин лева. Купи си с тях пишеща машина, заради чието тракане комшията от първи етаж искаше да се върне авторитарният режим, че да има пак народен съд и да го разстреля.

Пращаше стиховете си из редакции. Чезнеха. Тъжно му беше, но залагаше душата си. Надяваше се, че ще бъдат публикувани, че тя ще ги срещне из вестниците, ще ги прочете и ще го открие или най-малкото ще мисли за него. В сънищата си ще бъдат заедно.

Тъй минаваха дните и се изтърколиха две години, докато се срещна с онзи стар авер от казармата. Пиха до сутринта. Сбиха се с някакви. Прибраха ги, пуснаха ги. После отрезняваха на бира. Отрезняваха до обяд, после до вечерта. По някое време е станало въпрос за стиховете. Май започна да ги цитира на висок глас и ги изхвърлиха от едно заведение. Но приятелят му, който черпеше през цялото време и всъщност играеше с руската мафия, реши да спонсорира стихосбирката му. И това беше единственото добро дело в живота му преди самия му край, защото два месеца по-късно колата му беше взривена, а той - в нея.

3.

Тъжна премиера беше. Приличаше на по-

мен. Благодарим на човека, „виновен“ за това стихосбирката да е факт. Искаше да каже пред десетината пенсионери – гости на събитието, че е горд да пише за любов в тези престъпни времена. Не се получи, а след като остана сам, се почувства толкова самотен, че чак го заболя. Физически, под лъжичката. И ако беше истински човек на изкуството, това би го вдъхновило. Той взе твърдото решение повече никога да не пише. Реши да го полее в компанията на спомена за своя екзекутиран приятел. Пи и за двамата, докато припадна.

Преди да се опомни окончателно в токсикологията, за миг дойде в съзнание. До края на живота си мислеше, че това, което видя и чу, е кошмар вследствие на препиването му, а никой от операторите не разбра, че обектът се е опомнил.

Приличаха му на лекарите, които малко по-късно по същия начин щеше да види, наведени над него. Разликата беше само в това, че едните бяха облечени в черно, другите - в зелено. Едните разполагаха с модерна и за дваайсет и трети век техника, а другите - с морално остаряла дори за края на дваайсети.

— Подготвен е вече. Можем да инсталираме ЕГС – рече един от екипа, а другият изсумтя недоволено:

— Не се ли вълнуваш малко? Току-що съз-

дадохме безсмъртие. Дарихме с него един не-
щастен графоман.

— Какво ти става?

— Пипни. Пипни този натровен от алкохол
човечец. Докосваш класик. И ако нямаш доста-
тъчно думи за подобно събитие, просто изречи
тези, които имаш, от край, до край: Енцефело
Генератор за Сюжети.

— Всъщност имах предвид: Един Гении Съ-
ществува.

4.

Машината му тракаше от сутрин до залез.
Не си спомняше кога го съкратиха от работа.
Не си спомняше какво ядеше. Не си спомняше
с какво се обличаше. Не си спомняше дори с
какво си купуваше пликовете за писма. Сутрин
ставаше преди зазоряване. Поредният пощен-
ски плик със свити на четири листовے формат
А4, изписани 30 реда по 60 знака с поредния
фантастичен разказ, чезнеха в пощенската ку-
тия като в гърло. От бараката, в която вече
живееше, до централната поща разстоянието
беше седем километра. Вземаше го пеша, зи-
мата понякога се подхлъзваше и падаше. Ля-
тото понякога го спираше някой приятел и се
напиваха, но не се ли случеше, пишеше, докато
заспи с пишещата машина върху бедрата си.

Спреше ли, започваше ужасът. Не се ли освободеше навреме от сюжета, сюжетът продължаваше да работи в него. Реакцията приличаше на термоядрена. Не завършеше ли разказ до край, сюжетът бързо се разрастваше до такава степен, че не беше физически възможно да бъде изпълнен, преминаваше в следващ, следващият - в стотици, стотиците - в десетки хиляди. Имаше усещането, че личността му се пръска, създава безброй свои образи и подобия.

Състоянието му в такива моменти напомняше различни тежки психически заболявания и страданието му беше подобно на страдащите от тях. За да не се стига до там, защото беше непоносимо, трябваше да пише. Да овладее сюжета още от самото начало. Да го завърши с ритуалното пускане на пощенския плик в ямата.

Минаваше за забавен мунчо. Хората не го мразеха, голяма част по-скоро го съжаляваха. Имаше и такива, които дори малко му завиждат, защото по лицето му често бяха изписани неземна нега и щастие. По-загрижени го ангажираха на работа - за ден, за два, за сезон. Имаше, макар и рядко, и такива, които откриваха в него истински способности. Не само литературни. Генераторът развиваше интелекта му. За дни усвояваше умения и знания, които нормален човек придобива с години.

Много пъти имаше шанс за развитие в раз-

лични области. Предлагаше му се, както на малцина късметлии в онова време се предлагаше. Не успяваше да се възползва. Като бездна го дърпаше следващият и следващият разказ. Рядко ги четяха, а малчината, които се затрогваха, бяха безценни. Поне тринадесет пъти срещна истинска любов – такава, каквато се среща веднъж на тринадесет живота. Читателки на възраст от петнадесет до седемдесет и пет бяха готови да му отдадат всичко: тялото си, честта си, душите си... Парите си, дните и нощите си до края на живота си, че и на следващия, ако разполагаха с такъв. Така и минаха покрай него. Като видения, по-бледи от много негови герои. А той имаше хиляди герои и всички напомняха на нея. Жената с червената рокля. Жената край езерото.

С навлизането на интернет съвсем полудя. Откри си сто и осемдесет блога, на които публикува четиристотин петдесет и една хиляди истории. Тролите го ядяха, критиката го смазваше, на приятелите си бързо омръзваше, а повечето жени още по-бързо губеха внезапно разпаления интерес. Издаде четиридесет и осем книги на хартия и две хиляди на електронен носител. Хартиените ги изядоха мишките. От електронните бяха изтеглени точно осемнадесет. Получи девет хиляди и тринадесет бана. Веднъж беше осъден да не се доближава до клавиатура

в срок от осемнадесет години, но получи амнистия след втората седмица.

Продължаваше да я търси. Жената с червената рокля, жената край езерото. Онази, която му казваше: „Ще убия демона ти! За да има място и за мен в сърцето ти.“

Продължаваше да я търси и след като получи мейл от нея. Пишеше му за езерото, за комарите, за тлъстия си съпруг и вмирисаните риби. Продължаваше да я търси и след като си размениха петнадесет или двадесет силно еротични писма. Продължаваше да я търси и след като си уговориха среща. Продължаваше да я търси и след като не отиде на срещата.

Не отиде на срещата, защото отново го погълна сюжетът. Два часа преди срещата идеята залудя в главата му. Погледна часовника, усмихна се доволно, време имаше. Но след като седна на компютъра, представата му за действителността изчезна и си я възвърна часове след уречения час за срещата.

Продължаваше да я търси и след като я видя остаряла. Остарял беше и той. Тя - алкохоличка. Не приличаше на нищо, най-малко на себе си. Не би трябвало да ухае на онова, което той така и не успя да опише, но с уханието си тя го накара да я познае. После го напсува грубо, разплака се и му каза нещо неразбираемо.

Трябваше да го накара да страда и норма-

лен мъж би страдал. Но той просто се върна в дупката си, сложи клавиатурата в бедрата си и започна да пише. Писа тъй до края на живота си.

Не му достигна дъх да напише само последното изречение, в което героинята му казваше: „Ще убия демона ти! За да има място и за мен в сърцето ти!“

Точно когато се канеше да напише финалното изречение, компютърът му блокира. После беше много късно.

5.

— А, съвременните автори ли? Те са най-щастливите хора. Днес се четат само класици. Които създаваме в миналото. Които не са били признати във времето си. Съвременните автори живеят с мисълта, че са такива като тях. Без да бъдат четени и колкото по-добри са, толкова по-хулени, без борба за място под слънцето и жертви в името на изкуството, без отчаяние и неувереност, на които да противопоставят душата си, те живеят удовлетворени, с мисълта, че бъдещето поне е тяхно...

— Престани! – хубавицата се усмихна и притисна с пръст устните му. – Сладък си.

— Искаш ли да полетим? Най-състоятелните от средната класа могат да си позволят реал-

ни криле и виртуален полет, но с мен можеш да летиш и с виртуални криле в реален полет.

— Изкусително.

— Ти си изкусителна.

— Знам. А ти знаеш ли, създал си любимия ми автор. На героините му подражавах, те ме възпитавах, обсебиха ме. Накрая не остана нищо от мен. Те са реалните. Аз не съм реална, но в нереалните си ръце държа реален нож.

Рече и го заби в гърдите му.

— Обещах му да го избавя от демона!

НЯМА ДА Е ПОСЛЕДНАТА НИ СРЕЩА

Юли 2012

Пристъпвам бавно по гробищната алея. Тук си е винаги пусто. Мяргат се хора, но рядко. Повечето мълчат или плачат. Дрипави облаци имитират небе, независимо от задушния въздух. Не знам дали ще вали, но коляното ме боли безумно и моли да седна. Търся с поглед нечий гроб. Трябва да е голям и лесно да го открия. Така си е. Черния мраморен обелиск лъщи отдалеч. Внушителния му размер ме кара да повдигна вежди. В средата е издълбан образ. Не съм виждала Шанай от години и каква и доколко е приликата с починалия ми е трудно да определя. В съзнанието ми е доста по-слаб и млад, а тоя... Поразена съм от очите. Те ме съзерцават, гледат учудено и... като че ми благодарят! И откъде си го измислих? Без да усетя се посаждам на пейката до паметника и ровя ли ровя из чантата... Какво търся? Ами да, гадните цигари... а само преди месец се зарекох...

Скачам. Високо и ясно казвам гледайки право в очите мраморния шедьовър:

— Слушай какво! Откакто се помня се зна-ем! Винаги си бил едно нищо. Чуваш ли – не си означавал нищо за мене. Не може да правиш каквото си искаш и после да ми умираш...

— Госпожо, зле ли Ви е?

— Чуваш ли ме Шанай? Въобще това не ни е последното виждане!

— Ама, госпожо! Успокойте се! – до мен стърчи младеж в тъмен костюм и ме гледа съ-чувствено. Сигурно е от гробищната админи-страция.

— Ядосвам се!... – още по-силно викам

— Разбирам ви... само по-тихо. Седнете си удобно. Моля Ви, не крещете.

— Да имаш цигара, младежо? Аз вече не пуша, ама какъв е смисъла, като пак съм на по-редната си спирка. Уж всичко минава, а все има не довършено. А-а-а, да видиш края и пак нещо ще ти се случи... Добре-добре, като нямаш ци-гари, остави ме на мира. И да знаеш, че щом ми се вика, ще викам, разбра ли?

Сух-прашен-досаден-не приятен-горещ вя-тър подбира изпадащите листа за да ги свие на купчинка. Не му обръщам никакво внима-ние. Трябва да се разбере с Шанай. Дошла съм нарочно.

Боли ме коляното...

Искам цигара!

Май ще вали?

Юли 1972

Горещините в Русе са пословични през лятото. Съвсем си е нормално да е около четиридестте градуса. Не ме притеснява. Когато си на дванадесет, израснал си на две преки от величествения Дунав, имаш си цяла дузина приятели от квартала и ваканция без досадни домашни, контролни и бележници... абе, няма нищо по-хубаво от това да се плискаш в силните речни води. Тогава, в далечното ми детство, все още няма промишлени предприятия, бълващи чернилки из водата. Къпането си е нормално занимание, още по-вече, че да плуваме всички можем както и да ходим. Обикновено сме около десетина души. Днес обаче има и „придошли“. Деца, присъединили се към нас от други квартали. Забавлението е да скачаме от една скала в малък вир. Не е повече от два-три метра. Ама си има майсторлък. Най-лесно е с краката надоло – като „пирон“. С ръцете напред е постижение. Е, аз мога и да се превъртя във въздуха и да цопна както си пожелаая. С краката, с ръцете напред, важното е да направиш много пръски, да риташ енергично с крака под водата и като тапа да изхвъркнеш нагоре с гордо вдигната ръка – съвсем истински победител. Естествено широката усмивка е задължителна. Без значение дали си

нагълтал от блудкавата вода...

Засега този номер го мога единствено аз. Никола, близнака на Явор, се опита веднъж, ама цопна право по шкембе... ако знаете как се зачервява и боли после...

Най-малко по двайсет пъти сме се изредили на скалата. Слънцето отдавна ни гледа полегло върху румънския бряг. Някой кресна: "Хайде, последно, че съм гладен!" и изведнъж всички се присещат за вечеря.

Докривява ми. Мама работи на смени, ще се прибере в полунощ. Татко пътува с корабите и се връща рядко и за малко у дома. Не ми се яде, пък и каквото има в хладилника, съвсем не ме привлича. Зяпам оранжевото слънце и ми заприличва на отхапано. Дали пък да не се прибера? Грабвам роклята и докато я намъквам през главата, виждам на скалата едно от момчетата, дете днес дойдоха за пръв път, да заема позиция и се хвърля във водата. Винтът, дете го прави във въздуха, е внушителен, само дете се лъосва „по врат“. Пръските вода не ме впечатляват, но до мен стига покъртителен писък. Много кратък, рязък. В него е събран ужасът от безпомощността на викация...

Въобще не чакам. Скачам във водата с роклята. Момчето улавям за косите, а с краката мощно се опитвам да оттласкам телата ни до брега. След време, когато говоря за това, ще

описвам подробности от рода: как съм се изплашила, как се напругам, колко ми е трудно...

Истината е друга. Баща ми явно е бил добър учител, а и летните ми занимания с връстниците, си дават заслуженото. Само за няколко минути завличам момчето на брега и безмилостно го обръщам по корем върху чакълестия бряг. Той пък повръща, диша на пресекулки и ме гледа съжаляващо. Когато се съвземам, всички са ни наобиколили. Гледат ни и мълчат. Никола пръв проговаря:

— Ей, ти май щеше да се удавиш, бе?

— Ама тая си я бива – брат му Явор ме сочи.

— И само как се хвърли и го довлече!

Ето сега ми се надига фасонът. Уж небрежно си цедя роклята и зяпам момчето. То е слабо и силно мургаво, ама ние от слънцето всички сме си с няколко нюанса по-тъмни от обикновено. Вирвам глава и с глас на победител обявявам:

— Хайде да се прибираме!

Повече от седмица случката е тема за коментар. Изживявам се като герой, уча, показвам и правя забележки на тема плуване. Усещането е страхотно. Всички се съобразяват с мен. Хвалят ме, подмазват се и завиждат. Шанай, спасеното от мен момче, върви подире ми като залепен.

Докато един ден не дойде братът на Данчето. По-голям е от нас и учи в гимназия. По едно

време силно се провиква:

— Абе, няма ли да млъкнете всичките, все за тая надутата да ми дуднете? И к'во като го е спасила? Виж я само каква е кльощава! А той – циганин! И с него и без него – все тая. Има още шест братя и сестри. Щял да се удави. Чудо! Има достатъчно мангали.

Повлече Данчето и си отидоха. Веднага си тръгна и Шанай и повече не го видях на брега.

Когато тръгнахме есента на училище, никой вече не помнеше случилото се. Бях им благодарна.

Така и не проумях защо изпитвам срам.

Юли 1982

Не зная как е при другите, но на двадесет и две съм най-щастлива. Каквото и да си пожелаю, каквото и да си помечтая, се сбъдва. Най-после съм завършила и започнала харесвана работа. Някак от само себе си родителите спряха да мърморят, щом закъснея. Мама видя и Петър, дори и дума не обели, а се усмихна.

Пет следобед е. От завода, където работя, сме се изсипали двайсет-трийсет колеги и на групи се прибираме. Казвам „чао“ на някого, други ми кимат и не мога да пресека оживеното платно. Колите фучат една след друга. Изведнъж голям, тракащ камион заковава пред мен.

Спирачките режат слуха, но май нещо друго ме дразни още по-вече. В началото не връзвам какво е, опитвам само да заобиколя камиона. Машината изпуктява, дава заден и от кабината дочувам:

— Хайде да те закарам! За къде си?

Необходима ми е само секунда да визирам доброжелателния „таксиметър“. Шанай си е все така мляко с много-много шоколад, бих казала спечен от слабост, защото е гол до кръста. И така непринудено ухилен, сияещ от удоволствие да ме повози. До слуха ми стига смехът на колеги, спрели и наблюдават с интерес какво ще се получи. Не долавям точно думите, но забелязвам Петър как недвусмислено върти пръст до челото. Нямам спомен как точно изръмжах на Шанай да ми се маха от главата с този вмирисан камион. Трябва ми време и известно извървяно разстояние за да проумея, че от всичко най-ме е подразнила острата натрапчива миризма. И как да бъде, като машината събира контейнерите с отпадъци на града? Е, това съвсем не означава, че не бих могла да си се прибера възкачена в кабината.

Винаги съм смятала случката за глупава. Едва ли дори щях да си спомням за нея, ако година след сватбата ми с Петър, на парти у дома, неволно го дочувам да забавлява гостити с пикантерии:

— А-а-а, трудно се оженихме. Да знаете как съм се сражавал за сърцето и. Даже и циганите, дето събират боклука по улиците ѝ се сваляха. Един дори с камиона, барабар с контейнерите като я повлече... Абе, момиче, викам и, къде си хукнала, туй да не ти е такси? Ама ей, окопители се... беше готово да отпраши с брикета!

Давя се от несправедливост.

И защо му мълчах, като ми трябваше много малко още да го зарежа завинаги. Шанай бе само дребен повод, но май стабилна отправна точка.

Юли 1992

След петдесет години тоталитарен режим България е свободна. Демократичните сили са заляли в синьо площада. Любимия ми Русе се е изсипал в центъра на града. Тълпата влудяващо скандира-пее-говори-смее се-спори-доказва-ръкомаха и... диша.

Аз, като кореняк русчуклия, още дядото на баба ми е роден тука, съм се изтипосала на трибуната, почти в центъра, досами микрофоните. Ръката ми здраво е стиснала Слави. Той говори и се усмихва, разказва на тълпата за бъдещето, обещава и увещава, разяснява... Всичко, което ораторства съм го слушала безброй пъти. И не че не ми е интересно, и не че не съм съпричас-

на, само дето малко преди митинга със Слави се разбрахме да се оженим в деня на изборите. В деня на победата. Виждам синьото множество, чувам бученето на гласовете, а как ми се иска да сме само двамата. Да е тихо. Ех, какво блаженство е тишината.

— Скъпа! Скъпа? – Слави цял се е вторачил в мене.

— Да? Какво искаш? – крещя за да надвикам шума.

— Спешно трябва да идеш до централата. Донеси ми справките от миналия месец.

Офисът е през две преки. За служебна кола е изключено да мисля. Достатъчно е да преодолея тълбата. Дори и не ми минава през ум да оспорвам. За Слави съм готова и по главите на хората да газя. Мислех, че толкова силни чувства са само за двайсетгодишните... Те пък какво ли разбират? Трябва да си достатъчно голям, да си готов за любов и... Хрус! Високият ток на едната ми обувка се е закачил за последното стъпало от трибуната. Паянтовото скеле, сглобено и натъкмено от любители трудно издържа товара. Политам и се стоварвам върху паважа. Някак си се приземявам с лявото коляно напред. Двете ми ръце дообират удара и са издрани до кръв. В първия миг, срамът от почти разцепената права пола измества болката. След миг дочувам доброжелателни забележки. Главата ми забуча-

ва. Да можех да се изпаря. Олюлявам се защото искам да използвам и двата си крака. Единият отказва. Усещам две здрави ръце. Опора. И ловко промушване около любопитните. Скимтя от благодарност. Бях сигурна, че Слави винаги ще е до мен. Той просто е роден герой и лидер.

— Искаш ли малко вода? – дочувам.

Почти заковавам и рязко се извърщам да видя благодетеля си. Шанай ме гледа сърцераздирателно загрижено.

— И откъде се взе точно сега?

— Гледах те на трибуната... с оня. Целият град те зяпа. Искаш ли вода?

— О, я стига си дрънкал едно и също. Вода, та вода!

— Хубаво, ще мълча. Ама, хайде, поне до болницата да отидем.

— Да нсе си луд! Имам работа.

Ядосано се откъсвам от прегръдката му и решавам да хукна. Не се получава. Само прилякам от болка.

— Виж, колата ми е отсреща. Нужен ти е лекар.

— Трябва ми обезболяващо...

— Кракът ти се подува. Моли се да не ти е нужна операция!

— Ей, ама ти си бил голям спец! И какво правиш, дори и по митинги ходиш!

— В колата имам аулин. Помага. А тук съм по работа. И ние имаме партия – Евророма.

Седя направо на тротоара. Зяпам Шанай. Имам чувството, че непрестано се мотае наоколо. Дори костюмът, дето се е навлякъл в тая жег, не ме впечатлява. Същия, силно препечен цвят, слаб с чакащ поглед.

— Да те закарам поне закъдето си тръгнала?

— Ами-и, не! – отсичам.

И какво ще си помисли Слави като ме види с Шанай?

Капчици пот избиват по тялото ми, но не се предавам. Стигам до офиса за час. Вътре свети. Е, голяма работа, ако някой ме е изпреварил. Отварям вратата и виждам Слави да целува Петя, главния ни секретар. Тя е увиснала на врата му, а неговата ръка небрежно шари под възкъсата пола.

След още час, преминал в разпавии, освирепелия ми възлюбен ядосано тръсва:

— Как смееш да ми правиш забележки, като веднага щом си слязла от трибуната си се хвърлила на врата на някакъв зализан циганин? А накрая кротко сте си стояли на тротоара и сте си разменяли уж шише с минерална вода. Кой знае какво си пийвахте...

— Аха, така си е – мърморя – Даде ми аулин. И сега бих взела един.

Благословенна да е природата. Болката ме поглъща и блаженно припадам.

След поредната операция, след поредния санаториум се влача към къщи. Или по-точно жилището което обитавам, ама не се знае до кога. Ипотеката е просрочена. Пощенската ми кутия бълва предупредителни сметки и разни призовки за дела.

Отпускам се на фотьойла. Доскоро до него не можех и да припаря от Иво. Живя при мен близо две години. Дойде уж да ми се оплаква от жена си, а остана. Все търсеше съчувствие, опора му трябвало. Сигурност. И като изпиеше половинка четирийсетградусова, кротко заспиваше. В началото ми беше жал, после се канех да го изхвърла, а накрая спрях да го забелязвам.

Спирам погледа си върху телевизора. Май единствената ми ценна вещ. Утре ще я заложа. С парите временно ще погася вноската от ипотеката. И веднага ще ида да приема оная гадна работа на санитар. И без това все съм по болниците.

Щраквам копчето на телевизора. За последно ще го позяпам. Нови цени, бензинът поскъпва, стачка... След кратък коментар на говорителя, който не чувам, на екрана изплува масланозелено BMW. До него гордия собственик. Със синкаво матово лице, гарваново черна пригладена коса, широка усмивка върху де-

бело лице. Присвивам очи. Екранът не е голям. И от очила се нуждая, но погледът на Шанай не бих могла да сбъркам. С едната ръка нежно е обгърнал две момчета. "И къде ми е дистанционното?" А, май не трябва. Камерата визира огромен палат зад гърба му, усмивки от всички и кадърът се скрива. Следващата новина е... Ръката ми послушно е напипала червения бутон. Щрак! Тишина.

— Дори и деца има! – казвам високо. - А аз не му харесвах етноса – продължавам.

Зяпам млъкналия телевизор. Пред погледа ми изплуват дома, колата, усмивките им.

Преди, дори и да не исках, все отнякъде се появяваше. Пускам отново телевизора. Дават реклами.

Юли 2012

В гробищния парк си е все така тихо. Отдавна нямам желание да крещя. И административния младеж не се мярка. Зяпам паметника с надежда за отговори. Като идвах насам, бях убедена, че всичко ще се изясни...

— И какво излиза? Следил си ме, интересувал си се от личния ми живот. Така ли? Изплатил си ми ипотеката! Да съм те молила? И как само го докарал. Научавам тази сутрин, а ти отдавна си се преместил тука. Изобщо... Е, сигурно си

знаел за болестта си. Добре де, защо го направи? От благодарност, че ти спасих някога живота или от някаква не споделена любов? Виж, искам да ти върна всичко до стотинка! То всяка жена си мечтае за мъж-закрилник, дето ще и направи дом, ама тъй ли се прави?

Изсеченото в мрамора лице на Шанай блес-ти полирано. Погледът е насочен право в мен. Дали пък не ме чува?

Ами аз защо дойдох. Нали за да се разберем. Или това си е поредната спирка и ние пак ще се видим някога?

Да беше поне заваляло...

И как не ме отпусна гадното коляно?

Да имаше една цигара, нищо, че е вредна...

КЪЩА НА БРЕГА

На баща ми, с поклон

Не познавам друг човек като татко, който с такова удоволствие да разказва за родния си град. Обикновено нарочно го предизвиквах с детското си любопитство към неповторимата западна архитектура на Русе.

Веднъж, когато се разхождахме двамата по брега на Дунав, спрях, за да съзерцавам един приказно красив малък палат от бял камък, с грациозни стълби отпред, две кули по края, внушителни френски прозорци и покрив на няколко нива.

— Знаеш ли нещо за тази къща? – не издържах.

— Иска ли питане?! – искрено се учуди баща ми. – Историята ѝ е почти на цял век!... Я ела да поседнем пред нея. Да ти кажа право и на мене ми е една от любимите. Макар и легендата за построяването ѝ да не е исторически точна, като всяко предание впрочем, но...Какво пък... интересно е. Има и някои достоверни данни, после ще ти ги покажа.

Аз с готовност седнах на пейката до него и зачаках. Баща ми не обичаше да го прекъсвам. Не дай Боже да оспоря или преинача чутото. Както се казва, всичко си има цена – трябваше

да съм послушна, за да чуя разказа.

— ...Виждаш ли улицата покрай къщата, дето стига до пристанището и е постлана с жълти каменни блокчета? Някога тия павета е можело да се вземат или от Австрийско, или от Френско – австрийските стрували един франк, френските – цели пет! Градските първенци се препирали дълго от кой да си поръчат, за да постелят града, накрая кмета отсякъл: „На Русчука, нищо че са по-скъпи, само франчужки му прилягат!“ Колко мъдро, а? Защото и до ден-днешен хората се разхождат по тях, а те не са помръднали!

Та именно по тия жълти павета преди много-ого години едно момче плахо пристъпвало към пристанището. Идвало от близко село, защото чуло, че, ако си силен и здрав, можеш да се цениш за хамалин и пренасяш стоки по многобройните баражи и гемии из реката.

Било в края на май, през деня се оказало наистина лесно да припечели някой грош, колкото за прехраната, а вечер обикаляло из търговската улица, която го привличала с безбройните си дюкяни, кафенета и много хора, с хановете, пред които дремели коне пред разпрегнати каруци. Понеже момчето си нямало подслон и нощем, свито край някои храст на брега на Дунава, осъмвало с мечти да си построи тук свой дом...

В една лятна утрин дочуло врява наблизко. До

самия бряг съзряло необичаен стол на колелца, в който седяло девойче с нозе, увити в одеало. Край него двама хлапаци си подхвърляли някаква книга. Сигурно книгата била на момичето, защото то ги призовавало да и я върнат. Към тях заситнила дребна жена, облечена в черно. Като я видели, хлапетата хвърлили книгата във водата и хукнали да бягат. Нашето момче не му мислило много – скочило от брега в реката, грабнало книжлето, забърсало го несръчно с ръкав и го отнесло на девойчето. Бабата в черно изфучала ядосано и забутала количката по пътеката, а момчето тръгнало към пристанището.

— Я почакай! - дочул тих, но много властен гласец да го вика. – Как се казваш? – продължило момичето.

— М-м-м... Ристо... Ристо на Топала.

— Искаш да кажеш: Христо Топалов, така ли?

Момчето съвсем се объркало. До сега никой не бил го наричал с две имена като на възрастен. Огледало смутено девойката – била слабичка, с прозрачни нежни ръце и мъничко лице. Гласчето ѝ едно такова тъничко, пък с тежест, но защо ли не помръдва? „Трябва да е саката!“ – присетил се и жалост клъцнала душата му.

— Какво правиш тук, Христо?

— Ами аз... търся си работа!

— Пъргав си и имаш добро сърце, сигурно ще успееш – рекло момичето, после кротко на-

редило на бабата. – Дай му нещо за ядене.

На другия ден Христо чакал отново на брега, на третия – пак. Но странното момиче не се появило. Ненадейно собственикът на малка гемия му предложил да го вземе на работа, ако е съгласен още същата нощ да тръгне на далечно пътуване – чак до следващата пролет! Не повярвал на ушите си. Съгласил се и хукнал към брега – много му се искало девойчето да е там, да може да се похвали, че заминава и да спомене, че отново ще се върне. Понеже нямал близки, а искал като истински моряк да си вземе сбогом, преди да тръгне на толкова дълъг път. За негово щастие момичето било там – седяло си в стола на колелца и четяло книга. Въобще не се изненадало от новината. „Зная!“ - казало, подавайки му някакъв пакет и му заръчало: „Пази се!“ В този момент изневиделица се появила бабата в черно, размърморила се строго и забутала столчето по пътеката. На Христо му докривяло – никого си нямал и никой не го искал! Дори с едно самото момиче не можел да си поговори... Спонтанно разтъркал очите си, защото му запарили и хукнал към пристанището.

Същата нощ тръгнал на път срещу течението на Дунав. Върнал се в Русе, когато розите цъфтели, а небето било синьо и прозрачно като купол, сътворен от изкусен майстор стъklar. Слязъл от гемията и забързал към позна-

тия бряг. Момичето пак било там – седяло си на столчето, вгълбено в книгата, все едно че не били минали десет месеца от последната им среща.

— Върнах се! – поздравил Христо отдалеч.

— И веднага дойде тук? – учудило се момичето.

— Ами аз... дрехите в пакета, дето ми го даде, много ми помогнаха. Искях да ти благодаря!...

До тях безшумно се приближила бабата – черната врана и отново отвела девойката. Не успял Христо да попита поне за името и, да и разкаже какво е видял по далечните земи, да ѝ даде подаръка, купен специално за нея. Мълчаливо ги проследил с поглед и зърнал, че влизат в голяма каменна къща с висока ограда. Това, което не видял, бил белокосият мъж, който посрещнал сакатото момиче, поел го от стола и пренесъл на ръце в дома.

— Дара - строго казал баща и – помоли ме да му намеря работа и обеща да не го виждаш повече!

— Но-о... татко!

— Ще уредя още утре пак да замине. Я се върне, я не. Няма ли да видиш най-после колко е обикновен? Искам да го забравиш! Та ти си поне с десет години по-голяма от него!

— Да, знам. И прикована завинаги на стола! Само с шест години съм по-голяма, но ти няма

от какво да се безпокоиш – нищо не се е случило и няма да се случи!

Христо се завърнал отново след година, но не посмял да потърси Дара. От екипажа на гемията научил много за нея. Потомка била на една от най-богатите русенски фамилии. Майка ѝ починала при раждането и, а тя осакатяла след преболедуван детски паралич. „Черната“ баба и била леля – сестра на майка и. Поела грижата за малката и не се омъжила с тайната надежда да замести сестра си в сърцето на бащата. Но той бил човек строг и принципен. Обожавал дъщеря си и не помислял за друга жена. Богатството му се умножавало и когато дъщеря му пораснала, много пъти отблъсквал лакоми за наследството ѝ кандидат-зетъове.

Минали повече от десет години и Христо направил безброй пътувания по реката. Работел усърдно и припечелил доста пари, върнал се отново в Русе като твърдо решил да осъществи мечтата си – започнал да стои приказна къща досами брега. На откриването ѝ се стекъл целият град. Поканил и Дара. Съвсем наскоро тя била напълно осиротяла. Един след друг починали и лелята и баща и, а за нея се грижела прислужница. Цяла вечер яли и пили гостите на богатата трапеза, театрална трупа и оркестър ги забавлявали. Към полунощ подпийналия Христо накарал музиката да спре и вдигнал тост

за любимия си град Русе. После тържествено обявил, че след като вече има приличен дом, ще доведе годеницата си Елза, която е от австрийско и тогава ще покани отново гостите си на сватба. Естествено го поздравили с радостни викове и благословии. Само Дара слушала мълчаливо и тъжно. Тази новина тя знаела предварително, Христо споделил с нея когато отишъл да я кани на тържеството. Била много огорчена, защото с години таяла чувствата си към Христо, винаги се надявала да и отвърне и не допускала, че друга ще и го отнеме. Властната ѝ горда душа и наредила да преглътне сълзите си, да си нареди мълком: „Мога да проявя всичката си женска мъдрост!... Трябва да сторя каквото съм намислила!“

Гостите се разотишли чак на сутринта. Обилната вечеря и безбройните питиета замъглили главите на мнозина и нали било лято, някои преспали, където ги застигнала дрямката – по стаите, край масите или в градината. А Христо?... Когато се събудил, с учудване видял, че Дара блажено спи до рамото му и се усмихва насън. Свил недоумяващо рамене, станал и се заел да разтребва. Няма какъв спомен как са се озовали двамата в отделна стая. Познавал Дара от толкова години, винаги я обичал и почитал като по-голяма сестра, затова бил съвсем спокоен – едва ли нещо лошо се е случило. Пък

и нали на следващия ден заминавал да вземе бъдещата си невеста?

Христо отплавал, а лятото на 1928 година се случило горещо и сухо. Капчица дъжд не проляло небето с месеци. Реката се свила в коритото си, оголила напукани грозни брегове, лениво влачейки изпосталялата си снага към морето. В началото на септември на пристанището избухнал невиджан пожар. Русенци се видели в чудо кое по-напред да спасяват – гемиите, стоките натоварени в тях, складовете или най-близките къщи до брега. Жива верига от изтощени до изнемога хора пренасяли вода от Дунава с дървени кофи и кажи-речи цяло денонощие се борили със стихията. Когато пламъците утихнали, всичко било почерняло – и руините, и душиите, и надеждите на много хора. Градът сякаш се смалил. Христо се завърнал дни след пожара. От новата му къща не останало почни нищо. Оказало се, че всеки е спасявал първо своя дом, а неговия изгасили последен.

След месец, когато пак се канел да отпътува, Христо открил Дара на любимото и място до брега. Седяла си неподвижно, вперила очи в Дунава и... блажено се усмихвала?! Смутило го странното и държание, но примирено обяснил – дошъл е да се сбогуват. С жена си Елза решили да се установят в нейния роден край. Чужденката отказала категорично да живее в този

изпепелен град, за да гради дом върху руини. Пък и самия Христо вече не искал тази къща на брега.

— На добър час, пази се! – казала Дара, а цялото и лице греело от щастие.

Съвсем объркан, Христо не посмял да попита на какво толкова се радва неговата приятелка. Отишъл си завинаги и никога повече не се виждал и чул в Русе!”

Баща ми пое дъх и рязко прекъсна увлекателната история.

— Ама, татко, ти нещо като да обърка?... Нали за тази къща отсреща казваш, че е изгоряла? Но това не е съвременно строителство, тя си е стара... и е прекрасна! И ей там отгоре ясно се вижда надпис: Христо Топалов-син. Нарочно ме мъчиш, да ми е любопитно, нали? – баща ми ме поглежда дяволито, изпитателно - Хайде де, какво се е случило накрая? – мрънкам примирено.

— ...Нали ти казах: - гласът му е дяволит - в онази нощ, когато Христо празнувал за новия си дом и обявил, че ще се жени, Дара нещо му се заканила да изпълни, тогава... той осъмнал до нея!... Човек, дъщеря ми, - погледа му е замечтано-възторжен - няма как да насилва сърцето си. Когато то обича, но не му отвърщат – намираш си начини – сега говори глухо, като на себе си -...Открадваш си частица от любимия. – завършва простичко.

— Не е било много сигурно, че ще се получи... - промърморвам. – Затова ли се е усмихвала, когато се сбогували?

— Да, вече е знаела, че никога няма да е сама. Нейната мечта се е сбъднала.

— Чакай да се разберем: това е една градска легенда или...? – нещо ми се изплъзва. – Чак толкова подредено да ти се изпълняват всичките желания в една единствена нощ? – искам още мъничко от историята, нещо дребно, нещо пропуснато?...

Татко въздъхва.

— Погледни само колко е достолепна тази къща на брега. На близо цял век е, а ние с теб сме заплениени от красотата ѝ. Само едно обичащо и силно сърце, само голяма обич и последователност успяват да съградят и опазят такъв дом през вековете. И това го могат... единствено жените! Затова и хората са запазили спомена за Дара. А до самия покрив пише единствено: „Христо Топалов-син“ Синът на оня Ристо на Топала, от когото Дара си откраднала... живо щастие. Само заради тази легенда си струва, дъще, да обичаш Русе. Завинаги...

ХОДИХТЕ ЛИ В СОЗОПОЛ, ТОВА ЛЯТО?

На сестра ми Златка

*Шарено-алено-шумно-задъхано-учудено-
възбудено-ГМЕЖ! И така неповторимо!
Говори ми се за това.*

9,30ч.

ПЪРВИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ

От автобуса слязоха хванати за ръце. Дори не усетиха петте часа път от София до Созопол. Запознаха се на гарата. Дидо имаше най-топлия глас, който бе чувала. Очите му я поглъщаха с възторг.

— Първо ще ти покажа стария град!

Ани кимна и цялата грейна.

— Ще минем на завоя край музиканта. Може да си идвала преди година, преди пет, винаги си е тук и свири. После е амфитеатъра, но там ще идем довечера – все има някакво представление...

Ани внимателно наблюдаваше Дидо. В зениците му играеха слънчеви отражения.

— Хайде, бързо! Ето по тези калдаръми ще се спуснем чак до морето!

Дидо обгърна раменете и, леко я целуна по бузата. Ани отвърна.

— Чакай! – извади фотоапарата – Кажи ми,

ама без много да мислиш! Какви са първите ти впечатления от Созопол?

Момичето пое въздух веднъж, втори път. Потопи се сред точиците на топлите му очи.

— Да?!...

— Ами, вече знай защо хората се чувстват така не повторимо, защо обичат да идват край морето – усмихна се – вкуса на любовта е навсякъде. А иначе... аз съм родена в Созопол, идвам при нашите... само уча в София.

ЖЕГА 14, 40 часа

От очите на Савина потекоха две големи сълзи. Загледа се в тенджерата обърната на тревата. До нея се търкаляха двайсетина кочана царевица. Стомахът силно я присви, напомни, че не е хапвала от вчера. Слънцето силно я опари.

Завчера Симо, мъжът ѝ, каза че ще я води на море. Имал и нещо намислено. Първо и обясни, трябва да идат до нивата на Ешер. Ще наберат мамули, рано сутринта ще ги сварят в голямата тенджера и – в Созопол! Десетина километра са. А там за нула време ще ги продадат. Те, туристите, лапат всичко. Пари ще има и за тях, и на децата армаган ще занесат. Пък и откога мрънка – искала да иде на морето...

Някъде по обед пристигнаха. Беше прималяла от умора. Тенджерата носеха двама по между си, сменяха си ръцете, ама само как тежеше...

Симо рече да останат до алеята на парка. Край тях се продаваше какво ли не – пресни бадеми, чирози, скариди, бонбони. Е, и царевица имаше. А колко много хора! Щъкат напред-назад. А тях сякаш никой не ги забелязваше. Слънцето неудържимо прежуляше, а проклетият стомах безмилостно просеше своето.

След около два часа Савина се нареди да помоли Симо – нека си вървят. Не е редно да му противоречи, знаеше от млада, ама... Той също гледаше намусено. Кожата на лицето му съвсем потъмня.

— Дайте ми две царевици.

Савина подскочи. Момчета на 14-15 години стояха пред тях. Симо пръв се окопоти. Ловко бръкна, извади и сви в хартия кочаните. С театрален жест отърка в брадата си банкнотите от два лева и още по сръчно ги тикна в джоба на отърканите джинси.

— Видя ли, ма? – светна алабастровото му лице.

Савина се усмихна свеждайки глава. "Ха дано! Колко му е още десет-двайсет да се изредят. Пък тогава... Ех!" – размечта се жената.

— Абе вие документи имате ли?

Савина подскочи и плътно се скри до рамото на мъжа си.

— И кой ви разреши без санитарно разрешително ей тъй да продавате царевица? Циган-

ски работи!

Един полицай викаше по тях. Дойде втори. После трети. Симо се защитавахе, псуваше, проклинаше... Първия полицай ритна тенджерата в тревата. Сега Симо го обърна на молба, ама май че закъсна... Другите двама му щракнаха белезниците и го поведоха „за справка“. Бяха забравили в бързината дори лични документи да носят.

Савина пресегна, взе една царевица от тревата. Захапа. Обърса една сълза. Отново захапа. Проклетия стомах не мирясваше. И парите останяха в Симо. Почти оглозга кочана.

— Като ми викаше мъжът ми, че морето не е за всеки, що не му повярвах – пресегна да вземе още една царевица. – Боже, каква жег! Сега да има и нещо за пиене?

НЯМА КАК ДА НЕ ДОЙДЕ

22:45

Нощния здрач притисна старата созополска къща. От морето подухна. В градината птичка изпърхоля, а баба Милица само придърпа елечето на гърба си. Седеше на малко столче, опряла гръб в стената, а погледа и не изпускаше високия дувар и портата. Изведнъж тя се отвори и голяма черна сянка я изпълни.

— И кой си ти, бре? – жената се стресна.

— Аз, бабо Милице..., аз... Илия...

— Какъв Илия, бе?

— Ами от горната махала, знаеш и баща ми – Станко? Не се плаши! Бях в стария град по работа, окъснях...

— Ама как си се пременил, бе момче! И що така изглеждаш?

Мъжът смутено пристъпи от крак на крак. От глава до пети беше в черни дрехи. Носеше и черен цилиндър, в ръцете му четка, а през рамото няколко метра тел.

— Аз съм все едно коминочистач, бабо.

— Ами ти не си такъв, бе Илийчо? – още повече се зачуди жената.

— Е-е-е, да! То е нещо като костюм.

— И защо ти е?

— Ами... бизнес... такава...

— Що рече?

— Виж, означава работа. Вървя си по улиците край морето, усмихвам се и се здрависвам с хората. Казват, да те докосне коминочистач, било на щастие. Обикновено ми се радват. После свалям цилиндъра – и кой каквото ми даде. Това е моята работа!

— А-а-а, то и моят Миленчо все не идва, щото имал работа, ама аз го чакам. Туй лято и туристи не съм имала. То като си дойде момчето ми, къде ще спи? Ама ще си дойде, знам аз.

Мъжът пристъпи още малко. Познаваше я от дете. От години живееше сама в старата

къща. Говореха, че не е с всичкия си след трагедията. Синът ѝ бил рибар.

— То, много закъснях, ама ако може само да преспя, утре рано си отивам!

— Ей там, под асмата, има миндер. Ще ти дам едно одеало. — жената стана за да влезе в къщата — Коминочистач, викаш. Здрависвал се с хората за пари. Работа било...

Илия приседна. Не че беше очаквал кой знае какво, но отдавна го бе намислил, да си намери квартира в стария град, ама как да ѝ обясни на тази изкуфяла старица, че нейния Миленчо от години морето си го е прибрало и...

— Ето ти одеалото. И ако се върне сина, веднага да те няма!

— Дадено!

Баба Милица пак приседна на столчето. От тъмното и от асмата портата съвсем не се виждаше. "Ще си дойде, не може да не си дойде". Въобще не усети хладния морсики бриз нито равномерното похъркване откъм миндера. .

БЯХТЕ ЛИ В СОЗОПОЛ, това лято? Морето и старите къщи умеят да разказват. Не можах да им устоя.

Догодина ще ида пак, слуша ми се.

НА ГОСТИ С КОЛЕДЕН ПУЯК...

Ако беше жив Бранислав Нушич, като нищо бих му написал писмо с гореща молба да опише с неговото неповторимо чувство за хумор тази история. Да, но не е. Затова и не съм го направил - не може просто ей така да изпратиш писмо, на чийто плик са написани само имената на подателя и това на получателя, от чийто адрес няма и помен.

Предполагам, че сега Нушич си пие препеченица със своите герои някъде „горе“ и се мръщи на моите дилетантски графомански напъни. Но вината си е негова – успя да стане прочут писател и комедиограф, консул, директор на Сараевския театър, накрая и академик, но побърза да замине при Свети Петър още в началото на 1938 година, ненавършил даже и 74 години, вместо да поживее още толкова.

Освен това, като възпитан човек, какъвто съм понякога, прецених, че няма да е редно да го деранжирам с едно мое персонално посещение в сегашното му местопребиваване, пък и... „известни“ допълнителни съображения ме принудиха да се откажа от подобно еднопосочно пътуване. Затова за негов, основно за Ваш

ужас, накрая порових в паметта си и не само дословно възстанових въпросната история, но даже намерих достатъчно дързост и да я опиша. То дързост не ми липсва, но така се казва...

Вече започва да ми се струва, че чувам бурните Ви аплодисменти, но... „нямаше нужда“. Може и друг път да съм ви обяснявал и то съвсем аргументирано, колко скромен и най-вече свенлив човек съм аз, но все пак да го повторя, защото, както казват немци „Sicher ist sicher“ (Сигурното си е сигурно).

Сега пък да не си помислите, че споменах немците, за да се похваля, че знам немски език. Божее... Ами, че аз, ако взема да изброявам колко езици знам, къде ще му излезе края. Ама правя ли го? Нее! А защо не? Отговорът ще намерите няколко реда по-нагоре.

Освен това съм и много сериозен човек, с несравнимо чувство за отговорност. Ето и сега. Не е голям мурафет само да обещаеш нещо, а и да го изпълниш, в случая, разкажеш, нещо което и веднага ще започна:

Всъщност споменатата история ще си се разкаже сама, но за всеки случай, аз ще бъда един от главните герои в нея.

И така: СТАРТ!:

В средата на декември 1997 година се обади

моят приятел Александър Вукобратович (Ацо) от Белград и ми съобщи много приятна новина – на сина му Бранислав се родил син, така че той вече не бил просто Ацо, а „деда Аца“, отгоре на всичко внукът бил кръстен на него – Александър. Радостта му беше толкова голяма, че почти изкомандва двамата с жена ми да тръгваме веднага за Белград, за да отпразнуваме раждането на „мали Ацо“, да посрещнем заедно Нова година, а след това и „Божич“ (Коледа, която в Сърбия продължава да е на шести януари). Приехме с удоволствие. И защо не – хем щяхме да отпразнуваме празниците с близки приятели и то гарантирано забавно, хем щях да си прибера колата от сервиза във Велика Плана – на около 60 км. от Белград.

Жена ми веднага се разтича да купува разни подаръци и, слава Богу, този път успя да сколаса навреме, остана да решим въпроса как ще отидем до Белград. Най-разумно беше да пътуваме със самолет, но точно тогава пряката връзка София – Белград бе прекъсната, а освен това, този, който не е пътувал с жена ми, няма никаква представа какво значи това.

За да пътуваме удобно и в същото време да можем да вземем всичко, което тя приготви за пътуването, плюс подаръците, трябваше да тръгнем най-малко с микробус. Надявам се да не прочете този пасаж, но това си е голата

истина. Ако тръгнем с „Фаворита“, трябва да му монтирам огромен багажник на покрива, което значеше, че вятърът неминуемо щеше да ни отнесе в „неизвестна посока“, както е модерно да се пише сега. Освен това, както вече споменах, на връщане трябваше да си прибера служебната кола.

Накрая решихме да пътуваме с влак, нещо, което не бе ми се случвало от десетки години. От пътническото бюро на „Гурко“ купих два билета със запазени места първа класа и... въпросът бе приключен.

Когато денят Х дойде, поръчахме такси по телефона и то с необходимия резерв от време, с уговорката да бъде комби. Да, но таксито не идваше. Жена ми се обади още няколко пъти, но тези разговори не ни осигуриха никакво такси, а времето, което никога и с никого не се съобразява, стана критично малко. Накрая се обадох на комшията Данаил, който с готовност се съгласи да ни закара до гарата. Той също имаше „Фаворит“, но за наше щастие комби, а имаше и допълнителен багажник на покрива.

На гарата, претоварени с огромни сакове и пакети „полетяхме“ към перона на девети коловоз, на който щеше да ни „чака“ влака. Естествено, ескалаторите не работеха, а до тръгването на влака оставаха минути. Както и да е, успяхме да стигнем до въпросния перон, но...

ни следа от влак. Такъв се кипреше на съседния коловоз, но не и на нашия.

— Ами сега? Какво ще правим? Влакът сигурно вече е заминал. - паникьоса се жена ми

— Така изглежда - отговорих спокойно и започнах да се оглеждам за някой железничар и го попитам, но и такъв нямаше - на перона стърчахме само ние двамата. Накрая, но на съседния перон видях железничар, който даваше знак на пътниците да се качват във влака.

— Хей, железничаря! - провикнах се аз, при което той се обърна и ме погледна учуден. - Къде е влакът за Белград?

— Ето го, а вие какво правите там? Влакът ще тръгне всеки момент.

Не можела да тича жена ми ли? Глупости! Независимо от безбройните пликове, чанти и сакове, като мълния се спусна по стълбището към тунела и се изкачи по следващите, водещи към съседния перон само за секунди. Вече застанали при влака, задъхана попита:

— Ами къде е нашият вагон?

— Ето го. - отговорих аз, отворих първата врата и започнах да хвърлям сакове, пакети, бали и т.н. през все още отворената пред мен врата, накрая и нея.

Е, жена се не я „хвърлих“, просто много активно ѝ помогнах да се качи. Локомотивът вече свиреше – знак че ще тръгва. Сkochих и аз и още

щом стъпих на предстълбищната площадка на вагона, автоматичната врата се затвори, влакът потрепна и потегли.

— Ох, щеше да ми се пръсне сърцето от притеснение - проплака жена ми.

— Доколкото разбирам от медицина, още не се е пръснало, в противен случай нямаше да чувам глас ти. Но сега да не се мотаем, а да си потърсим вагона.

— Нали каза, че това е вагонът ни?

— Ако не го бях казал, щяхме най-много да видим опашката на влака. Важното е, че сме в него, ако разбира се този влак не е за Враца например."

— Как за Враца? Нали железничарят...

— Железничарите, мила, са най-големите музаверджии. Ако влакът за Белград наистина вече е заминал, той като нищо е могъл да се пошегува с нас. Ти да видя някъде табела „София – Белград?" - бях сигурен, че в бързането не е видяла надписа на излизане от стълбището.

— Не съм, но това не ти дава право да говориш така за железничарите. Ако става въпрос за музаверджии, аз познавам един и то от тези, които са удостоени с прозвището „Заслужил музаверджия на Република България". Няма да казвам името му, но той в момента седи от дясната ми страна. – вече беше свикнала с моя, понякога доста странен хумор, но от друга страна

в момента си позволи доста некоректно да заимства израз, който навярно аз съм измислил, но както и редица други неща, не съм патентовал. Естествено не забрави да попита: - Ти по-добре ми кажи защо въобще не се притесни, че можеше да изпуснем влака?

— Добре. Ще го направя само защото понякога ми казваш, че ме обичаш колкото оттук до всички звезди и обратно, въпреки че не те съветвам да използваш повече този израз защото... - но тя ме прекъсна с поредните въпроси:

— И защо да не го използвам? Ами ако това е вярно?

— Ако е вярно, още по-лошо, защото съгласно непознати на теб науки, това е равно на нула.

— О, моля те, не започвай с твоите теории. Не можеш ли най-после да се научиш да мислиш и говориш като нормален земен човек?

— Добре, добре. Няма да ти обяснявам, че ако качиш нещо, което тежи 50 кг. на Черни връх и се върнеш с него в отправната точка, извършената от теб работа, колкото и да ти е чудно и неприятно, наистина е равна на нула.

Но на въпроса. Защото можехме да вземем две от свободните таксита, които видях пред гарата и те без проблем щяха да ни закарат до гара Драгоман преди да пристигне влака, а и престоят му на гарата е значителен, тъй като

там се извършват граничните и митнически проверки.

— А защо две таксита?

— Заради багажа. В едното щеше да пътуваш ти с половината багаж, а аз в другото с останалия багаж. А сега ти ми кажи, защо все още стърчим тук, вместо да си намерим вагона?

— Прав си, но не знаем къде да го търсим. Въпросът е: „Напред или назад?”

— Е, това вече е изключително изчерпателен въпрос и, ако зависеше от мен, като нищо бих те предложил за Нобелова награда. Дори съм сигурен, че и самият Шекспир в момента се обръща в гроба си засрамен, че не се е сетил да използва твоя брилянтен вариант на неговия въпрос: „To be, or not to be” („Да бъдеш или да не бъдеш?”), който в сравнение с „Напред или назад?” си е доста тривиален.” - просто исках да я разведрия от сполетялото я притеснение, след което сериозно казах: „Ти ще седиш тук, а аз ще отида да търся вагона.”, но веднага реших отново да се пошегувам:

— В никакъв случай не подценявам възможностите на българските цигани, но чак да отмъкнат цял вагон и то точно нашия, не ми се вярва. А и да са го направили, ние не сме в него, така че рискът да ни претопят в пещите на „Стомана” Перник е нулев.

Жена ми се разсмя – стресът ѝ вече беше

попреминал, но не закъсня да пусне язвителна забележка:

— Сега остава да ми изнесеш и поредната лекция по „Теория на риска“, която... след като си следвал, учил и специализирал хиляда неща и нея много задълбочено си изучавал в Германия. Това дори и децата го знаят от твоите непрекъснати хвалби, а на мен вече ми е дошло до гуша, независимо че в основната си част отговарят на истината. Така че, моля, първо да престанеш с това и, второ, да ми спестиш поученията си. А сега тръгвай!

— Слушам! Само, че би ли била така добра, както понякога можеш да бъдеш, наистина да ми кажеш от коя половина да започна? - отговорих с чаровна усмивка, поне така исках да изглежда и отдадох чест по военному, защото бях с шапка – просто ги разбирам тези неща.

— Започни откъдето искаш, само не ми обяснявай какви варианти съществуват и кой от тях на каква вероятност може да разчита.

— Добре, но все пак отнякъде трябва да се тръгне. Дай ми някаква монета.

— Монета - да, но ако се надяваш да ти дам немска банкнота, на която е изписана сериозна цифра, е все едно да си мислиш, че течението на Дунав ще те отнесе до Регенсбург.”

— Браво! Знаеш ли, вече съм сигурен, че този влак е вълшебен. Откак се качихме на него,

независимо от безспорната ти интелигентност, ти стана и нещо като инкубатор на шедьоври. Потвърди го и с последното си изречение и аз съм готов, независимо от цената, веднага да откупя авторското ти право и да го ползвам. Всъщност защо ме хвърли точно в Истър?

— Това пък откъде изскочи? - попита озадачена жена ми.

— Така древните гърци са наричали Дунав. Сега да кажеш нещо за „Всезнайкото“?

— На този въпрос пък въобще няма да реагирам. Голяма работа, че го знаеш, след като толкова години се занимаваш с превози по Дунав. Ами, че аз щях да потъна вдън земя от срам, ако не го знаеше. - отговори през смях жена ми, порови в чантата си и учудващо бързо намери портмонето си, от което извади монета от двайсет стотинки и ми я подаде.

За разлика от някои други, ни за миг не си помислих, че нарочно не ми е дала монета с по-голяма стойност.

Съгласно правилата, сложих монетата на върха на палеца си и със завъртане я изхвърлих нагоре, след което я улових с дясната си ръка и я положих на опакото на лявата. Жена ми наблюдаваше този ритуал без да спре да се смее, а аз поясних:

— Ако е тура, тръгвам назад, а при ези напред.

Падна се ези. Тръгнах в посоката, определена от съдбата, но не открих вагона, който търсех. Е, съгласно ненавижданите от жена ми теории, включително и „Теория на вероятностите“, той би могъл да бъде и пред локомотива, но нямаше как да проверя тази вероятност и се върнах към другата и далеч по-сигурна възможност – да го потърся сред вагоните, намиращи се зад мястото, където оставих Рада – така се казва жена ми.

Тук вече ще бъда откровен, без какъвто и да е резерв. Освен тя самата, но на мен много ми харесва и името ѝ. Така решила да я кръсти Надето – майка ѝ. И не само решила, а го и направила, без дори да се посъветва с баща ѝ. Сербез жена беше Надето, мир на праха ѝ. Тя беше изключително хубава, умна, храбра, независима, упорита, сърдечна, всеотдайна, работлива жена. Мога да прибавя още хиляда и три положителни качества, включително и това, че безрезервно ме обичаше и, без да вярва ни грам в Господа, тайно му палеше свещи, задето дъщеря ѝ е била осенена от неудържимо желание да свърже живота си с мен.

За сметка на това покойният баща на Рада, нерядко натяквал на жена си, че била кръстила дъщеря им с най-обикновено помашко име. Но дотук с подробности, свързани с жена ми. И без моя помощ бихте могли да се досетите какво ще се получи, ако седне и прочете или

научи какви съм ги надробил, затова за по-здравословно се връщам на въпроса относно вагона. А за римата получи – научи хич и не се чудете! Ако не бях, както вече е доказано, толкова скромен и срамежлив, като нищо щях да ви „изнеса цял рецитал от мои стихове, но... „такваз ми е Съдбата“.

Какво стана с вагона ли? Как какво? Това да не е прочутият детектив Поаро от романите на Агата Кристи, който сигурно поне половин, а защо не и цял ден щеше да се мотае с откриването му. Намерих го само за няколко минути, включващи и времето за връщане до Рада. И забележете, не само вагона, но и купето, дори вече знаех точно къде се намират и местата, изписани в билетите ни.

Ако беше някой друг на мое място щеше да разправя за този си подвиг под път и над път, но аз не съм такъв човек – сигурен съм, че след време ще се разказват легенди за моята пословична скромност. За съжаление, независимо че често наблягам на скромността си, граничеща със свенливостта на селска мома от миналото, все още много хора не могат да я разберат, а за останалите имам подозрението, че се преструват.

Отново помъкнахме цялата багажотерия и се устремихме към заветното място. Вагонът бе почти празен - имаше само пет-шест души. Влязохме в „нашето“ купе, сложихме багажа по по-

лици, седалки и пода, свалихме зимните си палта, настанихме се удобно на двете места до прозореца и започнахме да съзерцаваме разкриващия се пред нас завидно скучен пейзаж. За съжаление, това очарование не продължи дълго.

Оказа се, че отоплението не работи и скоро започнахме да зинзикаме. Отново облякохме палтата си, дори Рада започна да съжалява, че не сме взели и вълнено одеяло. Невероятен за нея пропуск – и досега не мога да проумея, как е могло да се случи подобно нещо и то точно с нея. Изненадата от едно внезапно слънчево затъмнение си е едно нищо в сравнение с тази, предизвикана от този пропуск.

По едно време пристигна кондукторът, провери билетите ни и, преди да го попитаме, обясни, че имало някакъв проблем с отоплението на последните вагони, който щял да бъде отстранен в Драгоман. Препоръча ни да се преместим в някой от предните вагони, където било топло, а и имало достатъчно празни купета, нещо, което и сам бях забелязал. Освен че съм скромнен, но съм и много наблюдателен, пък и помня каквото видя.

— Да, но нали това е вагонът за Белград? Да не стане така, че да ни върнете обратно в София. - попита Рада, която винаги се старее да изясни нещата докрай и обикновено успява.

— Е, какво ви пречи в Драгоман да се пре-

местите пак в този вагон - „любезен“ до краен предел отговори кондукторът и, вместо учтиво да изчака да му изкажем нашите благодарности, напусна купето.

Вече нямаше и грам съмнение, че екскурзиите във влак са били неподозирана до момента наша страст и не можехме да проумеем как досега не сме го разбрали. Без да разменим и дума помъкнахме багажа в посока на локомотива, проверявайки пътьом кога най-после ще се появи на бял свят някое затоплено купе, независимо от неговата класа.

Господ, в който аз никога не съм вярвал, а и няма защо, реши да ни докаже, че наистина го има и ето... купето се яви. Направихме познатата разстановка, но вече не зинзикахме. Животът ни просто се разкраси. Само дето не запяхме „Черен влак се композира“. Не за друго, а защото влакът не беше от Бургас за София, а от София за Белград.

Освен това, Рада извади от някаква чанта термос с кафе и чудесни сандвичи. Прелест! Очарованието ми стигна такива екстремни величини, че даже посегнах да извадя пакета с цигари, но „онзи“ безкомпромисен вътрешен глас, веднага ми напомни за наложения от мен самия „железен“ принцип, съгласно който е изключено да паля цигара преди дванайсет часа. Така де, като си „Железен“ и принципите ти

трябва да са железни.

След кафето и сандвичите, светът ни се стори още по-приветлив и приятен. „Ох този бял свят!“ - заглавие на един прекрасен разказ, с чудесни послания, написан от известния наш писател и мой приятел (пак рима!) Кольо Георгиев.

Пристигнахме на гара Драгоман и за да не стане отново някоя издънка, Рада отвори прозореца и попита първия явил се пред погледа ѝ железничар дали вагонът, в който се бяхме настанили ще продължи до Белград.

— Не, вагонът за Белград е четири-пет вагона назад, а този ще го върнем за София. - отговори той и безропотно последва съвета на бръснещия студен вятър да влезе в сградата.

Отново... и т.н., докато пак се настанихме на познатите места. Абе, друго е да имаш до себе си такава безупречна и оправна жена като моята Рада. Със закопчано до врата кожено палто и нахлупена до очите шапка, тя отвори прозореца и попита суетящите се около вагона железничари:

— Момчета, какво става с отоплението на този вагон?

— Един от вентилите беше заял. Оправихме го и вече всичко е наред. - отговори най-възрастният от тях, явно, поласкан, че и той бе включен в категорията на „момчетата“.

„Да, ама не“, както казва известният с тази

фраза Бочаров. Може да е известен и с нещо друго, но просто съм пропуснал да го запомня или разбера.

Почувствахме лек тласък и през отворения още прозорец видяхме как, макар и плавно, но дѣ финитивно, както обича да казва пък моят приятел Ацо, влакът се отдалечава от нашия вагон и то в посока на сръбската граница. Няколкото пътника от вагона с недоумение и най-вече с тревога, гледаха през прозорците на коридора отдалечаващия се влак.

— Сега пък какво става? Днес като че ли всичко е тръгнало.. с вече не знам „какво“ си напред. - отбеляза Рада, бързо затвори прозореца, през който леденият вятър искаше обезателно да си поговори с нас, загърна се още по-плътнo с палтото и влезе в купето.

Навън вятърът зави още по-силно и някак тъжно, явно, от мъка заради провалената среща.

Е, аз веднага намерих далече по-изискан израз относно нейното „какво“, но това не бива да учудва никого, защото съм член на висшето ръководство на АИИС, сиреч „Академия за Изискана и Изящна Словесност“, на която ректор е не някой друг, а моят кумец - академик, професор, доцент и какво ли още не, включително и българският Дерсу Узала – прочут руски ловец.

За съжаление, жена ми в това отношение все още е пълен дилетант и, вероятно за да прикрие своята некомпетентност, строго ми е забранила в нейно присъствие да използвам, даже и в такива извънредно важни моменти, най-подходящите, т.е. изискани, обясняващи с една, най-много с три думи всичко. Навярно някоя подобна дума е имало предвид и магарето Йори в безсмъртната книга на Александър Милн „Мечо Пух“, когато е казало: „Това Значи Много. То Обяснява Всичко. Не ми е Чудно.“ и т.н.

Мина доста време, а при нас не се вестна никой. Перонът също опустя. Чувствахме се, както художествено се изрази жена ми, като корабокрушенци на самотен остров. Тя ги владее тези неща, дори понякога, макар и благородно, ѝ завиждам, за разлика от нея, която вместо да изпадне в еуфория, когато чуе някои мои „изящни изрази“, патент на гореспоменатата АИИС, ме поглежда със смразяващ поглед. Въпреки това аз великодушно ѝ прощавам. Така е, още като дете съм чел, че възвишената любов е готова на какви ли не жертви. Абе, ученото си е учено.

Продължихме да си говорим, по-скоро с удоволствие да се шегуваме с влаковите си подвизи. Най-важното за мен в момента беше, че в гласа на жена ми вече нямаше и помен от предишните тревоги - беше започнала да при-

ема нещата от веселата им страна.

Очаквахме граничните контроли. Ако ставаше въпрос за шосейната граница, щеше да е съвсем друго. Поради непрекъснатите ми преминавания през българските гранични пунктове познавах повечето гранични полицаи и митничари дори и хора от фитосанитарния контрол. Да не поварим за Калотина и сръбските на Градина. Но сега не пътувахме с кола, а с трен и за най-голям мой резил бях убеден, че едва ли ще видя познато лице.

Най-после във вагона се качиха граничен полицай и митничар. Граничарят веднага удари печат в паспорта на Рада, а моят започна да го прелиства – предполагам че е търсел празно място. След това положи печат и в него, любезно ни пожела приятно пътуване и си замина. След него пристигна митничарят и аз му подадох митническите ни декларации. Той огледа купето и учуден попита:.

— Къде са останалите хора?

— Няма други. Тук сме само ние двамата. - отговори жена ми.

— Вие българи ли сте?

— Разбира се. Искате ли да видите паспортите ни? - отговори тя.

— Не, просто си помислих, че се изселвате.

— Не Ви разбирам.

— Ами, понесли сте толкова багаж, че по-

добно предположение не е лишено от логика. Какво носите?

Бях сигурен, че ако тя започне да изброява всичко поименно, смяната на митничаря нямаше да стигне да изслуша безкрайния списък и понеже по рождение съм състрадателен човек, без да се мотая го съжалих и с няколко думи му казах къде и защо отиваме. Той се разсмя откровено, подпечатвайки митническите ни декларации. Явно боравеше добре с такава сложна материя като хумора защото на тръгване попита:

— Бихте ли ми дали някакъв телефонен номер?

— С удоволствие, но не разбирам защо Ви е. - изпревари ме Рада - тя понякога има този навик, макар и не винаги когато трябва.

— Защото когато ми се роди внуче, с истинско удоволствие ще ви поканя да отпразнуваме събитието.

— Гарантирано ще дойдем, но да се разберем още сега - разходите по пикапа, който ще наемем за докарване на подаръците за бебето ще бъдат за твоя сметка."

— Приемам. След като уточнихме всичко, не ми остава друго, освен да ви пожелаая приятен път и весело посрещане на празниците.

И тримата се разсмяхме както се казва от сърце. Ние също му пожелахме успешен ден –

не идеше да кажем „приятен“ в този студ и, вече развеселен, митничарят напусна купето.

— Какво приятно момче. Ти представяш ли си какво би се получило, ако бе поискал да извадим всичко? - попита Рада.

— Не напълно, но, според скромните ми и то оптимистични сметки, може да се допусне, че докато стигнем до Белград все пак някак щяхме да успеем да го приберем обратно.

— По този случай ще те почерпя с още едно кафе и еклер. - развеселена каза жена ми и затършува в чантата с провизиите.

Противно на очакванията ми, в композицията нямаше вагон-ресторант. Още се срамувам от наличието на този информационен вакуум и в същото време се гордея с предвидливостта на жена ми. Спомням си как веднъж, един мъж, явно, много умен, ми каза:

— Ех, вие просто нямате жена. - но точно преди да му отвинтя главата добави: "Това не е жена, а богиня!!!" Колко е бил прав и колко съм бил крив аз, че едва не го затрих.

След петнайсетина минути усетихме лек тласък, последван след няколко минути от локомотивна свирка. Отново на път. Скоро и температурата в купето започна да се качва. „Ах, този бял свят.“

На Градина влакът спря за сръбските кон-

троли. Много ми се искаше разговорите ни с граничния полицаи, а след това и с митничаря, да ги напиша точно както се проведоха, но колкото и да не е характерно за мен, започнах да се двоумя. Защо ли? Защото те се водеха на сръбски, поне на мен ми се струваше, че е така. От друга страна, пак според мен, преводът му на български просто щеше да ги доосакати.

Всъщност притеснението ми идваше от там, че тези, които знаят добре сръбски, вместо да не обръщат внимание на някои грешки, които навярно няма да са изключения (поради неактивното му използване през последните години вече застрашително бях започнал да забравям този език), навярно ще се вторачат точно в тях, а тези, които не го знаят, е възможно да не разберат правилно някои думи, а може би и самия смисъл на това, което съм искал да кажа.

Освен това, за да звучи както трябва, е необходимо на доста от думите да се поставя ударението на точното място, което ги прави далече по-забавни, но това пък си има своите неудобства при писането. А вариантът да се напише един диалог, воден на чужд език и след това в скоби да се превежда на български веднага изхвърлих от главата си. Отделни думи и изречения - да, но цял диалог? Истинска досада. В крайна сметка реших поне да опитам като транскрибирах доколкото можах думите на български.

В купето влезе млад, добре скроен мъж в хубава униформа, накратко казано хубавеляк – вече бях започнал да мисля на сръбски и любезно каза:

— Добар дан. Пасошка контрола.

Подадох му паспортите, той отвори първо този на жена ми, веднага му сложи печат и ми го върна. Отвори моя паспорт и започна бавно да го прелиства до последната страница. След това ме погледна, усмихна се и каза:

— Шта е ово? То не е пасош, а колекция. Све страници са пун пунцати - печат до печата. Не видим где могу ставити мой печат. Види се, да ви непрестанно путиете.

— Право. Судба, треба путовати.

— Да видите света или службено?

— Оба.

— Извините, ща радите?

— „Йесам инженер.

— А каква е садашна дестинация?

— Београд.

— Хвала. - усмихна се отново, подпечата паспорта ми, добави: „Сречан пут” и излезе.

След това пристигнаха двама митничари, но само по-възрастният от тях влезе при нас, а другия продължи към останалите купета

— Добар дан. Царинаринарска контрола.

Отвори набързо подадените му от мен паспорти и връщайки ги попита:

— Йел(йе ли) имате нешта обяви́ти?

Предварително бях помолил Рада да не се обажда и отговорих спокойно и кратко:

— Ништа.

— И все то що видим я, за вас е ништа?

— Все шта видите са обични ствари.

Отговорът ми освен че го изненада, но и доста го развесели.

— Обични, но ваш притлаг (багаж) йе огоман.

— Само као обим, а другчие в ним нема ништа необично.

— Добро, шта има у овим ташне? - попита той, сочейки един от големите сакове.

— Приватни ствари моего́ жена. Знате какви са жени, треба узети со собом все шта имат.

— Важи. А в овим?

— То са мои лични ствари – одело (дрехи), кошули, машини (врѣтоврѣзки) и тако далее.

— А у овой денк? - продѣлжи да пита минтничарят, сочейки голямата бала, в която жена ми беше сложила подарѣците за бебето, включително красиво юрганче с възгланичка и какво ли още не.

— А, то е поклон (подарѣк)

— Поклон?

— Да. Овай йе поклон за беба.

Митничарят направо се сациса, после неочаквано се засмя.

— Йао, боже! Ово беба вероватно е некий гигант.

— Нийе. Беба ѝе на неделя дана, тежи пет кила, а висина му е мало више полметра, но зато е прва унука моег друга Александар из Београда и ѝе кршен нему. Зато и поклон е тако велик.

Този път митничарят се засмя на глас.

— Я исто сам добил уника преко месеца, али нико не се е догадио поднесити сличан поклон.

— Я мислим да ѝе излаз от та ситуација само едан.

— И какав е он?

— Треба заменити другове.

— Хвала лепо. Я чу обавезнимати у виду ваш савет. - каза митничарят и продължи: За остали ташни нечу питати, али мене е интересно шта има у овим. - и посочи точно сака, оставен на пода на купето, в който жена ми бе сложила дванайсет килограмова пуйка – вече съм забравил произхода ѝ.

Така де, щяхме да празнуваме не само Нова година, но и Коледа, а какво празненство ще бъде без пуйка с кисео купус (кисело зеле). Ами ако Ацо е забравил или пък не е успял да осигури пуйка? Пълен провал. То провала можеше да настъпи още сега но...

На излизане от купето ни, българският митничар спомена, че напоследък при сърбите е

строго забранен вносът на хранителни продукти, особено месни. Но рискът не беше кой знае колко голям. Най-много да не ни разрешат да внесем пуйката и евентуално да ни глобят. „Баш ме брига“, както би казал Ацо, ако беше на мое място. Затова гледах откъм веселата страна. А и мои добри приятели митничари още преди..., но да не казвам годините, за да не вземете да се отплеснете в пресмятането на възрастта ми. Та те са ми казали някои основни правила за поведение при митническа проверка, разбира се, когато не те самите ме проверяват.

Тук ще Ви кажа само някои от тях: първо, никога пръв не заговаряй митничар когото не познаваш; второ, ако той те попита нещо, не гледай встрани като изтърван, не мълчи като кютюк или мрънкаш като ученик, който не си знае урока, а веднага отговоряш спокойно и кратко, та даже отговорът ти да не съвпада напълно със съдържанието на багажа или джобовете ти; трето, дръж се спокойно и достойно, а не сервилно, не се заяждай без нужда при евентуално завързал се вече диалог, можеш и да се пошегуваш, но в никакаъв случай просташки и четвърто, винаги си имай едно наум, когато имаш работа с минтичар.

— Чурка (пуйка). - отговорих кратко и ясно.

— Чурка! Не могу бити уверен да има таква велика чурка. Ви нешта...”

Беше ясно какво искаше да каже, но явно заради Рада се въздържа. За да не се почувства неудобно, реших да го кажа аз:

— Не, не заебавам. Хочете везати опклада?(Искате ли да се обзаложим)?

Погледна ме учуден, може би да е било и благодарност за изисканото ми първо изречение, но отклони предложението ми:

— Не може, я сам службено лице. Осим тога е забранен увоз производи животиских порекла.

— Чурка не е животиње као да речем мараца, коза, овца и тако далее. Чурка е птица, деликатна живина. Осим тога у ташне нема никаквих производа, зашто е чурка комплетна.

— И она као летеча тврдава (летања крепост) ње слетела право у ташну?

— Њийе. Она никад њийе могла летити, зашто тежи дванаест кила. Мой тата ње чувал ову чурку специално за Божић као поклон за Аца, с ким са врло добри другове.

— Ђош едан поклон? И чурка тежи дванаест кила? Ви се шегачите са мнош. - на което спокојно, но и сериозно отговорих:

— Молим преметити да се ја никад не шалитим (мајтапя) со службеним лицама, тем манее с царинарама.

— Извините. Ја сам хтел само речити, да птица не може бити дванаест кила као сте рекли, кое у ствари си ње прави абсурд.

Отворих ципа на сака, за да види, че в него наистина има само пуйка, всъщност огромен пук, сложен в дебел найлонов плик и казах:

— Изволите! Убедичете се сам. Само треба подичи ташну.

— Хочу - каза митничарят и вдигна чантата, подържа я и отново я остави на пода. - Майчице, мила. Не дванаест, она ѝе не манне петнаест кила. - разсмя се той, дръпна ципа на сака каза:

— Готово. Все ѝе у реду. Желим вам срещан пут. - но, преди още да се обърне, попитах:

— Йел могу питати нешта?

— Разуме се.

— Йел има близу некой фриишоп. Треба купити цигарети, виски, чоколада.

— Има, али за вас битиче комплицовано открити фришопа.

В това време се яви другия митничар – младо симпатично момче.

— А, ево го и Милан. Милане, мора отърчити до фришопу, купити некои ствари за моег приятеля Ристо - явно беше прочел името ми от паспорта.

— Нема проблема. Идем одма. Само треба изяснити шта вам треба.

— Два стека црни и два бели „Давидоф“, четири флаши виски „Джони Уокър“, шест велики чоколада „Милка“ и две празне торби.

Дадох му пари и Милан изчезна начаса. По-

питах митничаря:

— Извините, како се зовете?

— Я се зовем Драган, а ви двоица као сам видео у пасоши сте Рада и Ристо.

Продължихме да си говорим до идването на колегата му. Когато Милан ми подаде покупките взех, двата празни плика и във всеки от тях сложих по стек черен „Давидоф“ (любимите цигари на сръбските митничари и граничари), бутилка уиски, шоколад и им ги подадох. Драган побърза да каже:

— Не е било потребно.

— Контрола сврши. За то молим примати то само као мали поклон за Божиц.

— Онда нечу се препирати. Хвала лепо и желим вас срещан пут и все лепше.

Двамата се ръкуваха с нас и си тръгнаха. След няколко минути влакът потегли.

— Е, добро дошла у Србии - казах на Рада.

— Хвала лепо. Но според мен това приветствие би подхождало много повече за пуяка. - отговори весело тя и имаше право.

Пристигнахме в Ниш, но на гарата отново откачиха локомотива, който с два-три вагона отпраши напред, демек към Белград.

— За къде, по дяволите, изчезна локомотивът с тези вагони.

— Вероятно за Белград, поне тръгна в тази посока."

— Стига вече с тези простотии. Всички потвърдиха, че това е вагонът за Белград.

— Така е, но аз вече не вярвам на никого и няма да се учудя, ако цъфнем в Скопие.

— Престани най-после. Абе, ти да не започваш да изкуфяваш? Защо ще минаваме през Скопие, да не би някой да е откраднал директната линия за Белград. - реагира веднага тя, но личеше, че не е разтревожена кой знае колко.

— В Сърбия, за разлика от България, не крадат релси, но не разбирам защо се притесняваш? И без това не си ходила в Скопие. Освен това съм сигурен, че има самолетна връзка Скопие – Белград, така че вземаме първия аероплан и хайде накрая в Белград. Пари имаме достатъчно, защото нося и сумата за доплащане ремонта на колата, билетите ще купя с кредитна карта. Къде ти е проблемът?

— Аз съм тръгнала за Белград. Умряла съм за твоето Скопие. Но да приемем, че това, което казваш, е вярно. Ти, като знаеш всичко, не можеш ли да пресметнеш какви пари ще трябва да платим за свръх багаж?

— Виж за това не се бях сетил, но все някак ще се оправим. Освен това... - но не можах да довърша, защото вагонът се затресе, явно, прикачаха локомотив, но от другата страна. След това свирки, команди и влакът потегли, но наистина в обратна посока.

— Пълен напред към Скопие! Я най-добре извади бутилка уиски, нещо за ядене, а с него и винце. - едва ли не радостно извиках аз.

— Ако не престанеш, няма да получиш нито капка, нито троха.

— Искаш ли да се договорим? - попитах смирено като ангелче – бях почти сигурен, въпреки твърдата ми убеденост в тяхното несъществуване, че най-добрите ангелчета изглеждат точно така.

— За какво?

— Ти ще забравиш тази сатанинска закана, а аз ще мобилизирам свръхестествените си сили и ще оправя положението. Ако трябва и влака ще накарам да тръгне назад, пак ще стигнем Белград с него - отговорих шеговито, надявайки се, че тя ще се смили и ще извади мечталите от мен в момента неща.

— И за колко време ще извършиш чудото?

— За същото време, през което ти ще подредиш трапезата.

— А как ще ми го докажеш?

— Чрез кондуктора, така че не приказвай, а действай. - казах първото нещо, което ми дойде наум и продължих: - Не мога да ти обясня точно защо, но сега съм изпаднал в пълно откровение, поради което мога да ти открия една тайна, която досега не съм споделял с теб?

— Може би искаше да кажеш „една от мно-

гото"? Давай!

— Винаги, щом стъпя на сръбска земя ме обзема вълчи глад.

— Това ли било? Значи ще огладнееш чак когато пристигнем в Белград, защото в момента все още се возиш и то в български вагон и ще стъпиш на сръбска земя, едва когато слезеш на перона. В случая правилното е вляза, а не стъпя. Ясна ли съм, Всезнайко? Затова да не си посмям да пропишеш някога.

В интерес на истината, това ѝ разсъждение силно ме учуди, най-вече с това, че беше логично. Но не съм аз този, който ще се шашардиса, затова със „строг“ глас заявих:

— Освен че ме заплашват, някой в това купе започва и да ме обижда. Щом е така, ще отида да видя дали пък най-после не са прикачили вагон - ресторант. Ще цапна две-три пържоли с бутилка сухо червено вино, а ти си стой тук до пуяка.

Рада не се въздържа и се разсмя, но след това „много сериозно“ каза:

— Аха, заплахите вече започнаха. Само че, ти любезни ми господине, ако знаеш аз пък какви пържоли ще сложа на тази масичка, да не говоря за уискито, санданското „Мерло“ и т.н., меракът ти да търсиш вагон - ресторант, какъвто може и да няма, ще отлети като дим - и наистина започна да вади разни вкусотии.

Ами сега? Но не попаднах, както навярно сте си помислили, в „небрано лозе“, защото веднага пред мен „застана“ табелата: „Изход от неприятно положение“.

— Е, макар съвсем незаслужено да съм заплашван и обиждан през последните минути, кавалерското ми чувство никога няма да ме напусне. При мен то просто е неизкоренимо, така че колкото и да ми се иска, не мога да оставя една жена в трудна ситуация. Казвам ти го, за да знаеш истинската причина за оставането ми в купето – друга просто няма.

— Не ми остава нищо друго, освен да експлодирам от гордост, че съм се омъжила за такъв невероятен кавалер.

— Много често казваш, че обичам да споря и налагам мнението си, но ето ти най-прясното доказателство колко грешиш. Току що каза нещо, по което въобще няма да споря защото то е толкова неоспоримо, че дори и Господ, доколкото го има, би останал безмълвен.

— Стига си философствал, а идвай да помагаш! - не успя да удържа смеха си Рада, което за мен значеше много.

Сам се учудих, че аз, който никак не обичам императивните форми, когато са предназначени за мен, вместо да се връцна с достойнство и напусна купето, се втурнах да ѝ помагам. Щом на масата се появиха покривка, чинийки, при-

бори, чаши, салфетки и т.н., да не изброявам всичко, за да не подминем Белград, в купето влезе кондукторът. Дадох му билетите, той ги провери и ми ги върна. Попитах го:

— Йе ли воз у закашнение?

— Не, кречем по реду вожње (*Движим се по разписание*) - отговори кондукторът.

През това време Рада вече беше сипала уиски в една пластмасова чашка, отчупи парче шоколад и му ги подаде казвайки:

— Извольте! Баш ми е било драго да чуем, да е с возом все у реду.

Предполагам, че кондукторът е отговорил:

— О, хвала, господжо - и е излязъл.

Съвсем логично мога да бъда попитан да не би през това време да съм се изпарил, заспал или нещо от този род, та не съм ни видял, ни чул нещо, а само съм предполагал. Не, нито се бях изпарил нито заспал, просто така бях зяпнал от учудване, че в момента зрението и слухът ми блокираха.

Че говори перфектно руски и английски, естествено, знам, но за първи път чувах жена си да проговори сръбски. Когато Ацо сам или с Мира са идвали при нас, или ние при тях, тя говореше с Мира на английски, а с Ацо на български, който като малък, по време на Втората световна война, е учил в България. Е, от време навреме Рада е казвала по някоя сръбска дума

като „хвала“, „живели“ „добро“, но цяло изречение и то правилно, отгоре на това казано на място!!!

След време това престана да ми прави впечатление. Хайде, в Германия е била много пъти и вече не ѝ беше трудно да се оправя, още повече, че в магазините все имаше някой, който знаеше нужните за един клиент двайсетина английски думи. Но после, докато синът ни още следваше в Ахен, ходехме поне веднъж на година да го видим, а след това правехме дълги обиколки из различни европейски държави. Още с преминаването на съответната граница, тя превключваше радиото в колата на местна станция. Аз обикновено не слушах какво се говори, но нерядко тя ме саксисваше с въпрос от рода на:

— Чу ли какво казаха по радиото? - и, получила отрицателният ми отговор, започваше да ми разказва чутото, преведено правилно. Смело влизаше сама в магазини, музеи, катедрали и се оправяше без проблем, при това рядко се срещаха хора, които да говорят английски, да не говорим за Испания и Италия. Е, срещали сме и такива, но те обикновено бяха чуждестранни туристи. И досега не мога да си обясня този факт, но това не ми пречи тайно да се гордея с нея.

Кондукторът вече беше напуснал купето, когато тя попита:

— Something to say?

— Nothing.

— Нормално, похвалите са резервирани единствено за теб. - каза тя с очарователна усмивка.

— А ти да кажеш нещо за моята прогноза, която се сбъдна точно? - сетих се точно навреме какво бях издрънкарал преди минути.

— Нищо. В тебе може би наистина има нещо паранормално, но аз искрено се моля не само да не се развива, а окончателно да изчезне. - отговори тя, но този път гласът ѝ не беше закачлив.

— Има, макар че според мен то още е в някаква първична форма. Честно казано и аз самият се моля да изчезне напълно. - отговорих също сериозно.

— Да оставим тази неприятна тема и да пийнем за това, че вече всичко е наред с пътуването и скоро ще пристигнем в Белград.

— Съгласен, въпреки че...

— Да не си посмял да го кажеш! Оттук нататък само весело! Живели(Наздраве!)- каза тя и вдигна чашката си.

— Точно така. Само весело и с хубаво чувство за хумор! Живели! - отговорих аз и двамата се заехме с къде по-интересни неща. Чак когато прибра всичко от масичката, поисках разрешение от Рада, тя ми го даде и аз запалих

първата цигара за деня.

За наше изумление, на един по-остър завой, гледайки през прозореца видяхме, че влакът е станал необикновено дълъг. Нашият вагон беше един от последните. От кондуктора разбрахме, че в Ниш към влака са прикачени цели два-найсет вагона, че той продължава да се движи точно по разписание и скоро ще пристигнем в Белград. Много приятна информация, за която, ако беше дошъл малко по-рано, щеше да получи чаша вино и сандвич с пържола, но закъсня.

По едно време по уредбата съобщиха, че след десет минути влакът ще пристигне на гара Београд...? След „Београд“ имаше още някаква дума, но аз така и не успях да чуя, или по-скоро не съм обърнал внимание.

Влакът започна да спира, движейки се покрай един много дълъг перон, който правеше завой, зад който изчезна началото на влака. Обаче сградите покрай перона нито бяха представителни, нито големи – изглеждаха като складове. Нямаше съмнение, че това не е перонът, на който трябва да слезем. Да, но влакът наистина спря и от него се изсипваха безброй пътници, мъкнейки огромни сакове, торби, чували и изчезваха като хлебарки.

— Какво става тук? Това никак не прилича на гара на престолен град, но пък влакът прос-

то опустя. Какво да правим? - попита Рада.

— И аз това си мисля. Ако ти кажа, че наистина не знам какво да правим, този път трябва да ми повярваш. Съобщиха, че влакът пристига в Белград, но имаше и още някакво име. Че това не е централната гара е ясно. Минавал съм оттук преди близо трийсет години, но доколкото си спомням сградата беше много представителна, но от друга страна тази човешка маса!

— Може поради някакво преустройство централната им гара да е затворена. Така беше някогаш и в София.

— Възможно е, но Ако щеше да ме предупреди, а и не го виждам.

Докато ние говорехме, от огромната тълпа народ, изсипал се от влака вече почти нямаше следа, а след минута на перона не остана никой, а и Ако не се появяваше. Нямаше кого да попитаме, в коридора на вагона ни също нямаше никого.

Сега пък се появи нов въпрос: „Да слезем, или да не слезем?“, така че прочутият шекспиров въпрос трябваше да се задоволи с бронзовия медал. Вероятността, че трябва да слезем тук беше много малка, но все пак я имаше, а влакът всеки момента можеше да потегли във вече „неизвестна“, поне за нас, посока. Естествено, по понятни причини се въздържах да споделя тези си разсъждения с Рада.

Накрая реших все пак да слезем. Понесохме грамадата багаж и влязохме в сградата. Казах на Рада да почака при багажа, а аз излязох от другата ѝ страна на „разузнаване“. Оказа се, че тази гара е една от районните гари на Белград, нещо като Подуене навремето, но на около десетина километра от централната гара, ако не и повече. Време за губене нямаше. Трябваше да се действа бързо, нещо, което и направих, след което се върнах при жена си, която още отдалече започна:

— Ето го твоето „въпреки че... - което изтърси на нишката гара. Сега Ако ни чака на централната гара, а ние стърчим в джендема. Като толкова се хвалиш как в критични ситуации никога не си губел самообладание, как мозъкът ти работел като светкавица и моментално си намирал правилното решение, ха сега да те видя как ще ни измъкнеш от това тъпо положение.

— Не секирай се, срце мое! Решението не само е намерено, но и изпълнението му вече е задействано.

— Вярно? Какво е то, или искаш само да ме успокоиш?

— Това ще видиш след малко. Сега да грабваме багажа и бегом! - нещо, което почти успяхме да сторим.

Излязохме от сградата на „Белградската гара“ и се озовахме на неугледна квартална

улица, а пред вратите на един претъпкан с хора раздрънкан автобус се блъскаха последните пътници, слезли от влака.

„Боже мой, къде сме попаднали? Ужас! Къде ти е решението?“

„Ето го.“, отговорих спокойно.

В това време при нас дойде един младеж и ме попита:

„Йесте готови?“

„Йесмо.“

Двамата с него взехме големите сакове и „денка“ и се отправихме към колата му, следвани от Рада, носеща по-леките неща.. Не беше такси, но човекът просто си изкарвал някакви пари на черно. Добре, че колата му беше комби. Натъпкахме всичко в багажника и купето, след това и ние някак си се побрахме в нея.

Шофьорът запали двигателя и се обърна към мен:

— Каква мора бити дестинация?

— Централна железничка станица Београд.

Той ме погледна сакисан, но се въздържа да попита защо не сме продължили с влака, само каза:.

— Двайсет немачки марки.

— Тридесет марки, но треба долазити до станицу пре воза.

— Нема проблема. Али треба возити брзо и ако има полицейска казна, то е за ваш рачун.

— Важи.

— Осим тога, ако стане реч, мора потврдити, да љесмо познати, зацо я нисам такси.

— Разумео сам, а сад брзо ка станицу.

Не знам дали младежът е бил автомобилен състезател, но караше като на рали и то майсторски. Докато пътувахме му казах, че по погрешка сме слезли, а на централната гара ни чака наш приятел и го попитах зацо влакът се опразни на смотаната гара. Тогава той обясни, че хората с многото багаж, които сме видели, всъщност са спекуланти, които нарочно слизат на предната гара, зацото на централната гара им правели строги тараша и им конфискували стоката.

Повечето от тях били шиптари (албанци) от Косово. Тъкмо се ядосвал, че вече е закъснял, когато съм се явил аз. Дори чистосърдечно си призна, че си е помислил, че и ние сме от тях, виждайки какво сме помъкнали, при което Рада избухна в бурен смях.

Благодарение на бързото каране успяхме да пристигнем на Централна гара преди влака. Момчето ми помогна да пренесем багажа в залата, платих му и се разделихме с искрени пожелания. И зацо не – и двамата бяхме доволни.

— Ще изчакаме да се зададе влака и тогава ще отида на перона да се покефя, как Ако ни търси, а ти ще ни чакаш тук - казах на отново грейналата като слънчице Рада.

— Е, сега без притеснение мога ти призная, че винаги съм била убедена, че в сложни ситуации не само че не се паникьосваш, но и бързо намиращ ефикасно решение. Ако често ти правя забележки, то е единствено да престанеш да искаш от другите това, което ти самият можеш. В повечето случаи това действа дразнещо, даже и когато си напълно прав. Според мен няма да е излишно от време навреме да препрочиташ „Мечо Пух“, от която могат да се научат толкова Полезни Неща. В такива случаи не е лошо да си припомняш и някои думи на „Философа“ Йори като например „Не Всички Могат... Някои не Могат!“

— Абсолютно си права. Не мисли, че не го разбирам. Старая се, но не винаги се получава, особено когато някои фуклъовци искат да ми обясняват буквите от азбуката. И за „Мечо Пух“ си права и то съвсем. Помниш ли какво казва Йори, когато Пух го пита: „Някои не могат Какво?“

— Игривост! Песни и танци! Фаталност! - френска дума, която значи Съдба. Аз не се оплаквам, но Това е то. - веднага изрецитира тя.

— Благодаря ти за лекцията „Тя Обяснява Всичко“. Но е време да тръгвам, защото влакът вече се задава.

Отдалече видях как Ако върви покрай спирация влак и оглежда вагоните – явно търсеше

такъв, на който има надпис „София“. Настигнах го и още преди да спре влакът попитах:

— Извините господине, вероятно тражите нешта ща сте загубили.

Той се обърна, зяпна от учудване и след неизменната преградка „влезе“ в характерния за него тон.

— Ах, майката. Я са щурам као луд, а он где га не сееш тамо ниче. Осим тога се смеши као шашав и опет заебава. Где ти е Рада?

— Рада стои до притлага (багажа) и се чудом чуди де га Аца. А видим да он гледа лепи девојки и баш га брига да ми седимо овде близу час. Срам те било!

Едва, когато седнахме на масата и започнахме истинския моабет им разказахме за нашето пътуване, при което се смяхме до припадък, но все пак намирахме сили да си надигаме чашите и си замезваме.

С това и ще завърша тази история, защото ако продължа, написаното дотук ще бъде нищожно мъниче в сравнение с разказа, описващ времето, което прекарахме в Белград.

ПОДАРЪКЪТ

В края на годината започнаха изобилни снеговалежи, които бързо обхванаха цялата страна. Хората навън рязко намаляха, но и те, с нахлупени шапки и вдигнати яки, бързаха да стигнат там, закъдето бяха тръгнали. Броят на автомобилите, които само преди няколко дни задръстваха целия град, драстично намаля. Само такситата продължаваха с мъка да се придвижват по неразчистените от снега улици.

За сметка на това гледката беше прекрасна. Навсякъде бяла, кристална чистота, тишина и пълен покой. Сякаш обичайният живот, с неговата непрестанна глъчка и въздух, наситен с обичайните миризми и отрови, излизащи от автомобилните ауспуси, също се беше прибрал някъде.

Стария, настанил се удобно във фотьойла, с удоволствие гледаше един от любимите си филми за Втората световна война. Вярното му куче, сякаш разбрало, че точно сега не е време за закачки и игри, лежеше кротко в краката му. Гледаше правдиво показаните във филма ужасяващи със своята жестокост сцени и продължи да си мисли, по-скоро разговаряше на ум със себе си, за причините, довели до тези изстъпления:

"И с редки изключения, всички тези хора в цивилния си живот са нямали почти нищо общо с това, което са станали по време на войната. Какво е успяло да отключи тези ужасни първични инстинкти, за които може би и те самите не са подозирали преди това? "

"Млъкна" и отново се загледа в свирепия танков двубой, изходът от който още не беше ясен. Едва когато грандиозната битка свърши, впечатлен от това, което беше видял, той продължи прекъснатия мислен монолог:

"На фронтовата линия, където срещу теб стоят също въоръжени хора и за тях ти просто си противник, който трябва да бъде унищожен, нещата стоят другояче. Там се води бой на живот и смърт. Естествено, доколко една война е била неизбежна или справедлива е съвсем друг въпрос.

Но да избиваш беззащитни жени, деца, старци, да палиш къщите им, да се гавриш с тях? Как може човек, който в цивилния си живот е бил учител по музика, женен, с две деца, да стигне в изстъпленията си до там, че да разпори корема на жива бременна жена, а двете ѝ невръстни деца собственоръчно да застреля до трупа ѝ? Дори се е снимал с ботуш върху гърдите на мъртвата им майка. И всичко това не е някаква измислица, защото същият този човек след това попада в плен и у него не само е на-

мерена въпросната снимка и други подобни на нея, но и той самият си е признал всичко."

Започна поредната батална сцена и Стария прекъсна разсъжденията си, но веднага след нея ги поднови:

"Всъщност и българската история, дори и неотдавнашната, гъмжи от подобни жестокости, независимо кои са били управляващите – зверски убийства, отрязани глави, набучени на кол или наредени по мегданите и училищните огради, изгорени къщи, избити невинни хора без съд и присъда, масови гробове, лагери и какво ли още не.

Как трябва или могат да се нарекат хората, извършили или ръководили подобни изстъпления? Поне аз не мога да измисля подходящо прозвище. Но това, което е най-страшно и безспорно е, че и те, макар и замесени по някаква ужасна рецепта, са „земни хора“, а не пришълци или роботи, изпратени от някакъв чужд и непознат свят. Значи ние сме живели и продължаваме да живеем с подобни „хора“, дори може някои от тях да са ни приятели или познати."

Стария „млъкна“ и отново се концентрира във филма. Гледаше го за втори или трети път, но това не намаляваше интереса му, защото всеки път откриваше нещо, което от техническа, психологична или тактическа гледна точка, му помагаше да си отговори на въпросите, кои-

то неизбежно си задаваше.

Когато филмът свърши, кучето като по команда скочи и започна да го гледа с очакване в очите.

— Добре, добре, излизаме. - каза Стария и стана от фотьойла. И без това искаше да се разсее от обзелите го мисли.

Тези думи бяха достатъчни за умното животно и то започна да тича около него, лаейки радостно. След това, навярно за да предотврати евентуално недоразумение, отиде приканващо до входната врата, но преценявайки, че неговият любим господар се бави твърде много, отново влезе в хола и, с характерния за подобни случаи лай, започна да го подсеща да не си отвлича вниманието с второстепенни, според него, неща.

Стария с умиление го погали по главата, излезе в антрето и започна да се обува, нещо, което беше стопроцентова гаранция, че разходката наистина ще започне всеки момент и кучето с радостен лай започна да изпълнява своите сложни пируети.

Облечен подходящо, нахлупил до очи шапката си със спуснати наушници и ръкавици на ръцете, Стария отвори вратата и кучето като куршум се спусна надолу по стълбите. След това, независимо че вярваше абсолютно, че няма да бъде подведено, изтича обратно за да

се увери, че не е станало нещо непредвидено, което да осуети любимата разходка. Успокоено, че такава опасност няма, отново полетя надолу.

В градината вече нямаше и помен от други кучета, но това не го огорчи и то, пощуряло от радост, се спусна напред в луд бяг, затъвайки до корем в дълбокия сняг. След това започна да се завира из храсталаците и скоро побеля от падналият отгоре му сняг.

Стария се възхищаваше на тази искрена кучешка радост и също затъвайки в прясно навалелия сняг, започна обичайния маршрут. Вдишваше с удоволствие чистия студен въздух и усещаше как главата му се прояснява.

Продължаваше да вали. Снежинките, паднали на лицето му, се стопяваха, но бързо на тяхно място кацаха нови.

Както не рядко се случваше в подобни моменти, мислите му започнаха да го връщат назад във времето - как като дете също се е радвал на снега, как със своите другарчета се биеха със снежни топки, как се пързалияха в родното му село кой с каквото има, как се връщаше премръзнал вкъщи, но по своему щастлив, как след време с любимото момиче обичаха да се разхождат по скърцащия сняг, как...

Внезапно идиличните спомени от детството му бяха пометени от друг спомен, който вече толкова години безуспешно се бе опитвал, ако

не да забрави, поне да не мисли за него. Той го завладя до такава степен, че дори не забеляза как, за най-голяма радост на кучето, направи една допълнителна обиколка.

По време на вечерята жена му, учудена от неговото мълчание, попита:

— Какво ти е? Защо си толкова мълчалив?

— Нищо. Просто навън е такава прелест, че ме върна много години назад. - отговори той, наля водка в чашата си и я изпи на екс, нещо, което доста учуди жена му. Не за това, че е пил, а защото без някаква особена причина не пиеше на екс. Затова отново попита:

— Ще ми разкажеш ли някои от тези спомени?

Той се подвоуми, но после се усмихна и отговори:

— С удоволствие, но мисля, че няма да ти е интересно. Ти си градско чедо и тези неща за съжаление са ти чужди.

— Напротив, всичко свързано с теб, ми е интересно.

— Е, на такъв мил комплимент не може да се устои. - последва любезният му отговор, сипа водка в чашата си, отпи малко, замези от любимата си салата и започна да разказва спомени от детството си, свързани със зимите в неговия край. Умееше да разказва увлекателно и

жена му винаги го слушаше с удоволствие, когато споделяше нещо от своите преживявания, дори и от тези, за които вече беше чувала.

Докато говореше, споменът, прекъснал мислите му в градината, отново се яви и той побърза да зъвърши:

— Да, зимите бяха люти, но това въобще не ни пречеше да бъдем истински щастливи. Бяхме бедни, но здрави деца, с много устойчива имунна система, а не разглезени мамини момченца.

За жена му, която го познаваше много добре, не беше трудно да разбере, че има още нещо, което той по някаква причина премълчава. И сякаш четейки мислите му, попита:

— Не можеш ли да ми разкажеш и останалото, което си си спомнил?

Погледна я изненадано - явно не очакваше такъв въпрос. Отновосе усмихна и откровено отговори:

— Не, останалото наистина не е за разказване, освен това трудно може да се асимилира.

Тя разбра, по-скоро почувства, че не бива да настоява и веднага смени темата, като го помоли да оправи батерията на мивката в кухнята, от която започнала да капе вода, въпреки че затваряла добре крановете.

— Няма проблем, още щом свършим с вечерята, ще сменя гумичките и то с оригинал-

ни. - обеща той и се зае с вкусното свинско със зеле, подкрепено с чаша хубаво, червено вино.

Всъщност много му се искаше да ѝ разкаже този спомен, но не го направи. Не само защото не биваше, а най-вече защото познаваше нежната ѝ психика и не беше сигурен как ще го приеме. Това, че може да не му повярва, въобще не го безпокоеше. Напротив, ако беше убеден, че ще стане така, веднага би го разказал. Можеше да го предаде и в трето лице, както понякога правеше, но тя беше много умна и интелигентна, за да разчита на подобен вариант. По-скоро се страхуваше, че може да не разбере правилно абсолютната неизбежност на това, което се бе случило и нещата да се развият в съвсем неочаквана посока.

След вечерята, както беше обещал, Стария отиде в килера, затвори крановете на студентата и топлата вода, след което за минути смени гумичките на батерията, отвори крановете, застана пред жена си и изпънат по военному, рапортува:

— Разрешете да доложа. Проблемът с батерията уреден.

Макар и свикнала с подобни шеги, тя искрено се зарадва - не толкова заради оправената батерия, а че мъжът ѝ отново е "той" и че вече се е освободил от някакви неизвестни, но спо-

ред нея тревожни мисли. Винаги, когато разбираше, че нещо е напрегнат, деликатно се опитваше да го разсее. Затова и сега, приключвайки с прибирането на масата, подхвърли:

— След малко започва много хубав филм. Сигурно ще ти хареса.

— Може и да е така, но вече съм се нагледал на какви ли не филми, затова предпочитам да поработя на компютъра, да изпуша няколко цигари и да послушам хубава музика.

— Добра идея. - не възрази тя и добави: "Аз пък ще звънна на детето. Има ли нещо да му предам от твое име?"

— Поздрави. И да не се огъва пред нищо.

— Знам, знам. Да бъде железен като баща си. Ние с него обаче обичаме да си говорим за по-човешки неща. - каза тя, целуна го и тръгна към телефона, а той към кабинета си.

Пусна компютъра, сложи един диск с подбрана музика и запали цигара. Слушаше с удоволствие прекрасните изпълнения на любими певци и си спомняше с подробности всичко, свързано с тези мелодии - кога, къде и с кого е бил, когато за първи път ги е чул и т.н.

Но... макар и да не го искаше, споменът, който просто го връхлетя в градината, отнво помете всичко останало.

Пак беше зима. Пак валеше сняг. Пак беше

студено. Но това беше отдавна и той не беше в градината с пощурялото си от радост куче, а в една далечна, намираща се в пълен хаос страна. Събитията се бяха развили с такава главоломна скорост, че всичко беше преобърнато, разстроено и излязло от контрол. За ред, сигурност и някаква логика в развитието на събитията трудно можеше да се говори. Човешкият живот беше девалвиран до такава степен, че вече не представляваше някаква особена ценност. Пролятата кръв и жертвите, преди, по време и след събитията, бяха толкова много, че беше немислимо желанието за мъст и най-вече задоволяването на внезапно възникналите, характерни за подобни ситуации, първични и жестоки инстинкти, да се обуздаят в обозримо бъдеще.

Обикновените хора бяха парализирани от страх, несигурност и неизвестност за утрешния ден. Това се отнасяше дори и за служителите на посолствата, чиито състави, въпреки дипломатическия им имунитет, от съображение за сигурност, бяха силно редуцирани.

"Силните на деня", безскрупулно и особено жестоко, въвеждаха норми и правила на поведение и живот, с които основната част от хората при нормални условия не биха се съобразявали, още по-малко биха възприели. За по-възрастните те бяха някакъв спомен, който се гу-

беше в далечното минало, а за интелигентната младеж нещо архаично. Въпреки това, рядко някой смееше да изкаже гласно своя протест. А тези, които все пак се осмеляваха да реагират, бяха жестоко малтретирани или просто ликвидирани и то обикновено без съд и присъда.

Членовете на бившето правителство, висшият състав на отлично организираната, екипирана и въоръжена армия, както и други висши държавни функционери, бяха избити. Казармите бяха разпуснати, а лекострелковото оръжие разграбено. Стрелбите по улиците продължаваха и плашеха допълнително хората, но вече не ги изненадваха.

Виждайки със собствените си очи целия този ужасен хаос, Стария се опитваше да намери някакво логично обяснение за чудовищната и в основната си част напълно ненужна жестокост, но не намираше такова или поне той не можеше да го открие.

Най-много го впечатли фактът, че дейно участие в безчинствата вземаха и младежи, дори непълнолетни деца. Въоръжени с разграбеното от разпуснатите казарми оръжие и насърчавани от фанатизирани „водачи“, те се движеха по улиците на групи и „раздаваха“ правосъдие така, както намираха за добре.

Явно, неочаквано връхлетелите ги събития бяха пробудили най-лошите инстинкти в тези

млади мъже и невръстни младежи, а самата, вече неуправляема и излязла от всякакъв контрол обстановка, предлагаше идеалният отдушник за тяхното удовлетворяване. Освен това, както обикновено, на тях толкова много им се искаше да повярват, че наистина вече са пораснали, значими, дори необходими, че без тяхното непосредствено участие нищо не бива, а и не би могло да се реши, че останалите вече са длъжни да се съобразяват с тях, че...

Всъщност, колкото и несмилаемо да си остава, това се повтаря от незапомнени времена. Дори и съвременната история на човечеството, претърпана с войни, революции, кризи, бунтове, протести и какво ли още не, изобилства със случаи, когато младежта активно се е включвала във всеки избухнал обществен конфликт. И то, не защото е била толкова убедена в дадена кауза, още по-малко е била подготвена за това, а по-скоро защото самата ѝ същност не ѝ е позволявала да стои настрана от събитията и да се превърне в безучастен свидетел. Много често точно младежта е била и най-подходящата жертва на отлично организирани и добре смазани пропагандни машини.

"Да, примерите наистина са безбройни и обикновено се отнасят и за двете страни на барикадата, но тук случаят е много специфичен и практически няма аналог. Все пак, поне в голя-

мата си част, това не са елементарни хора. До преди време те си живяха спокойно и то добре. Не е имало глад, безработица, природни бедствия. Дори нямаше и характерните просяци. В този огромен регион точно тук се живееше най-добре и най-сигурно. При това нямаше никакви стриктни ограничения по отношение на религия, обичаи, облекло, алкохол." - продължи да разсъждава Стария, но разбирайки, че не е в състояние да си отговори на всички въпроси, скоро ги изостави и се съсредоточи в конкретните неща, които трябваше да свърши.

Трябваше се да посети стар негов приятел, а това никак не беше безопасно. Проверки се извършваха навсякъде и по всяко време. На летището само дето не го съблякоха. Не се беше обадил в посолството, а както и друг път, нямаше и такова намерение.

Независимо от всичко, той реши да тръгне. За да не прави впечатление, вместо някаква лъскава кола, си осигури един стар и невзрачен на вид лек автомобил, но с мощен двигател и в отлично техническо състояние. Тръгна сам.

Познаваше града много добре и безпроблемно стигна до желаното място. Остави колата на предната пряка и пристигна пеша до къщата, където живееше неговият приятел. Позвъни два пъти, след това на равни интерва-

ли повтори позвъняването. След кратко време му отвориха и той влезе вътре. Мъжът, който го посрещна, веднага затвори вратата и вместо думи, силно го прегърна. Не се бяха виждали от години.

Стария с удоволствие разгледа познатия му, макар и затрупан със сняг, двор на къщата, с който го свързваха толкова приятни спомени. Влязоха вътре, където сърдечно бе посрещнат от жената на своя приятел. След като се съблече, седнаха направо в трапезарията. Домакинята сервира различни ястия, но този път без разнообразните напитки, с изключение на безалкохолните.

Независимо от радостта, че виждат отново стария си и много близък приятел, не беше трудно да се разбере, че домакините не бяха напълно спокойни. А имаше защо да се безпокоят. Една внезапна проверка при наличието на чужд човек в къщата им, неминуемо щеше да доведе до непредсказуеми последствия. Но постепенно те се успокоиха и разговорът потече без напрежение.

Когато вечерята приключи, двамата мъже отидоха в хола, където можеха спокойно да си поговорят за куп неща, които ги интересуваха. По едно време домакинят погледна часовника си и изненадан от това, което видя, доста разтревожен каза:

— Не предполагах, че е станало толкова късно. По това време в никакъв случай не бива да излизаш на улицата. Най-добре е да преспиш тук и да се прибереш утре по светло.

— Сигурно е така, но няма да остана и то не защото трябва да свърша още нещо, а защото не искам да ти навлека неприятности. Във всеки случай не и на твоето семейство. Сега да тръгвам.

— Ти си знаеш най-добре, но повтарям, че доброто решение е да останеш да преспиш тук.

— Благодаря ти много, но твърдо няма да остана. А и ситуацията, надявам се да не е толкова критична.

Двамата си поговориха още известно време и Стария стана от масата.

— Добре, щом твърдо си решил, остава само да ти стискам палци. - каза домакинът и добави: "Сега се връщам." - и излезе.

Върна се с малък пакет, който подаде на Стария с думите:

— Всичко е прегледано и е напълно в ред.

— Искрено ти благодаря за грижите. - каза Стария, пое пакета, разви опаковката, подаде я обратно на домакина, а съдържанието ѝ, след бърз преглед, сложи в десния джоб на балтона си, окачен на закачалката в антрето.

След това се сбогува сърдечно с повиканата от мъжа си домакиня и двамата мъже тръгнаха към

гаража, който също имаше врата към улицата. Без повече да кажат каквото и да било, те се прегърнаха по мъжки и, след като домакинят се убеди, че улицата е пуста, Стария напусна къщата.

Пристигна без проблеми до колата и влезе в нея, без да съблече балтона си. Запали двигателя, включи фаровете и веднага потегли. Улиците бяха напълно пусти – нито хора, нито коли. Избягваше да се движи по централните и силно осветени улици. На едно кръстовище видя трима въоръжени мъже, но беше късно да сменя посоката, защото неминуемо щеше да предизвика подозрението им. Караше спокойно с нормална за града скорост. Видя, че един от мъжете се готви да направи знак да го спре, но в последния момент се отказа и се размина без произшествия.

– До тук добре, да видим какво ще стане по-нататък. – каза на себе си Стария.

Движеше се по тясна и слабо осветена улица. Внезапно видя как някакъв въоръжен мъж изкочи на средата на улицата, правейки категорични знаци да спре.

— Дотук беше. Но както казват, надеждата умира последна. – каза си на глас и намали скоростта, мислейки трескаво какво да предприеме.

Вариантът с пълна газ да прегازی мъжа, препречил пътя му, отпадна, щом забеляза, че на десния тротоар стоеше друг мъж, с насочен към колата автомат.

— Дали пък надеждата наистина няма да умре и то преди мен? - с тъга си помисли Стария и макар за секунди, му се мярнаха любими лица, нещо, което не му се случваше за първи път.

На няколко метра от мъжа, застанал на средата на улицата, Стария спря колата, без да изгаси двигателя, отвори прозореца откъм неговата страна и подаде глава. Тогава дойде и вторият мъж и застана при първия. Осветлението на фаровете беше напълно достатъчно да установи, че всъщност пре него стоят не зрели мъже, а две млади момчета.

— Излез! - изкомандва първият на техния език, който Стария разбираше без проблем.

Отвори вратата и стъпи в снега, но отворената врата продължаваше да е пред него.

— Кой си ти? Документите! - почти извика първият.

— Не разбирам. Мога ли да направя нещо за вас? - запита Стария, но на английски.

Щом чу, че се говори на чужд език, вторият се обърна към своя колега и категорично отсече:

— Не виждаш ли, че това е американски

шпионин и вместо да си губим времето, най-добре е веднага да го застреляме.

— Все пак първо да го проверим и претърсим. - отговори първият, но след като помисли, добави: Всъщност ти си прав. Така или иначе ще го гръмнем - и също насочи оръжието си към колата.

"Но тези млади и явно неопитни момчета могат да ми бъдат синове. Само това не трябваше да ми се случва. Всичко друго, само не това! - разстроено си помисли Стария, но продължи да стои спокоен зад отворената врата, без да пропусне и най-малкото им движение. Все още се надяваше на някакво чудо, което ще предотврати неизбежното.

— Точно така. Проверките и претърсването можем да направим и след това. Тъкмо няма да ни пречи, а може да намерим и нещо ценно за нас. - обади се вторият и, за да провери дали автоматът му наистина е готов за стрелба, го презареди, при което патронът, който е бил в цевта, изхвъркна, проблясвайки от затвора.

Но докато отново си сложи пръста на спусъка и да започне да стреля, се чуха два бързи изстрела. След кратко колебание, телата и на двамата последваха автоматите им и се свлякоха в снега, който бързо започна да почервенява от шуртящата от челата им кръв.

Без да се суети нито секунда, Стария сложи

пистолета с още димяща цев обратно в десния джоб на балтона си, без да задейства предпазителя, влезе в колата, включи на заден ход и по близката пряка с пълна газ напусна мястото.

Прибра се без нови препятствия. Слезе от колата, загреба с двете си шепи от ледения сняг и разтърка лицето си. Това го освежи, но лицата на двамата младежи, които беше успял да запомни до подробности, продължаваха да са пред очите му.

Вече в леглото, той не преставаше да мисли за това, което се беше случило:

"Може би наистина трябваше да остана да преспя при моя приятел. Ако го бях направил, тези момчета щяха да продължат да си играят на герои, въпреки че това можеше да се случи и през деня. Освен това желанието им да убиват щеше да си остане и с лека ръка щяха да продължат да отнемат живота на невинни хора. Колко объркан и жесток е проклетият ни живот."

Разбираше много добре, че ако не беше ги изпреварил с части от секундата, чудото, за което се молеше, нямаше да се случи. Сега щеше да лежи в почервенелия, но вече от собствената му кръв, сняг на малката уличка, направен на решето точно от тези момчета, които наистина можеха да му бъдат синове. Въпреки това про-

дължаваше да му е чоглаво.

“Всъщност те при всички случаи щяха да ме застрелят без да изпитат някакво угризение. Щом е така, не виждам защо трябваше да се оставя да бъда убит като куче от някакви екзалтирани убийци, макар и още много млади, а невръстният ми син да остане сирак - опита се да се успокои и се обърна на дясната си страна.

Както обикновено, понечи да сложи ръка под главата си, при което усети оставеният под възглавницата пистолет.

Извади го с лявата си ръка, а с дясната нежно го погали. Това му помогна да се откъсне от преживяното и го върна години назад. По-точно в една друга далечна страна, където един много горд и изключителен мъж му беше подарил точно този пистолет с думите:

— Не ми отказвай да го вземеш. Ще дойде момент, когато ще ти спаси живота.

Тогава той не обърна особено внимание на тези думи, а след време и ги забрави. За да няма проблеми и да не поема неналагащи се рискове, реши да остави пистолета при един приятел в друга страна, който му го върна тази вечер и то в отлично състояние.

Подаръкът, макар и срещу нежелана цена, наистина беше спасил живота му.

Стария запали цигара и се заслуша в по-

следната мелодия от диска, която му беше една от любимите. Обзелото го напрежение беше изчезнало. Сърцето му биеше бавно, но силно и равномерно. След края на мелодията изключи компютъра и отиде да си легне.

Обърна се на дясната си страна, сложи ръка под главата си и скоро заспа спокойно и дълбоко, без да сънува каквото и да било...

САГАТА НА ДАНЧО РЪШКАТА

Като при всеки малък град и в тоя хората се познаваха като роднини. Знаеха, че от младини Данчо Ръшката обича да пътешества из страната ни. Спести някой и друг лев и хоп, тръгваше. Вместо да ги даде за нови пердета на прозорците или да купи поне десетина книги за библиотеката в хола, харчеше ги по екскурзии. Трябва да беше посетил всичките сто национални туристически обекта. Дори по два, че даже и по три пъти някои. Тогава имаше такава инициатива с правила, щом отидеш до някое от местата и веднага печат да си поискаш, като справка. Нали мереха по бройките им обичта към родината.

Само дето Ръшката не се занимаваше с такова счетоводство на чувствата. Гледаше, дивеше и зареждаше с емоции до следващата екскурзия или по-кратко пътуване. Много, много не четеше предварително за това какво ще види там, но го улавяше с вещината на специалист. Влезеше в някоя тревненска къща, гледа и попива като вносен сунгер, всичкото, дето е с дърворезбата. Застане пред родопската и вед-

нага улавяше разликата. Друга ръка и душа е пипала дървото, еркерите и камъка ѝ. За водопадите, реките и манастирите говореше сякаш е човек – писател. През време на почивката денем, споделяше с останалите от монтажната бригада своите преживявания, а те вечер ги повтаряха на децата си наместо приказки.

Само дето промените измениха към лошо и страстта на бай Данчо да пътува. Особено пък откакто по пътищата на страната ни защъкаха повече киборги, отколкото свестни водачи на моторните превозни средства, изстина страстта на Ръшката да пътува. Не се плашеше толкова за живота си, взел беше от него достатъчно. Искаше да гледа зелените поля. Да се наслаждава на извивките на реките, дето блазнаха очите като омайните движения на ориенталска танцьорка. Не можеше да понася купчините ламарини или смачканите и нам-ръщени физиономии на автомобилите в канавките и по банкета. Залепените към дърветата возила, управлявани до последния момент не от човешки разсъдък, а от киборги с дефектни чипове. Заради които с релегиозния фанатизъм на камикадзета – самоубийци се удрияха във всичко и отблъскваха от красотите на природата и живота.

Последната точка на желанията му да пътува сякаш тури посещението в манастира. По възпитание и виждания Данчо Ръшката беше

атеист човек, но на такъв голям християнски празник като тогавъшния, можеше да не влезе в храм на българщината само фармасон. Оказа се, че оня дори го е изпреварил.

До свещника където поставяха вече запалена свещичка, отправяха тихи молитви към Бога или стояха изправени и в мълчание. Докато поразговарят със себе си за нещо дълбоко стаено в душата, а фарисеят вече се регистрираше. Плещеше на висок глас за каквото са дрънкали снощи на масата. Ако случайно капка восък попадне върху ръката му, той псуваше без никакви задръжки неясно кого.

Не отстъпваха по нищо братята и сестрите му, дето крачеха из манастирското дворче. Държаха те из ръцете преполовени двулитрови бутилки с бира и говореха на толкова висок и просташки глас, сякаш отишлото в гърлото им не е било от слабата работа, а твърд алкохол. Половинките им не отстъпваха в желанието за човешко и божие внимание. Мятаха плът изпод недозакопчаното и приканваха с еротика – „Зяпайте ни, вместо иконите“.

Побърза тогава Ръшката да излезе от манастирската обител, защото дори неговата атеистична душа не издържа видяното и чутото. Без молитва се зарече – „Стигат ми земните красоти, ще чакам вече райските“.

Но дълбоко прави се оказаха съгражданите

на именития пътешественик, дето вече с дусмислие твърдяха по масите на трите кафенета в града. „Меракът и крастата от време на време трябва да се почесват, иначе става непоносимо“.

Сърцето на Данчо Ръшката не устоя на страстта за пътешествия. Особено откакто по медиите зарекламираха МОЛ-овете като новото чудо на България. Поприбра тук-там от пенсийката бившият монтажник и пое към столицата, там имаше в повече от тия забележителности и ще ги разгледа наведнъж.

Силеше се окото на пътешественикът. Обикаляше той с бавна крачка етажите на последната търговска новост. Качваше и слизаше от асансьорите, за да влезе през вратите на поредния отрупан със стоки магазин.

Вярно, че неоновите тръбички и светлинните ефекти навсякъде бяха различни, но пак не успяха да подмамят обиграния нюх на Ръшката. Лъхаше отвсякъде на еднаквост, като току-що разпечатани ксерокопия. Посрещаше го помпозност и фалш, приличаш на сили-кона и плейбека при родните фолкзвезди. Не срещна оная неповторимост, дето само вдъхновена човешка ръка може да създаде ако поиска.

Разочарован, Данчо тръгна да се прибира към родния град, неподозирайки че големите изненади и вълнения го очакват тепърва с вече

разтворени обятия. По-интересни и впечатляващи, отколкото ако пред очите му се изправеше невероятната картина на Ниагарския водопад или краката му проверяваха горещината на пясъка върху плажа на някой от Хавайските острови.

На вратата прекарваха бъдещите пътници през някаква странна въртележка, която много приличаше на вратичките, дето правят овчарите, за да си улеснят доенето на овцете. Едвам измина няколко крачки навътре в салона, когато изненадите му заявиха твърдо, че няма да имат свършване. Пресрещна го някаква ограничителна лента, подобна на тия, с които строителите обозначаваха изкопните работи и момиче като спомен от ученическите години.

Девоичето се усмихна приветливо и от превъзходството на младостта и красотата по-пита:

— Господине, вие за къде пътувате?

Данчо Ръшката наистина не проумя защо му задават тоя глупав въпрос и отговори машинално.

— Как за къде? За вкъщи.

Младата самка усети, че може да се позабавлява с възрастния и подгони следващия си въпрос по широкия кръг.

— Добре „За вкъщи“, но в коя посока е това? На изток, запад или...

Освен природните забележителности в мно-

гобройните екскурзии, Данчо беше срещал и различни хора.

— Виж какво, булка - така се обръщаше някога към момичетата от бригадата, които закъсняваха да я свършат тая работа. – Отдавна съм учил географията, но ще се ориентирам за гишето, от което да си купя билет. За да пътувам до където поискам.

Повдигна леко дори своя лакът, за да избута момичето, ако продължава да му досажда. И то улови правилно, че нещата могат да излязат от контрол с тоя недодялан провинциалист, затова продължи, но вече с тон сякаш рекламира най-хубавата стока.

— Господине, провеждаме анкета за пътникопотока и задаваме нашите въпроси към бъдещи пътници.

„Безделници сте вие, нищо друго – помисли на ум Данчо Ръшката. – Като те интересува за къде и колко хора ще пътуват, мини през компютрите на касиерките. И ще събереш данните за две минути, а не да висиш цял ден в салона като джебчийка“. Нищо не каза от това на глас, а само отправи поглед към очите на девойчето – „Има ли още?“

Грешно го разбраха, щом изтърсиха следващата глупост:

— А запознати ли сте с правилата за багажа, който носите по време на пътуването?

— Какъв багаж, бре! – едва не кресна в лицето ѝ Данчо с оня глас, дето някога се сърдеше, ако му подадат грешния профил желязо. – Не виждаш ли, че съм с дрехите на гърба.

Анкетьорката веднага зашуря пръсти по клавиатурата и едвам дочака принтерът да изхвърли малкото напечатано листче. За да го връчи с леко разтреперан глас и освободи колкото може по-бързо от неудобния анкетиран.

— Заповядайте. Това са временните резултати – и отстъпи встрани, за да го пропусне.

Ядосан, че му прахосаха толкова от времето, Данчо Ръшката не се усети, че приказва на глас:

— И защо ми е вашата хартия? Да си обърша...

И тук спря, нали у тях отдавна използваха от специалната хартия за тоалета.

Разказа го една вечер от игла до конец всичкото Ръшката пред насядалите в кварталното кафене, а те и до сега са на различно мнение. Според едните той ще възобнови екскурзиите и посещенията на забележителности и красивите места из родината. Другите бяха на обратното, повече няма да се мръдне от къщи.

Кой да им каже и помогне наистина, щом у нас днес трудно ще намерите двама души на едно мнение.

СЪДЪРЖАНИЕ

Анна Гюрова

Мъжът, който хвърляше камъни... .. 3

Жълти цветя..... 7

Бранимир Събев

Червено и черно..... 13

Васил Венински

Власт..... 22

Габриела Желязова /12 г./

В една вълшебна звездна нощ...

стават чудеса 37

Тайната на Ани 41

Диана Атанасова

Покривът..... 47

Ина Крейн-Илияна Каракочева

Домошар..... 52

Мъжът с шарените чорапи..... 58

Най-красивата 62

Обикновена история..... 68

Катя Георгиева

Магията на виолата..... 74

Катя Ташева

Пеперуда 80

Родена от вода..... 86

Подаръкът..... 93

Преданост..... 104

Усещане за надежда 115

Маргарита Дянкова

Медът и шоколадът..... 125

Алергичният принц	132
Марияна Дамянова	
Лунно огледало.....	141
Павлин Пушкарров	
Атлас на раждането	165
Вечерница в зимната градина.....	166
Честита Нова година - на френски.....	168
Радослав Райков	
Експериментът.....	171
Румяна Пелова	
За литературните сайтове и още нещо.....	182
Светослав Минчев	
Снимка	191
Стефан Кръстев	
Да си създадеш класик.....	233
Таня Георгиева	
Няма да е последната ни среща	250
Къща на брега.....	264
Ходихте ли в Созопол, това лято?	274
Христо Запрянов	
На гости с коледен пуяк... ..	280
Подаръкът.....	322
Цветко Маринов	
Сагата на Данчо Ръшката.....	343

